

IX. ÉVFOLYAM
4. SZÁM

BUDAPEST, 1930
FEBRUÁR 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Haladunk.

Több mint kétévi gondos előkészítés után a belügyminiszter úr kiadta a rendeikezést, hogy a csendőrség nyomozóalakulatai február 1-én megkezdjék a működésüket. Ugyanekkor megjelenik a nyomozóalakulatok számára készült utasítás tervezete is, amely módot fog adni arra is, hogy mindennel megismerkedjünk, amit a nyomozóalakulatok céljáról, működésük irányáról és terjedelméről, a közbiztonság és a testület szempontjából való horderejükről, valamint az ő munkájukba való bekapcsolódásunkról tudnunk kell.

Azzal, hogy a nyomozóalakulatok számára készült utasítás egyelőre csak mint tervezet jelenik meg, a belügyminiszter úr azt kívánja dokumentálni, hogy ez az intézményünk még nem mint kiforrott, kialakulásában, működési körében és szolgálatának módszereiben befejezett szervezet, hanem egyelőre csak mint egy elméleti elgondolás megtestesülése lép az ország és a testület nyilvánossága elé; alapgonddalata és szükségessége kétségen felül áll ugyan, végleges kialakulásának részleteit azonban a gyakorlat lesz hivatott előírni. Nem határozatlan, tétova és bizonytalan kísérletezés ez, ellenkezően: bölcs megfontolása annak, hogy az elmélet önmagában még nem jogosult az alkotásra, hanem utat kell engednie a gyakorlatnak is, hogy megadja az elméletnek azt, ami nélkül nem szabad az életbe kilépnie: a realitást és az életképességet.

Nem a nyomozóalakulatok jövőjében való kételkedés, hanem az ország gazdasági helyzete okozta, hogy az eredeti tervet, amely szerint minden kerületi parancsnokság székhelyén nyomozóalakulatok lesznek, meg kellett változtatni s egyelőre meg kellett elégedni négy alosztállyal. A mai helyzetben ez is rendkívüli teljesítmény, mert olyan költségvetés keretében kellett megoldani, amely az ehhez szükséges anyagiakra külön fedezetet nem tudott biztosítani. Nincs kétség aziránt, hogy a már felállított négy alosztályt azonnal követni fogja a másik három is, mihelyt lehetséges lesz biztosítani számukra azt, ami nélkül semmit létrehozni nem lehet: az anyagiakat.

A szárnyaikra bocsátott nyomozóalakulatok tisztjei és csendőrei a munkaszeretet, a lelkesedés és az önbizalom minden erejével felvértezten, komoly neki-készüléssel kezdik meg működésüket. El vannak készülve járatlan útjuk minden nehézségére és megpróbáltatására s ezért bizonyos, hogy azokat a nehézsé-

geket, amelyeknek leküzdése egyedül az ő rátermettségükön és hivatottságukon múlik, hamarosan elsoprik az útjukból. A minden kezdet lényegében rejlő nehézségeket azonban nem szabad a meg nem értésnek is fokoznia; nem szabad téves előítéletek befolyása alatt közömbösséggel vagy éppen bizalmatlansággal fogadnunk azokat a bajtársainkat, akiket nem öncélok, hanem a testületnek és a modern közbiztonsági szolgálatnak olyan követelményei helyeztek a maguk helyére, amelyeket nemlétezőknek tekinteni, vagy éppen tagadni ma már a tévesen értelmezett konzervativizmusnak semmiféle érvelése nem képes.

Egyikünk se tévessze tehát szem elől: új intézménynek sohasem szabad a rovására írni mindent, amit egy régi, kipróbált intézménytől esetleg rossznéven vehetnénk. A nyomozóalakulatoknak működésük első idejében gyakorlati tapasztalatokra van szükségük, azok pedig tudvalevően többször kedvezőtlenek, mint nem. Az útirány kétségtelenül helyes, az út azonban még járatlan és ismeretlen, ne ítéljük tehát elhamarkodottan, hanem várjuk az első nehézségek leküzdését. Az életben és a szolgálatban mutatkozó hibáknak csak egyetlen ellenszerük van: a tapasztalat, ahhoz pedig idő kell. Ebben az esetben talán nem évek, de hónapok mindenesetre. Sok-sok jóakaratra, támogatásra, segítségre és megértésre sokkal nagyobb szükségük van úttörő bajtársainknak, mint bírálatra. Ha egyelőre talán lassan és meggondoltan is, de haladunk általuk és ez a fontos!

Nem államot az államban, nem céltalan, egyéni és improduktív ambícióktól fűtött versenytársakat akart a belügyminiszter úr a nyomozóalakulatokkal a csendőrség szervezetébe ékelni, hanem megértő és segítő bajtársakat, akik szellemi és technikai felkészültségük minden atomját, energiáját és lehetőségét csak egyetlen érdeknek, egyetlen célnak: a testület haladásának ajánlják fel a legszebb, legtisztább és legtisztéletreméltóbb önzetlenséggel.

Jöjjenek tehát: bajtársi kézzorításunk fogadja őket s a közös munka legelső napján őszinte szerencsekívánatunk és minden időkre biztosított, készséges támogatásunk legyen az útravalójuk.

Testületünknek ebben a nem köznapi jelentőségű pillanatában hálánkat és köszönetünket fejezzük ki a belügyminiszter úrnak azért a páratlan jóindulatáért, amellyel testületünket mindig kitüntette s amelynek most is egyik bizonyítékát ünnepeljük. A csendőrség mindig emlékeztetett biztosított a maga szerény történetében azoknak a nagyjainak, akik szeretettel voltak iránta. Szerény ajándék ez, nagyon jól tudjuk, de mégis van értéke, mert nem szavakból áll, hanem lélekből, annak pedig nincs mulandósága.

Tanulságok.

Írta: tordai Sándor László ny. ezredes.

Megelőző és Nagymagyarország határaitra vonatkozó közleményem jobbra a m. kir. csendőrség szolgálati működését, eredményét s az erre gátlólag ható különféle erőket tárgyalta. Úgy hiszem azonban, nem volna a kép teljes, ha azt a később még nagyobbra nőtt és a csendőrség szolgálatát most már szocialis oldalról is egyre jobban gátló körülmények fejlődésével és előzményeivel, ugyancsak csendőrségi szemüvegen át vizsgálva, ki nem egészíteném. Töleni telhetőleg ki szeretném mutatni ugyanis, hogy az ország eme fontos és nélkülözhetetlen fegyveres intézménye felett a szolgálatát gátló áradatok milyen hullamai és miért győzhettek akkor, amikor már a hadsereget is elnyelték és egyedül még csak a csendőrség állt az ország léte felett őrt; de azt is, hogy hasonló esetet miként előzhetnék meg. Ezek a hullámok ugyanis hosszabb előzmények után, ugyancsak a központból, Budapestről indultak ki és sugárszerűen, a határok felé is, hatalmas gyűrűket vertek. Közleményem tehát talán száraz s itt-ott mozaik-szerű eseményeket fog a háború előtről és persze csak az igen szűkre szabott vidéki látkörből felsorolni, melyeknek közvetlen szemtanuja vagy részese voltam. Meg leszek elégedve, ha az azokból levonható tanulságokkal jövőnk érdekeit szolgálhatom.

Mi egykor a kommunizmust csak a francia forradalom történetéből ismertük. A véres szörnyeteg „vezérkarával” és összes rokonaival együtt ama még ma is megoldatlan közgazdasági, illetve társadalmi

harc szülöttje, mely a tőke és munka, illetve munkaadó és munkás viszonyából született. Előbbi az aranyborjú képében már bibliai időkben is szerepelt, az utóbbi annak már akkor is adóz ellenfele volt. A tőke önzésével, hatalmával szemben a munkás harca az egész világtörténelmen átvonul, csak a nevek, az idő és eszközök változtak. És most is ott lappang ismét, a nyugati államokban éppugy, mint nálunk. Keletről jött mihozzánk, mint a nagy összeomlás egyik főcsapása és ma is itt van az ajtónk előtt. Ha sikerül is leleplezni híveit, titokban újra visszajön e rém az ablakon, kéményen, a legkisebb résen. E felforgató egyetlen sejtjéből ismét híveket toboroz és ismét újra nő, míg újra elfojtani nem sikerül. Csak a rendőrség meg a csendőrség tudná megmondani, hogy milyen munkába kerül ez az országos érdekeket, a nyugalom és biztonságot folyó örök védekezés. Halvány előjelei már jóval a háború előtt is mutatkoztak, de valahogyan senki sem gondolta, hogy éppen a kommunizmus előjelei azok, annyira nem, hogy mikor beköszöntött, sem ismertjük meg, mindaddig, míg igazi arcát meg nem mutatta.

Nem nagy előrelátással is sok káros következményt megelőzhattünk volna, ha pártpolitikai kívánságok mellett a közgazdasági jelenségek okainak kutatására és ellensúlyozására is valamivel több időt fordítottunk volna. Kifelé se nagyon vigyáztunk, pedig a nyugati államok fejlődésének történelméből és mozgalmáiból sok tanulságot szűrhattunk volna le. Nagymagyarország lakossága a háború előtt alig szenvedett valamiben komoly szükségletet s ha itt-ott mégis elégedetlenség mutatkozott, azt csak mélyebben fekvő okok idézhatték elő s ezért, mint

Kiállítás Erdélybe.

Kiáltok bódult álmomból riasztó:

— Ezüsthajú, szép, édes jó anyám,
Követ, sárt dobnak egyetlen fiadra,
Lator lettem e bús kálvárián.

„Feszítsd meg!” ordít részeg százak ajkán.
Szégyen roskaszt le, korbács szíja mar.
Nincs irgalom, mert megtaga t a fajtám,
S nekik többé már nem vagyok magyar.

Halld meg, fiad szól, bár erőtlen hangja,
Vihar röpítse, visszhang a tovább:
Zengjétek székely őrfaluk harangja:
Hollók ülnek a sason lakomát.

Halld meg. Imádkozz és magyar keresztet
Cipeld daccal az oláh-éjszakán.

Erőkké majd, ha válnak e keresztet,
Találkozunk s megvirra jó anyám!

Hangay Sándor.

A disznótor.

Írta: Régi Csendőr.

A leányszemeknek annyira tetszetős, hófehér prémű szegélyezett honvédhuszár mentémet, piros zsinórzattal tarkított sárgapitykés kék atillámat, meg a kacskaringósan körülfont feszes buzérvörös nadrágomat levettem és ezzel megszüntem honvédhuszártizedes lenni. A huszárruhát egy helyre raktam, feketén ragyogó sarkantyús csizmáimat odaállítottam melléje, azután a raktárkezelő őrmester úr rendelkezésére bocsátottam.

— Őrmester úrnak alázatosan jelentem, leszerelek.

Baán József számvivő és raktárkezelő őrmester úr jószágos tekintetével rámnézett és miközben a beszolgáltatott ruházatom között babrált, kotorászott, szelíden kérdezte tőlem:

— Hát leszerelek, fiam?

— Leszerelek őrmester úr. Elmegyek csendőrnek.
Az őrmester úr bólintott.

— Jól van, fiam — mondta. — Hát csak menjen. De az öreg Baán József őrmestert sohase feledje el. Hiszen mellettem is szolgált, vagy mi?

Elbúcsúztam. Két hosszú esztendőn át viseltem a huszárruhát, sőt nemcsak viseltem, de meg is takarítottam, meg is becsültem. Most már viselje, aki utánam következik majd valahonnan a Bakonyvidék környékéről a gyöngyölet forgatagába, a huszáréletbe. Aztán csendőr lettem, gyalogcsendőr.

A soproni őrre vonultam be az iskola után. Sopron város abban az időben erősen németajkú város volt, de magyarérezelmű. Szép és virágzó nyugati határszéli megyeszékhely, tele gyalogsággal, lovassággal, tüzérséggel,

helyi jellegű, jelentéktelennek látszó közgazdasági nehézségek kezeltettek és könnyen múló bajoknak minősítve intéztettek el.

A kommunizmus hazánkban a szocializmus hamis neve alatt jelent meg, ma is ennek köpenyét használja, de jogtalanul, — mert a szocializmusnak számtalan olyan níve van, akinek a kommunizmus-hoz semmi köze nincs, nem is volt. Amíg ugyanis az észszerű szociális elvek a tőke és munka közötti viszony igazságos és békés, jobban mondva vértelen megoldására törekcsenek, addig hamis hívei a helyzet telborításával a kommunizmus talaját készítik elő. E két irány tehát egymással homlokegyenes ellentétben áll. A hamis szocialistának is módjában áll a beketlenkedők közé férközni és köztük egyenlenséget szítani. Különösen, ha magát a tőke közélébe is sikerült befészkelnie.

A gazdasági munkások és munkaadók között már 1891. és 1894. években elégedetlenség mutatkozott az Alföldön, Békéscsaba, Orosháza, Hodmezővásárhely, Battonya környékén. Az okok részben jogos alapja mellett a mesterséges szítás nyomai már akkor meg voltak állapíthatók. 1907 táján a Dunántúl gazdasági munkásai között is szokatlan mozgalom volt észlelhető, amiből a csendőrség tulságos igénybevétele következett. A tényállás megállapítására Szekszárdról táviratilag rendeltetem ki s így személyesen volt alkalmam megállapítani, hogy e mozgalom oka nem annyira a munkások, mint a munkaadók igazságtalan vagy tulkövetelő magatartása, no és persze, felhujtók műve volt. Ugyanakkor találtam olyan gazdaságot is, p. o. Simontornyan, ahol a munkásokkal semmi baj nem volt, sőt még a „szocialista“ szót sem ismerték. Egyetlen munkás nem akadt itt, aki-

nonvédséggel. Kövezett utcái tekervényesen, kacsakaringósan kanyarogtak erre-arra, népések, lakottak, forgalmások voltak. Kultúrája figyelemreméltó. Irodalmi és művészeti Köre, liceuma, leánynevelőintézete, számos középiskolája, művészi színvonalon álló állandó színtársulata, több komolyirányú napilapja volt. Vasuti állomásain robbogtak a vonatok ki és be Budapest és Bécs irányába. Villamos vasútja behálózta a város főbb útvonalait, mint a pókháló. Ódon épületei hatalmasan emelkedtek a magasba, mint a templomok tornyai. Díszes homlokzataikkal ékesítették a város utcáit, tereit. Csak az akkori csendőrlaktanya régi rozoga épülete húzódott meg szerényen, szégyenlősen a kertes utcában, mintha restelte volna magát a nagyváros belső forgatagában.

Jakab Máté címzetes őrmester úr volt az őrsparancsnok. A járásőrmesteri, a tiszthelyettesi, az alhadnagyi rendfokozatnak még híre se volt akkor. Jakab Máté őrmester úr kemény, katonás ember volt. Rendszerető, pontos, kötelességtudó, következetes. Tar koponyája és viasz-sárga arca úgy meredt reánk, alárendeltjeire, mint a merev kőszobor. Tekintete parancsoló volt, ellenmondást nem tűrt. Szigorúsága miatt azt fogták reá a csendőrök, hogy eszi, rágja a csendőrt. Engem nem rágott meg. E szokatlan keménységét annak tulajdonították a csendőrei, hogy nőtlen volt. Mindig a hivatásának élt. Csak a szolgálat érdekelte, meg az őrsiroda.

A csendőrei aztán egyszer elhatározták, hogy meg-nősítik. Szereznek neki feleséget, hátha kemény szíve meglágyul az asszony mellett. Nem is sokáig kellett várni. Kerestek egy hozzáillő asszonnak valót és az őrmester úr feleségül is vette. Attól kezdve ritkábban lehetett látni. Lekötötte az asszony. Az idő telt-múlt, nyár után ősz, az ősz után tél következett és csodák csodájára, az őrmester

nek csak valami panasza is lett volna. Tudott tehát a munkás és munkaadó is egymással békében megélni, ha az akarat kölcsönös volt és izgató közérjük nem férközhetett.

Úgy látszik, hogy a szocializmus hamis papjai a vörös vezérek számára a mezőgazdasági munkások között nem mutathattak fel megfelelő eredményt, mert a fent leírtakhoz hasonló, nagyobbarányú mozgalmak nem igen mutatkoztak többé, de annál élénkebb tevékenység mutatkozott az ipari és bányamunkások körében.

Nagymagyarország is túlnyomóan őstermelő ország volt; ipara a számtalan lehetőség dacára is sok okból visszamaradt, csupán az 1900-as évek alatt indult erősebb fejlődésnek s habár a háború kitörése súlyos korlatok közé szorította is, mégis elég jelentékeny számú munkást foglalkoztatott.

Az ipari munkás nagyobb igényű, könnyelműbb és izgékonyabb is, mint a mezőgazdasági munkás. E két csoport egyébként is lényegesen különbözik egymástól, mert míg a mezőgazdasági munkás egymással gyermekora óta összeszokott, állandóan őstermeléssel foglalkozó családok ivadékaiból kerül ki, addig az ipari munkások csoportja faji, vallási és nemzeti-ségi tekintetben a lehető legkülönbélebb egyedekből áll, bennük tehát a felforgatók és izgatók kitünő talajra találnak.

A gyári és ipari munkaadók és munkások közötti békétlenség szítására és annak ébrentartására a „szociális cél“ eléggé tetszetős takarót borított. A munkások érdekeinek képviselője címén beszédet heti vagy havi pénzek jó megélhetést biztosítottak és így — külföldi mintára — megszülettek a munkás-

úr mindig komoly arca lassan-lassan derűsre változott. Egyszer csak mosolygós arccal jelent meg közöttünk. Hátározottan mosolygott, elbeszélgetett, humorizált, élcelődött. Engedékenyebb, elnézőbb, barátságosabb lett. Most már megbarátkoztak vele a csendőrei is. Szeretettel tisztelték, megbecsülték, a kedvét keresték. Még a gyaloggyakorlatok is jobban sikerültek. A kardforgatás élénkebbé, szabályosabbá vált. A fegyverfogás pátogóbbá, ropogósabbá. Az elméleti oktatás szórakozásszerű lett. Minden csendőr betéve tudta a leckéjét. A magyarázó példák világosabbak, találóbbak lettek. Öröm volt alatta szolgálni.

A tiszt urak is meg voltak elégedve velünk. Az altiszti sarjadék nagyobb része innen került a tanfolyamba.

Csak a szakácsné zsörtölődött. Az őrmester úr a maga konyháján látta a rendet, a tisztaságot, ugyanazt akarta látni az őrs konyháján is. De mivel a szakácsné már öregcske volt, meg összetöpörödött is, a rendet pedig nem a Szolgálati Szabályzatból tanulta, előfordult, hogy a sodródeszka fal felé fordított oldala üsztes maradt, a tejeslábos fehérzománcú feneke megbarnult, a levesestál megrepedt, a levesesfazék külső váza kormos maradt.

No hiszen, volt mit hallgatni ilyenkor a szakácsnénak.

Az őrmester úr elrendelte a szakácsnénak a szombati konyhaszemlélt. Minden szombaton szemlélt tartott nála. A szakácsné dúlt-fült mérgében, a gazdálkodást vezető csendőr dohogott, az ellenőrző csendőr meg mosolygott a bajusza alatt. Csak annyit mondott a gazdálkodás-vezetőnek:

Ugy-e mondtam, hogy ez lesz a vége? Nem hallgatál reám. Most tartsd a hátadat, az őrmester úr majd rendre tanít titeket.

szakszervezetek és a munkások „érdekeit“ képviselő újságok.

Tagadhatatlan, hogy e szervezetek alapszabályai sok üdvös intézkedést tartalmaztak és a kölcsönös viszonyt szabályozni igyekeztek. Tényleg voltak olyan egyéniségek is, kik szívvel-lélekkel a kiegyenlítés célját szolgálták, de mivel a vezetők nagy tömegének nem ez volt a célja, az előbbieket nem igen jutottak szóhoz.

Ez a hamis vágányra való átsiklás 1917-ben már egyes újságok hangjából és a munkásjogok követelési mögé rejtett célból is kivehető volt és igen széles körben valami eddig ismeretlen aggodalmat keltett. Ezidőtájt a szegedi csendőrkerületi parancsnokság területén szétszórva, emlékezetem szerint mintegy 28—30.000 gyárimunkás dolgozott, kiknek nagy százalékát a resicai kohó- és bányaművek munkásai képezték. Ott szerzett személyes tapasztalataim szerint, ha tényleg volt is kívánni való, az lehetőleg orvosolva lett, s ha mégis volt itt-ott békétlenség, az legtöbbször nem a munkás és a munkaadó rovására volt írható. Más munkástelepeken különösen a munkabér csekélysége és az egészségügyi intézkedések hiányosságai miatt panaszkodtak.

A helyzet tanulmányozásának eredményeként bátran le lehetett szögezni, hogy a munkások ellátása és munkabére nem állott arányban a megkövetelt munkával s ebből az akkor már nyugtalan hangulatra való tekintettel, bonyodalom volt várható. A helyzeten segítő, az örsök útján adatokat gyűjtöttem s azt saját adataimmal kiegészítve, javaslatba foglaltam. Teljes tárgyilagossággal tártam fel a helyzetet és a veszedelmeket, amelyek az országot a munkás-

ság mozgalmait, de a vállalatok visszaélései részéről is fenyegették.

Közben a kelebiai vasútvonalon Wekerle miniszterelnök úrral találkoztam.

Útközben előtártam neki a helyzetet, mire megkért, hogy javaslatomat neki is minél sürgősebben küldjem be.

Ha jól emlékszem, még be sem érkezett a javaslatom, mikor a honvédelmi minisztérium egy temesvári újság cikkét felvilágosító jelentéstétel végett a szegedi csendőrkerületnek leadta. Ez az újságcikk szokatlan hévvel kelt ki a honvédelmi miniszter ellen, mert állítólag „hatáskörét átlépve“, jogtalanul a munkások és munkaadók ügyébe avatkozott s „a gyárak és közkereseti társaságok jövedelme és viszonyai iránt érdeklődött“. A szerkesztő alapos tévedése kiderült, de meg kellett említenem ezt az eseményt, hogy az akkor hangadó és állítólag a munkások ügyét szíven viselő körök igazi arcát megmutassam. Ezeknek nem a munkás jóléte, hanem egészen más dolog feküdt nagyon is szívében.

Teljesen világos volt, hogy az álérzékenység mögött következetes cél: a helyzet fejtetőre állítása lebegett, hogy a munkások érdeke csak eszköz volt a kormánynatalom iránti bizalom és a belrend megbontására. Az ilyen irányú lapok a háborúra való tekintet nélkül is szabadon és garmadában ontották a vádakát személyek, hatóságok és intézkedések ellen egyaránt. Egyszer a vonaton egy aradi vagy nagyváradi újságíró panaszkodott nekem, hogy a lapját valószínűleg kénytelen lesz beszüntetni, mert nem bír az idegen és ismeretlen irányú cél kedvéért az ilyen szennyeshangú lapokkal együtt kiabálni. És tényleg, mintha a magyar hírlapirodalom választékos-

Valamelyik csendőr elszólta magát.

— Perjuz kenene a mi a szakácsnét. Talán jobban rendben tartaná a konyha környékét.

De mivel a városban nem akart olyan ember, aki a szakácsnétat feleségül vegye, megmaradt továbbra is özvegynek is, meg szakácsnénak is a mi nyakunkon.

Az örs elhatározta, hogy sertést vesz. Zsír is kell, hús is kell, holmi ízes friss töltelékféle is elkelne már. Elvégre a csendőr gyomra is megkívánja a jó falatokat.

A gazdálkodásvezető csendőr kiment a hetipiacra. Sertést vett. Szép, nagy és nehéz sertést. Közelnymott két métermázsát. Egy hentessegédből venségére böllérré degradálódott böllért hívtunk, aki leölte, szép pirosra megperzseite, megkapargatta, fülét, orrát kikotorászta, megtisztogatta, lemosta. Azután a konyhában annak rendje és módja szerint felkoncolta, széjjelszedte. Hófehér vastag szalonnát hasított ki a hátából, olyan széleset, mint a tenyerem. Ebből lesz a zsír, a tepertő. A négy lábat formásan kikerekítette és olyan négy sonkát kanyarított ki belőle, hogy csak úgy mosolyogtak a teknőben. A kolbász húst megdarálta, jó borsos és paprikás fűszerrel ellátta és az előre fehérre, tisztára mosott bélbe töltögette. Méternyi hosszúra nyúltak a pirosszínű kolbászok, kacskaringósan tekeregtek a medencében. Felettük a töltelék, a májashurka, zsemlyéshurka, kásáshurka, meg a gömböc. Az egészséges, fiatal csendőrgyomor majd megbirkózik velük, nem kell átüzenni a szomszédokért, hogy segítsenek elfogyasztani. Elfogynak a tavaszig, vagy talán még előbb is.

A töltelékek már javában rotyogtak a katlan felett terpeszkedő rézüstben, mikor a szakácsnénak eszébe jutott, hogy megrakja a tüzet. A felesleges hamut azonban előbb egy lapátra kotorászta, hogy kivigye. Miként tör-

tént, miként se, ma már nem emlékszem, de valahogyan úgy történt, hogy a hamutartó lapát föléje került a rézüstnek, a szakácsné öreg, remegő kezében megbillent és a hamu beleszűszott a töltelékkel teli rézüstbe.

Eszrevette ezt a szakácsné, de már későn. A világért se szőtt volna senkinek sem. Csak pislogott és reszketett.

Elkészítette a vacsorát. Sertésölés idejekor mi lehetne más vacsora, mint friss töltelék? Azt készítette. Annak rendje és módja szerint megsütött egy tálravaló hurkát, kolbászt, pecsenyét. És feltálalta a terített asztalra. Csiklandozta étvágyunkat a finom falat, a friss töltelék, mely ropogósra sütvé ott pirosodott, párolgott előttünk a tányérokon.

Kulics János csendőr vette észre legelőször, hogy a hurka is, kolbász is roszog, mintha homokkal lenne fűszerezve. Fogai között úgy varcogott, mint az aprókavics. De észrevette a többi csendőr is, én is.

Nem lehetett elfogyasztani.

Szólunk az őrmester úrnak.

Őrmester úr nagy komolysággal, szakértelemmel lenyesszent egy darab májashurkát, beleharap. Roszog, varcog, csikorog. Lenyesszent egy darab zsemlyéshurkát, beleharap. Roszog, varcog, csikorog, mintha üvegpör került volna bele. Nem tudta eltalálni, mi történt. De mi se tudtuk. Szólunk a böllérnek. Kézzel-lábbal tiltakozott minden gyanúsítás ellen. Ő nem tud semmiről. Ő becsületesen elkészítette. Őt ne vádolja senki. Előszedtük a szakácsnét. Feleljen, neki tudni kell a dologról. A szakácsné egy ideig himezett-hámozott, mint a férjhezmenő leány a kérői előtt, végre szorongattatása közben kikottyantotta, hogy hamu került a rézüstbe, a rézüstből az abalébe, az abaléből a töltelékbe, attól csikorognak.

Nem kellett több. Őrmester úr már hozta is a köny-

sága egy csapásra kiment volna a divathól, sok újság a legközönségesebb kocsmái hangon kezdett írni. A „sajtószabadság“ orgiáit ülte.

E hírlapi lárma miatt javaslatom most már az intézőkörökhöz is eljutott, az eredményről azonban nem értesültem, mert 1918 kora tavaszán távoztam a tényleges szolgálathól.

Amiket ezután írok le, azokat jobban csak mint magánember figyeltem meg s csak azért jegyzem fel, hogy a magam szűkebb körében tapasztalt helyzetet vázolhassam — különös tekintettel a magyar-horvát eseményekre —, mert csak ezeknek voltam többé-kevésbé akaratlanul is közvetlen szemlélője és részese.

Horvátországban a magyar kormányelnök eredménytelen utazása után a helyzet csak tovább rosszabbodott. Úgy látszott, hogy a magyar-horvát szolidaritás helyét ugyanaz a sajtószolidaritás vette át, amelynek irányzatát és hangnemét röviddel előbb vázoltam. Talán nem csalódom a feltevésemben, hogy holdogemlékezetű bajtársunkat, a horvát-szlavón csendőrség akkori parancsnokát is a közállapotok felett való aggodalom kergette öngyilkosságba. Nemes emlékét magyar bajtársai, kikkel oly sokszor együtt aggódott, bizonyára ma is mind őszinte tisztelettel őrzik.

A katonaszökevények és bújkálók tömege nemcsak szűkebb hazánkban, hanem Horvátországban is megsokasodott, sőt a panasz ellenük általánossá lett, mert fosztogattak, raboltak, sőt gyilkoltak is. A csak népfelkelőkkel megerősített, csekély létszámú csendőrséget sokhelyütt megtámadták, lefegyverezték vagy meggyilkolták.

A 38. honvédhadosztály parancsnoka, ki csapa-

taival a harcterről rövid pihenőre Zágráb és Eszék környékére rendeltetett, arra kért fel, hogy tájékozódjam a helyzetről és mint szakember tegyek néki a helyzet orvoslására valamilyen javaslatot. Hogy a kérésnek eleget tehessek, Horvátország keleti felét Zágrábig beutaztam. A hírek, sajnos, nemcsak valószínűk bizonyultak, hanem például az is tudomásomra jutott, hogy még egy egész horvát gépfegyverosztag is eltűnt és hogy a szökevények zöme a Fruska-Góra-hegységben tanyázik, ahonnan az összes környék lakosságát nyugtalanítja és élelmiszert követel. A „Zöld káder“ elnevezést azért adták maguknak, mert az erdőkben, zöldben bújkálva tanyáztak.

A hatóságok, hol a hadosztály nevében érdeklődtem, mindenütt szívesen fogadtak és támogattak, ami azt a benyomást keltette bennem, hogy a katonaszökevények e vállalkozásához tényleg semmi közük nincs, de a nagy erdőségekben a szökevények tanyáira nem tudtam ráakadni. Mint később értesültem, barlangokban szétszórtan laktak, de főfészkiük valószínű területét szűkebbre határolnom mégis sikerült. Javaslatomra a hadosztálynak Fruska-Góra körül fekvő csapatai — mint utólag értesültem — a szökevények zömét szét is ugrasztották, részben el is fogták, de azok később újra tömörültek és a hadosztály távozása után garázdálkodásaikat tovább folytatták. Hírük a Muraközben is elterjedt, amiről később lesz szó.

Muraköz alatt ma is azt a hegyes, háromszög alakú földterületet értjük, melyet a Mura és Dráva folyók és Nagymagyarország nyugati határa foglalnak be. Ez a különben nem nagy terület Zala megyéhez tartozott.

Trianoi Magyarország e területre éppen olyan

vét és úgy kiakolbóltotta az örsről, hogy rendesebb helyen talán még ma se fogadták fel. Nekünk meg azt a tanácsot adta, hogy töltelek helyett most már falatozgatunk tenertőt. Jó friss, meleg tenertőt, éppen most sült ki ropogósra. Egy jókora tetézt tánvérral hoztunk is be a konyhából és puha kenvérrel falatozgatunk. Egy ideig csak eszegetünk, eszegetünk, de csak a kenyér csúszott le a torkunkon. A tepertő a szájunkban maradt, nem akart lecsúszni.

Egymásra nézünk értelmetlenül.

Valaki elszóli magát.

— Kulics, hozd be a baltát.

Kulics csendőr szó nélkül a konyhába megy, előkeresi a baltát és behozza.

Málics csendőr kiveszi a kezéből, letesz az asztal sarkára egy jókora nagy tőpörtöt, a balta fokával rácsap. A tőpörtő meg se moccan, úgy visszarángatja a balta fokát, mintha gumiból lenne. Kivesz egy második, harmadik, tizedik tőpörtöt, reáuk csak a baltával, de a tőpörtőszemek rendületlenül ellenállanak az ütéseknek.

Hát itt valami ördönösség történt.

Jelentjük megint az őrmester úrnak.

Az őrmester úr most is nagy műértelemmel és szakavatottsággal vizsgálja a tőpörtöt. Harapásnak nem enged, baltacsapásnak ellenáll, íze nincs, illata nincs, élvezhetetlen. Mi a Krisztus csodája történt itt? Kiemel a tálból egy szelet peccsenvét, nveszegeti, nyiszalogatja az evőkéssel, nem fogja. Nagysokára tudott egy falatot le-metszeni. Beleharap, rángja, öröli a fogai között, de bizony az nem enged. Mintha a derékszíjat rágta volna. Otthagya bennünket.

Bemegy az örsirodába, behívja a gazdálkodásvezető csendőrt,

— Kitől vette maga azt a sertést?

— Az urasági kanásztól.

— Hozott passzust?

— Igen.

— Adja ide.

Staudt Antal csendőr gazdálkodásvezető előkötőrüsszal a passzust, átadja az őrmester úrnak.

Őrmester úr odafartja a lámpa elé, nézegeti, tekintgeti, vizsgálgatja. Azután fennhangon olvassa:

— ... síma, fehérszörű, mangalica, lapaállat, 10-ik éves.

Meg volt fejtve a rejtély. Az eladó a csorda kivénült anaállatiát kimustrálta, kimiskároltatta, meöhízallta és eladta nekünk. Olvan vén volt már, hogy a húsának már alig volt íze. Mintha tapon rágódtunk volna.

Staudt csendőr jóskáig maradt az örsirodában, őrmester úr sokáig beszélt vele, de hogy mit, azt sohase tudtuk meg. De nem is voltunk reá kíváncsiak. Meonvugodtunk abban, hogy az őrmester úr elintézte a dolgot és jól intézte el. Mert amit ő egyszer elintézett, az el volt intézve, annyi bizonyos. Csak annvit láttunk, hogy Staudt csendőr kipirosodott arccal került ki az örsirodából, mintha a purgatóriumból jött volna. Hangtalanul leült a hosszú asztal mellé és szomorúan tekintgetett a tőpörtő felé. Mintha az lett volna az oka minden bajnak.

A sertés húsát, meg a töltelekét eladtuk a hentesnek. Annak talán jobb fogú kundschaftjai vannak, hadd rágódiának rajta.

Ezzel kapcsolatban az örsön nagy változás történt. Másik gazdálkodásvezetőt választottunk, másik szakácsnét fogadtunk és — másik sertést vettünk. Annak aztán jobb tölteleke volt,

igényt tart, mint bármely más megszállott részeire. Hogy szerb szomszédaink miért szállták meg, azt elfogadhatóan igazolni ma sem tudják; lakossága nem horvát, hanem vend eredetű és a horvátoktól nyelvben is különbözik. Az ugyancsak ily jogtalanul megszállott Alsólendva és vidéke pedig jobbra színmagyar községekből áll. Ez a magyar igény a történelmi jogokon kívül ipari, kereskedelmi, közgazdasági szempontokon s ama fontos földrajzi fekvésen alapszik, amely e vidéket és Magyarországot egymásra utalja. Ezenkívül Magyarország egyetlen kijáratát az Adriához e területen vonul át s így Magyar-, Horvát- és Dalmátországok közös érdeke, hogy csak a miénk maradjon.

A szerbek e területet már Horvátországgal egyidejűleg aláaknázták volt, mégpedig a róm. kath. páp-ság nagy részének segítségével.

Muraköznek déli szomszédaihoz nyelvének némi hasonlatosságán kívül éppen semmi közössége nem volt, csupán papjai tartoztak a zágrábi érsekséghez. Magyarországtól elszakadni eszükben sem volt, mert területük földrajzi fekvése, kedvező közgazdasági viszonyaik, híres és virágzó, de jól is jövedelmező lötenyésztésük, sőt a Murán innen fekvő birtokaik is hozzánk utalták őket. A szerb agitátorok tehát csupán a papok révén férhettek a vallásos néphez s ezúton sikerült is nekik 1917—1918-ban némi mesterséges magyarelles mozgalmat elérni, amihez azonban a nép meggondoltabb és komolyabb részének semmi köze sem volt.

Hogy ezt is mennyire megbánták, annak bizonyítására elegendő Muraköz és Horvátország mai politikai és közgazdasági helyzetére rámutatni. A szomorú tanulságoknak megvan az a jó oldaluk, hogy gondolatokra kényszerítenek, melyek a jövő kiépítésének csíráját viselik méhükben.

Tagadhatatlan, hogy a hosszú háború izgalmai és követelményei e terület lakosságát is megvisellék és elkedvetlenítették.

A végefelé már annyi volt az ellenségünk künn is, benn is, hogy már számon sem nagyon tudtuk tartani őket, míg aztán 1918 ősze meghozta a végső csapást is. Futótűzként terjedt el a hír, hogy „a háborút elvesztettük”. Olasz, orosz és szerb hadifoglyaink, kik gazdaságokban és magánosoknál voltak elhelyezkedve, talán még hamarabb tudták, mint mi. Tanácskoztak, hazakészülöttek, de, a szerbeket kivéve, valamennyien csendesen viselkedtek. A szerbek azonban állandóan izgatták fogolytársaikat, igaz, hogy nem sok eredménnyel. A még napsugaras, őszi napokon bizony kint és bent, fent és lent, az országban mindenütt a legnagyobb tájékozatlanság és mély lehangoltság ült a lelkeken. Budapestről munkászavargások híre érkezett, itthon pedig kis községünkben is olyan alakok mutatkoztak az utcán, akiket a bennszülöttek is alig ismertek valamikor régebből. Ezek aztán ide-oda ácsorogtak. Közéjük verődött egyikét kórházból és harctérről hazakerült elégedetlen katona, kik arról panaszkodtak, hogy családjuk a hadisegélyt hiányosan vagy egyáltalában nem kapta meg s ezért a jegyzőt akarták felelősségre vonni. Belehelyeselt egy-két szájasabb és addig csak hallgatózó „honpolgár” is. A napi munka szünetelése és helyébe az utcai ácsorgás vette kezdetét. „Ebből nem jó dolog lesz, tenni kellene valamit”, mondogattuk egymásnak tétova bizonytalansággal.

A csendőrség magatartása meglehetősen passzív kezdett lenni, mert hol felülről várt utasítást, hol meg maga sem tudta, mitevő legyen. Kerestük mi is a német mesebeli „Hans”-ot a „hosszúszerű csizmával” s a hatóság is tájékozatlan volt. Vártunk tehát, de addig is elmentünk sajátkezűleg kaszálni vagy kapálni, mert munkás nem igen volt kapható. Közben a főszolgabírói hivatalhoz végre mégis érkezett valami: „Megalakult a magyar nemzeti tanács, alakítsanak a hatóságok nemzetőrséget”, mondotta a rendelet. „A nemzetőr napidíja 30 korona, a szükséges összeget vegye hitelben a hatóság, ahonnan tudja.”

De ez az akkor még igen magas napidíj sem volt elég kecsegtető arra, hogy legalább is megfelelő nemzetőrök jelentkezzenek. A rábeszélés sem nagyon használt, pedig valamennyien ugyancsak nekiláttunk a szervezés munkájának. Végre, úgy ahogy, mégis megalakult a nemzetőrség, melynek parancsnokságát a járás területén, a hatóság felkérésére, elvállaltam.

Fegyvert, töltenyt valahogyan csak kaptunk, de ruhát és egyéb felszerelést, dacára hogy elég volt a raktárakban, semmit nem kaptunk. Hamburger kanizsai kormánybiztos mindent megtagadott, bár az időjárás akkor már hűvösre vált.

A nemzetőrség még az alakulás nehézségeivel küzdött, mikor a környékről fosztogatások és rendetlenkedések híre érkezett; alig ért rá néhány nemzetőr a fegyverét elsőízben vállára venni, már is a helyi csőceselékkel kellett szétkergetnie, mely megelőzőleg már egy kereskedő boltját majdnem teljesen kifosztotta. Sem a fegyver, sem a létszám nem volt elegendő, hogy a tisztek hiánya miatt mindjobban tanácstalan csendőrség feladatát helyben és az egész járásban pótolja. Közben Kanizsáról érkezett egy osztag segítségül, egy tiszt vezetése alatt, gépfegyverrel, de legénysége már az első napokban olyan zavart támasztott, hogy az egész alakulatot kénytelen voltam visszaküldeni.

A csapatoknál itthon már akkor minden fegyverem felbomlott, a harctérik pedig még nem érkeztek haza. Közben az ország határaitól is nyugtalanító hírek jöttek. E hírek alapján a nemzetőrség helye a Dráva mentén lett volna, így akarta volna akkor még a nemzetőr kerületi parancsnok is Szombathelyen, mert a 48. gyalogezred csáktornyai zászlóalja is szétbomlott. Alsólendva, Letenye, Nagykanizsa, Kaposvár nemzetőrségei így minden összeköttetés nélkül, külön-külön a levegőben lógtak. Elindultam tehát összeköttetést keresni. Kanizsáig mindenütt kedvező választ kaptam, csak létszám és felszerelés nem volt. Kaposvárt a Szívó-dandárral léptem érintkezésbe. Szíves örömmel vette a kapcsolatot, de úgy látszik nem sok reményt fűzött hozzá. Ekkor a járás területén, a főszolgabíróval egyetértően, kiáltványt tettem közzé. A mult kedvéért idecsatolom a kiáltvány szövegét. (Naiv tájékozatlanságunkban mi akkor azt hittük, hogy az a nemzeti tanács az lesz, aminek vártuk.)

Polgártársak! Katonák!

Ha Isten az égből e napokban a földre tekintett, úgy bizonyára látta, hogy Mária országának, Szent István birodalmának fénye egyre halványul, mert rablók, fosztogatók, intrikusok bújtak elő piszkos rejtekeikből, hogy a kibontakozás, a szervezkedés minden munkáját, a belrendet, békességet és biztonságot megzavarják.

Úgy látszik, megelégette nyomorúságunkat, elküldte au-

Az amerikai rendőrséget gázpisztolyokkal szerelik fel. A felszereléshez tartozik természetesen a gázálc is.

gyalait maga mellől a földre, hogy jobb és jobb eszméket sugalljanak a jobbérzésű emberek fülébe azért, hogy a régen óhajtott szabadság, egyetértés és testvériség zászlaját megmentsék.

Százak, ezrek és milliók lelkében egyszerre kelt új életre a vágy, hogy a régen óhajtott szabadság, egyetértés és testvériség zászlaját megmentsék.

Százak, ezrek és milliók lelkében egyszerre kelt új életre a vágy, hogy a közös veszedelemben kibékülve és egyetértve, törekedjenek rendet és nyugalmat teremteni... A feladott és elpusztult otthonok hamvai felett fényes diadallal kezd kiemelkedni a megértés napja.

Mi, egy maréknyi csoport még csak, a nagy nemzetörségtől, arra szántuk magunkat, hogy okvetlen rendet és békességet teremtsünk és ezzel közös szabadságunk és boldogulásunk útját, úgy amint bírjuk, de becsülettel és vitézül egyengessük.

Arra kérünk benneteket, nyujtsatok segédkezet nekünk a terhes pillanatokban és azután is, hogy ennek a nagy és szent célnak erőnkhez képest minél jobban megfelelhessünk.

Küldjétek segítségül fiaitokat, hogy sürgős segítséget nyujthassunk a környéken szorongatott testvéreinknek.

Támogassátok tettel és erővel felesküdtött nemzetörségünk fegyveres és nem fegyveres tagjait, adjátok kezükre a rendhontokat, azok fegyvereit, parancsoljatok rá mindenkire, kit az erkölcs és jó érzés törvényei ellen vétetni láttok, hogy emberhez nem illő cselekményeivel felhagyjon, inkább sorainkba állva, nemes cselekedetekkel mossa le szennyétől piszkos kezét.

Ezt várja tőletek egy jövő hatalmas és gazdag ország sokat szenvedett sokmillió népe és annak Nemzeti Tanácsa!

Ha Isten velünk, ki ellenünk!?

Letenye, 1918 november 7-én.

Gyömörey
főszolgabíró

Sándor László
ezredes.

A felhívás nem maradt hatás nélkül. A legénység kezdett nagyszámúban jelentkezni, mikor a had-

ügyminiszter a toborzást most már „külön toborzásnak“ nevezve, betiltotta. A mult kedvéért a sürgöny szövegét is mellékelem.

Sándor László csendőrezredes

Letenye.

5220/me. kormányrendelet mindennemű külön toborzást betilt nemzetörség megszervezésére Szombathelyen tartózkodó nemzetőr ker. parság van hivatva ennek vagy helyi hatóságnak ajánlja fel támogatását, legfontosabb azonban a hadsereghez bevonulni kötelesek sarkalása.

Hadügyminiszter
725507/kah.

Ezen rendelet folytán a jelentkező legénységet tehát a hadsereghez továbbítottam s a Dráva-terv összedőlt. Akkor még senki sem gondolhatta, hogy az a hadsereg, melyről a rendelet beszélt, már nem lesz a mi hadseregünk.

Az idő mutatója kéréletlenül haladt és megindult a hazai gyűlölet fegyveres és fegyvertelen csapatok végelethetetlen sora, a maguk gondjaiba mélyedt tömegek hallgatag elvonulása azzal a bámulatos nyugalommal és önfegyelmelzettel, mely a magyar csapatokat különösen jellemzi. Elég lett volna őket a határon megállítani és megszűnt volna minden súlyos gond. De a felsőbb intézkedés nekik is más parancsolt. Nagykanizsára igyekeztek mind, hát egy napon ember ember hátán nyüzsgött, a másik napon pedig mintha a szél fújta volna el őket, nyomukat már csak hátrahagyott járművek, ágyúk és lovak

tömege jelezte. Az utóbbiakból az éhség miatt is igen sok pusztult el, bár velük sok szegény ember boldogulhatott volna.

Nehéz megállapítani, hogy jobb-e tudni a biztos jövőt vagy nem? De érző lélekkel, tétlenségre szorítva, tájékozatlanságban tapogatózni is kétségbeejtő.

1918 decemberében voltunk már. Muraközzel a forgalmat még akadálytalanul fenntartottuk. Ott állítólag csapataink kiegészített maradványai és Csáktornyan a nemzetőrség tartották fenn a rendet. Egy borongós decemberi délután muraközi fogatokon egy géppuskásosztag érkezett a Mura-hídon át. Azzal kellett nagy feltűnést, hogy nyomukban van a „Zöld káder” és a szerbek is. A puhatolódzásra átküldött járőrök azonban ilyenekkel nem találkoztak, azt azonban jelentették, hogy a lakosság várja azokat. Lét számukról a géppuskásosztag sem tudott.

(Folytatjuk.)

Az orvvadászatról.

írta: Mátéffy István százados.

Mindnyájan megdöbbenve olvastuk a lébényi tragédiát, amelynél egy derék csendőrbajtársunk az orvvadászokkal vívott harcban, kötelessége teljesítése közben halálát lelta.

Amikor a Csendőrségi Lapokban olvastam a részleteket, ugyanakkor egy újsághírt is olvastam: Téglás község határában az erdő- és vadőri személyzet valóságos hajtóvadászatot rendezett egy veszedelmes orvvadász elfogására, kit végül is bekerítve, felszólítottak fegyvere letételére. A felszólításra az volt a válasz, hogy a legközelebb eső vadőrre kétszer rásütötte a puskáját. A véletlennek köszönhetően csak életét a vadőr: a puska csütörtököt mondott. Az elfogott vadorzót átadták a járőrnek. A nyomozás során megmutatta a rejtekhelyét is, egy négykijáratú földalatti fedezéket, amelybe már három év óta elrejtőzött, ha veszély fenyegette. Most is ott volt elrejtve a már előzőleg elejtett három őz, pár darab nyúl és fácán, várva az elszállítást.

Úgy gondolom, hasznos munkát végzek, ha rövidesen ismertetem az orvvadászatot, annak módjait, ezáltal is megkönnyíteni kívánván az ilyen ügyekben eljáró csendőrök munkáját.

A helyes, okszerű vadtenyésztés, a vadállomány kímélése mellett folytatott vadászat, a lőtt, valamint az élővad eladásából befolyó hatalmas összegek fontos gazdasági tényezői az országnak. A csendőrnek kötelessége ezt a nagy vagyont védelmébe venni annak legnagyobb ellensége: az orvvadász ellen.

Kis rosszból lesz a nagy. Az orvvadász, aki később veszedelmes ellenfélle válik, kicsin kezdi: először bottal, kövel üti le a védtelen foglyot, fácánt, később hurkokat rak ki ezek elfogására, majd serétes puskát szerez, azzal vadászik, végül pedig már golyóspuskával irtja a nagyvadat s ha kell, az embert sem kíméli.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni az ezekkel szemben követendő legnagyobb óvatosságot, körültekintést, mert csak ezáltal kerülheti el minden csendőr azt, hogy a szomorú lébényi eset megismétlődhessék.

Itt van a tél, amikor a dermesztő hideg mellett megjön a vad legnagyobb ellensége: a hó. Amíg a

hótakaró a földet be nem lepi, a vad a hideget könnyebben állja, mert a táplálékát meg tudja szerezni. A havazás megindulásával azonban megkezdődik a létért való küzdelem. E küzdelemben — bár az ember a vad legnagyobb ellensége — a vad mégis az emberlakta helyek közelébe húzódik, felkeresi a falvak, tanyák kertjeit, kazlait, a szőlőskerteket, mely helyeken nemcsak a hideg ellen talál védelmet, hanem táplálékot is szerez.

A vadnak ezt a sanyarú helyzetét használja ki az orvvadász. Ilyenkor pusztul el a legtöbb vad.

Vegyük sorba az egyes vadfajtákat és a módot, ahogyan az orvvadász azokat pusztítja.

A fogoly, fácán az első hó leesése után mindegyütt a lakott helyek közelébe húzódik. Felkeresi a szalma- és törekkazlakat, hol a dermesztő hideg ellen védelmet s egyszersmind élelmet talál. Összefagyva, félig élettelenül, egy csomóba összebujva, szinte félelem nélkül várják be pár lépésre az embert. Ezt a védtelen állapotot és elgyengülést használja fel az orvvadász; a fogoly-, fácán csapat közé löve és mert azok össze vannak bujva, egyszerre több darabot tud elejteni.

A csendőr éber portyázás mellett az ilyen orvvadászatnak könnyen nyomára jöhet, mert a vad lábnyomai mellett ott marad az áruló nyom: a vér, toll, a serét nyoma. Ha pedig az ilyen helyen a hó, fölcsú össze van túrva, bizonyos, hogy azon a helyen vadat lőttek s azért túrták fel a földet, hogy az áruló nyomokat eltüntessék. Ha tehát lövést hall a járőr, nézzen annak utána, legtöbb esetben vadászó embert talál.

A ma kapható kiskaliberű, de huzagoltcsövű Flaubert-puskákkal igen sok orvvadász működik. Az orvvadásznak ez a puska igen nagy előnyt nyújt: szinte hangtalanul működik, kis méretei pedig igen megkönnyítik az észrevétlenül való vitéletét. A ház, a pajta ablakából löheti le vele az odahúzódott vadat s a tettenérés is igen nehéz, mert a puska dörrenése hiányzik. Az ilyen puska arra is kiválóan alkalmas, hogy holdfényes téli éjszakákon az erdőkben a fákra felgalyazott fácánokat lelőhesse vele az orvvadász.

De nem retten vissza az orvvadász a huroktól sem. Ez kevesebb kilátással kecsegtet ugyan, mint a puska, de kevesebb a veszélye is, hogy felfedezik. Rendszerint fehér ló sörényéből, farkából kihúzott lószőrből készül ez a hurok, hogy a hó színétől lehetőleg ne üssön el. A hurkot kis karóhoz erősítik, melyet egészen bevernek a földbe. A hurkokat a kazlak, kerítések tövébe, olyan helyre rakják, ahova a fogoly, fácán behúzódik, az erdőben pedig a vad csapására. Ha a lerakott hurkok közé még kevés eleséget is szórnak, biztos a siker.

Ne menjen el tehát a járőr az ilyen helyek mellett közömbösen, hanem nézzen szét, sokszor fog hurkokat találni. Ha a hurok megvan, már csaknem megvan a tettes is, aki feltétlenül eljön az eredményt megnézni. Egy kis les a hurok közelében és már megvan az eredmény.

A vadóvás egyik legfőbb feltétele: a vad etetése. Az ilyen etetőkhöz vezető utakat s az etetők környékét is őrizzük ellen, mert ezekre a helyekre is sok hurkot tesznek ki.

A nyúl hóesés után szintén a lakottabb helyek felé húzódik. Miután a mozgása nehezkesebb s a váltóját (csapását) is majdnem mindig betartja, elejtése is könnyebb. A hóban egész kis utat csinál

Az amerikai rendőrökkel begyakoroltatnak egy csuklófogást, amellyel biztosan ki lehet csavarni a bűnözők kezéből a pisztolyt.

magának, amelyen könnyebb a közlekedés, mint a töretlen hóban. Ezt úgy az erdön, mint a mezőn egyformán csinálja. Ezzel aztán természetesen az orvvadász munkáját is megkönnyíti, mert utána sem kell járnia, csak a már kijárt nyúlcsapásra kirakja a hurkokat. A hurok bokorhoz vagy a földbe vert kis karóhoz van erősítve s drótból készül. Elhelyezése rendszerint úgy történik, hogy az orvvadász 50—80 lépésre egymás mögé több hurkot rak le végig a csapáson. Így több zsákmányra van kilátás, azonkívül pedig biztosabb is a dolgában, mert a csapásról esetleg letért nyúl is oda visszatérve előbb-utóbb hurokba kerül.

A hurkokat rendszerint a kora reggeli órákban, vagy szürkületkor rakják ki, ugyanezen időben mennek ki megnézni, hogy van-e eredmény?

A nyom lesz itt is az áruló. Ezért, ha nyúlcsapás mellett elmenve hurkot talál a járőr, nézzen utána, hogy honnan és hová vezet az emberi lábnyom. Tanyarendszernél így, a nyomon elindulva, csaknem biztosan rátalálunk a nyom után a tanyára, ahonnan a tettes kiindult és ahova visszatért. Erre szép példát mutatott az elmúlt télen az egyik őr járőre. Az első hó leesése után rendes szolgálatba indult a járőr. Az őrjáratban egy erdő is volt s mert az orvvadászok itt már ismételtén garázdálkodtak, a járőr különös gonddal portyázott. Az erdő szélét elérve, a mellett haladtak tovább, amidőn észrevettek egy lábnyomot, amely a mezőről az erdőbe vezetett. Utánanézte a

lábnyomnak, a járőr azt észlelte, hogy az erdő belső szélén kitaposott nyúlcsapás mellett vezet tovább, majd ismét kivezet a mezőre. A nyom mellett a nyúlcsapáson négy hurkot talált a járőr, majd onnan a kifelé vezető lábnyomon elindulva, az erdőtől mintegy három kilométerre egy tanyához ért. A tanya tulajdonosát kérdőre vonva, az tagadta, hogy ő rakta volna ki a hurkokat. „Még drót sincs a naznál” — mondotta. Eközben a járőrvezető a tornác gerendáján egy köteg drótot pillantott meg, amely teljesen azonos volt azzal a dróttal, amelyből a hurok készült, a vége pedig frissen volt lecsípve. Erre természetesen a tanya tulajdonosa is beismerte, hogy aznap reggel korán ő rakta ki a hurkokat s a kirakott 11 darab hurkot meg is mutatta. Így tettek egy orvvadászt ártalmatlanná.

A nyulat télen különösen kocsiról, szánról lövi az orvvadász, mert a nyúl pár lépésre is bevárja a kocsit vagy szánt és fektében könnyebb is lelőni, mint futtaban. Az olyan kocsi vagy szán, amelyik a mezőn, erdőn látszólag minden cél nélkül jár, rendszerint gyanus s ha utánanézt a járőr a dolognak, a kocsiderékban vagy a szán fenekén a szalma vagy a tengeriszár alatt megtalálja a puskát is.

Kitartás, türelmes les hamarosan meghozza a kívánt eredményt. Az óvatosságról azonban sohasem szabad megfeledkezni, mert a megszorult orvvadász veszedelmes ellenfél.

Dámvadat, özet, szarvast hurokkal elejteni ne-

héz, ezek testi ereje nagy s a hurkot könnyen elszakítják. Ritkán, főleg inkább özet fognak hurokkal.

Ezeket az úgynevezett nagyvadakat már fegyverrel ejtik el. A tegyvert rendszerint nem a lakáson, hanem kint az erdőben tartják, odvas fában, farakas miatt, bokorban erejtve. A nagyvad lövésére legalkalmasabb idő a délutáni szürkület és a kora reggeli órák. Ilyenkor a vad mozog, a nagyvad is rendszeresen a váltóján, az ő megszokott útján, indul el s ezeken a helyeken ül lesbe az orvvadász.

A nagyvadra vadászó orvvadász már igen veszedelmes ellenfél, mert golyóval, vagy legalább is a postának nevezett legnagyobb szemű serettel vadászik, amellyel emberre is könnyű halálos lövést adni. S ha figyelembe vesszük azt is, hogy az orvvadászok csaknem kivétel nélkül jól lőnek, nem lebecsülendő ellenfelek, akikkel szemben igen indokolt a legnagyobb elővigyázatosság is.

Ezek leleplezése igen nehéz, nagy türelmet, kitartást igényel: a csendőrnek kitartó les mellett mindig igénybe kell vennie az erdőöri és vadöri személyzetet is, akikkel állandóan figyeltesse, hogy melyik erdőrészből hallanak ismételt lövéseket, hogy azután itt tudja a lest megtartani. Természetesen emellett fontos a helyi és személyi ismeret, úgyszintén a jó besúgó is.

Az orvvadászok feltalálásuk esetén a legnagyobb elővigyázat mellett közelebbről meg, a járőr tagjai egymástól el ne valjanak. Ha keznel vannak az erdő- vagy vadörök, ezeket is vigye a járőr magával.

Először is a fegyver letételét kell végrehajtani s azután aziránt kell intézkedni, hogy attól oly messzire távolítsuk el az orvvadászt, hogy azt újra kézbe ne kaphassa. A puskat vagy a járőrtárs, vagy ha van, egy erdőör vagy vadör vegye fel és urítse ki.

Meg röviden kitérek a vadászat ellenőrzésére. Az 1925. évi 17. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 85.000—1925. számú F. M. rendelet és az ezt módosító 1929. évi 17. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 18.000—1929. számú F. M. rendelet szabályozza a tilalmi időket. Ezt szigorúan ellen kell őrizni, mert igen sok a visszaélés. Ez az ellenőrzés természetesen nemcsak az orvvadászokkal szemben eszközölendő, hanem a vadászjeggyel és vadászterületekkel rendelkezőkkel szemben is. Sajnos, ma sok olyan ember kezében van puska, aki nem csinál lelkiismereti kérdést abból, ha tilalmi időben egy-egy nyulat, fácánt lő; ezek a legveszedelmesebbek, mert megítélni a vadászjegyük és vadászterületük, azt gondolják, hogy szabadon garázdálkodhatnak. Érezzék ezek is magukon mindig a csendőr szemét és azt, hogy őket is ellenőrizzük, akkor nem lesz bátorságuk ahhoz, hogy szinte nyíltan kövessenek el vadászati kihágásokat.

Befejezésül nem mulaszthatom el bajtársaimat újra a legnagyobb óvatosságra és elővigyázatra figyelmeztetni, mert rendszerint mindenre elszánt emberekkel állnak szemben, akik talán még annyiba se veszik a csendőr: életét, mint egy vadét!

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL!

A Csendőrségi Lapok hasábjain már több ízben foglalkoztunk a kémekkel és a kémkedéssel. Cikkeink felhívták bajtársaink figyelmét a kémkedés különös veszélyeire és azokra a mérhetetlen hátrányokra, amelyeket a kémek működése az országnak okozhat.

A modern háborút ma már nemcsak hadseregek ellen, hanem az ország egész lakossága ellen folytatják. Kézenfekvő tehát, hogy ma már a kémek sem elégszenek meg szoros értelemben vett katonai titkok kikémlelésével, hanem működésüket kiterjesztik az ország politikai, gazdasági, társadalmi, közbiztonsági, kulturális, szociális stb. viszonyaira is, egyszóval mindenre, aminek ismerete a kémkedő állam szempontjából háború esetén fontos vagy hasznos lehet.

Nagyon természetes, hogy ilyenformán a kémek ellen való védekezés sem egyedül a hadsereg, vagy a csendőrség és a rendőrség ügye, hanem elsőrendű kötelessége minden polgárnak is, aki hazája sorsát a szívében viseli. Hogy pedig ennek a védekezésnek éppen nálunk és éppen a mi mai viszonyaink között milyen óriási a fontossága, azt — úgy gondoljuk — nem kell külön hangsúlyoznunk.

Naív emberek a kémeket úgy képzelik el, hogy fényképezőgépet visz a háza alatt s azzal a katonai épületeket vagy a katonai csapatokat lefényképezi; hogy mindenki szemeláttára szokott vázlatokat rajzolgatni, vagy hogy a vendéglőben idogáló katonákat nyíltan szokta a katonai titkok felől töviről-hegyére kifaggatni. Talán a kémeknek ez a hamis elképzelése okozza, hogy sokan — bár teljesen jóhiszeműek és jóakaratók — éppen az igazi kémekkel szemben nem eléggé elővigyázatosak s éppen azokról „nem is tétélezik fel” ezt a mesterséget, akikkel szemben a legóvatosabbaknak kellene lenniök.

Semmire, még a legjelentéktelenebb és a katonai vonatkozásokkal összefüggésben egyáltalában nem álló adatra sem szabad könnyelműen azt mondani, hogy: „Ugyan, mi van ezen kikémlelni való”, mert azt mi sohasem tudjuk megállapítani, hogy arra, vagy talán éppen arra az adatra miért van szüksége az ellenfél hadvezetőségének. A kém számára egyébként is semmi sem lényegtelen vagy haszontalan, amit megtudhat, mert az önmagukban és egyenként jelentéktelen dolgok vagy körülmények sorozata is sokszor értékes következtetések vagy megállapítások alapjául szolgálhat.

Sokan abba a hibába esnek, hogy mindenre azt mondják: „Ugyan, mi van ezen titkolnivaló, az idegen államok ezt vagy azt már bizonyára úgymint régen tudják!”. Az ilyen ferde nézet megint csak könnyelműséget és megdöglő gondolatlan fecsegést eredményez. Jegyezzük meg magunknak, hogy minden külföldi állam csak annyit tud, amennyit tőlünk megtudhat. Azt a bizalmas dolgot, amit senki el nem árul, a legügyesebb kém sem tudja megszerezni s a legkörmönfontabb kémkedés is csődöt mond, ha

Az utászoknak 1853-ig nem voltak kürtöseik, hanem dobosaik; majd azóta csakis kürtöseik voltak. A többi gyalogszám számára előírt menet helyett az utászoknál a gránátosinduló volt előírva, már csak azért is, mert az utászlegénységnek is éppen olyan, legalább 5 láb és 5 hüvelyk magasnak kellett lennie, mint a gránátosoknak.

nem talál közöttünk jó- vagy rosszhiszemű segítőtársakat vagy fecsegőket.

Mindezeknek gyakorlati példákkal való bebizonyítására és bajtársaink okulására mai számunkkal megnyitjuk ezt az új rovatunkat, amelyben szóról-szóra megtörtént kémkedési eseteket fogunk ismertetni. Miután a fentebb elmondottakra cikksorozatunk befejezéséig nem fogunk visszatérni, kérünk minden csendőrt, hogy tanulságul már előre is jegyezze meg magának a következőket:

1. A kémeket külső jelekről nem lehet felismerni. Minden ismeretlen embert vagy nőt gyanusnak kell tehát tekinteni és vele szemben tartózkodóan kell viselkedni;

2. szolgálati ügyeket, legyenek azok még olyan jelentéktelenek is, sohasem szabad ismeretlen vagy olyan egyének jelenlétében tárgyalni, akiknek azokhoz semmi közük nincsen és

3. minden gyanus észleletről azonnal jelentést kell tenni, de parancs nélkül csak akkor szabad fellépni, ha a vétsédelem veszélyt okozhat.

Most pedig beszéljenek helyettünk a megtörtént esetek:

*

Kémkedés a Krupp-gyárban.

Írta: Charles Lucieto.

Az ügynökeink, akiknek az volt a feladatuk, hogy a drótakadályokon túlról, német területről értesüléseket szerezzenek a számunkra, már hosszabb időn át jelentgettek, hogy a németek valami „rendkívüli hadieszközt” készítenek elő. Hogy mi volt az, azt sem ők nem tudták, sem mi, mindössze az volt biztos, hogy azok a gyárak, amelyek a titokzatos hadianyagot gyártják, mind a kémiai iparhoz tartoznak és hogy gyártmányaikat mind Essenbe, a Krupp-művekhez továbbítják.

A hatalmas Krupp-művek munkásai között voltak néhányan, akik még a háború előtt vállalkoztak reá, hogy a mi megbízottainknak pénzért adatokat szolgáltatnak, de egyébként 1911-ben, egy külföldi utazásom alkalmával magam is érintkezésbe léptem a Guisheim-Elektron vállalat egyik mérnökével, M. S.-el, akit 1914-ben mint kémikust hadiszolgálatra hívtak be. Nagyon előkelő állást töltött be s így módjában volt a honfitársai által készített tervek minden legkisebb részletébe betekintést szerezni. Ez az úr minden kérésemnek eleget volt kénytelen tenni, bizonyára mindenki megérti, hogy miért.

Elhátam magamat a szükséges és kifogástalan igazoló okmányokkal, hajón Rotterdamba utaztam, hogy onnan egy megszokott úton, amelyre a németek sohasem jöttek reá, Németországba belopózzam.

Az utazás símán sikerült és az én M. S. barátomtól Mannheimban megkaptam mindenféle felvilágosítást, amelyekre az előljáróimnak szükségük volt. Így a többek között megtudtam tőle azt is, hogy Németország nagy-szabású gázháborút készül folytatni. Ide is adta négyféle gáznak a kémiai képletét, amelyeken akkoriban dolgoztak.

Miután mindezeket a mi „központi szolgálatunknak” gyorsan jelentettem, Essenbe utaztam. Azt szerettem volna megállapítani, hogy mire akarják a németek felhasználni azt a rengeteg mennyiségű gázt, amit ott gyártottak. Nagyon fontos adatokat kellett tehát kitudakolnom.

Megérkeztem Essenbe. Általános tájékozódás után különösen az egyik acélgyár keltette fel a figyelmemet, mert az oda való belépés szigorúan meg volt tiltva és a többi gyáraktól valóságos katonai kordónnal volt elválasztva. Valami egészen különleges vasat gyártottak ott

s az volt a feladatom, hogy erről közelebbi adatokat szerezsek. Ez sikerült is nekem, hiába őrizték a gyárat olyan szigorúan. Egy akkora gyártelepen, ahol százezernél több munkás dolgozik, nagyon nehéz egy gyártási titkot megőrizni.

Nem kellett egyebet tennem, mint elmennem azokba a vendéglőkbe és kávéházakba, ahová a gyárak előmunkásai és művezetői jártak és kihallgatnom a beszélgetéseiket, amelyek valósággal hemzsegték a számomra érdekes és értékes technikai részletektől. Észrevétlenül figyeltem, közömbösen beleszóltam a beszélgetésekbe, ártatlan kérdéseket tettem fel s így a sok részletadatból lassan-lassan pontosan megállapítottam, hogy hány és milyen hadigépet, hány és milyen ürméretű ágyút és lövedéket gyártanak ott naponta. Nagyon értékes adatok voltak ezek is, de én elsősorban nem ezekre, hanem arra a bizonyos vasra meg a gázra voltam kíváncsi. Törtém a fejemet, hogy nem tudnám ezeket is megszerezni, amikor egyszerre a véletlen segítségemre jött.

Egy reggel az Essener Hofban — amely, mint egyébként minden Essenben, a Krupp-családé — reggelizés közben egy szomszéd asztalnál véletlenül meghallottam, hogy pár napon belül egy osztrák-török bizottság érkezik oda, akiknek a német császár és Hindenburg jelenlétében valami egészen új gránátokat fognak bemutatni, olyanokat, amelyek a központi hatalmaknak máris feltétlen győzelmet jelentenek.

Ez már aztán jó ujság volt. A hitelességében egy percig sem kételkedtem, mert két olyan mérnök szájából halottam, akik a legtitkosabb tanácsokban voltak benne. Egyébként a hírt ugyanaznap este egy csendőr is megerősítette, akinek az volt a feladata, hogy a gyárak közbiztonsága felett őrködjék. „Véletlenül” egy asztalhoz kerültünk s nekem, a mindig udvarias „düsseldorfi mérnöknek” sikerült a csendőr különös szimpátiáját megnyernem.

A bőbeszédű csendőr egyszer kikottyantotta:

— Mi most egy olyan erős hatású, újfajta lövedéket gyártunk, hogy ott, ahol felrobban, százmétereken belül minden élő lényt megsemmisít!

— Ugyan, miféle traces ez már megint — feleltem —, fél éve hallom már ezt, aztán még mindig nem lett belőle semmi.

A csendőr méregbe jött, hogy kételkedem a szavaiban:

— De, ha mondom, hogy úgy van! A saját szememmel láttam a gránátokat, gázzal vannak megtöltve!

Ebben a pillanatban mindent megértettem. De most már persze mindent ki akartam venni a csendőrből és tréfára fogtam a dolgot:

— Csak nem gondolja, hogy elhiszem magának, hogy egy gránátot gázzal lehet megtölteni? Ez éppen olyan, mintha az ember a vizet madárkalitkába akarná tölteni.

A csendőrnek a szemei is kidülledtek a méregtől:

— Hát hülyének néz engem, vagy mi? — kiáltotta. — Hát jól van. Fogadjon velem, hogy úgy igaz, ahogy mondom.

Tettem magamat, mintha meghökkenem volna. Aztán azt mondtam:

— Tudja mit? Én tisztességes ember vagyok, nem akarom magát tönkretenni. Nem fogadok nagy összegbe, de ezer márkában biztosra fogadok, hogy nincs igaza, mert amit állít, az lehetetlen.

— Rendben van! — nevetett a csendőr és a marokomba csapott. Pénteken délelőtt tíz órakor várjon meg itt engem, majd megmutatom, hogy igazat mondtam-e

vagy sem. De az ezer márkát mindjárt el is hozhatja magával.

Pénteken reggel eljött értem a csendőr, ahogy megbeszéltük. Kerülőúton a lőtérre vezetett, amelyen egy kísérleti üteg állott s attól körülbelül ezerkétszáz méterre egy juhnyáj volt összeterelve.

— Ez a juhnyáj lesz a cél? — kérdeztem.

— Hát csak nem fogják a gránátokat emberekre kipróbálni?

Túlfelel, a gyakorlóter másikk oldalán katonai csapatok meneteltek és elkezdették a gyakorlóteret körülzárni. De én már belül voltam. A kapunál autó-autó után érkezett, tiszték szállottak ki belőlük s csoportokba alakulva várták a császárt.

Végre megérkezett a császár. Kíséretétől követve elhaladt a díszszázad előtt, majd itt-ott kezefogva, a terep felé fordult, amerre a gyakorlat le fog folyni. Szabadszemmel is jól láttam, hogy az ágyúk között egy 77 milliméteres tábori ágyú és egy hajóágyú is volt.

A csendőrral együtt egy jelzőfedezékbe bújtam és vártam az elkövetkezendőket. Olyan izgatott voltam, hogy alig bírtam magamon uralkodni.

Egyszerre vezényszavakat halllok. Két ágyúlövés követte azokat és előttünk, alig néhány méternyire a juhnyájától felrobbant két gránát. Közvetlenül a robbanás után zöldessárga felhő keletkezett, amelyet a szél a juhnyáj felé hajtott és az az egész juhnyáját fátyol módjára eltakarta.

Mire a felhő eloszlott, a juhnyájban már nem volt élet; még a fű is olyan volt, mintha elégett volna, a kövek pedig mintha rozsdásak lettek volna. A magas személyiségek hatalmas „hurráh”-ban törték ki, a zenekar a „Deutschland über Alles”-t játszotta, én pedig néztem és figyeltem. Az én csendőr barátom is sugárzott a boldogságtól:

— Na, mit szól hozzá? — kérdezte.

— Kolosszális! — kiáltottam. — De mondja csak, — folytattam —, vajjon nem volna-e lehetséges, hogy ennek a felejthetetlen napnak az emlékére egy repeszdarabot elvigyek emlékbe, ha majd mindenki elment?

— Hogyne lehetne. Hát persze, hogy lehet, abban igazán nincs semmi. De ön talán ne bújjon ki, majd inkább elhozom én. És elhozta.

Három nap múlva Párisban voltam, ahol parancsnokságomnak a történelekről azonnal részletes írásbeli jelentést tettem s mellékeltem a vasdarabot is, amit pottom pénzért, ezer márkáért szereztem. A repeszdarabot a központi laboratóriumunkban azonnal vegyelmelték és megállapították, hogy a gránát, amelyből a repeszdarab származott, klórszénoxidtal és egy kloroformmetilpreparátummal volt megtöltve, olyan gázzal, amely azonnali halált okoz.

Ennek aztán csak egy ellenszere volt: azonnal megfelelő gázmaszkokat készíttetni. A hadügyminisztérium rögtön meg is rendelt százezer darabot.

A gyalogság osztrák ezredeinél a tiszték a XVIII. század közepéig partisannal, vagyis alabárdal voltak felfegyverezve. A partisan díszítése a rendfokozat szerint különbözött; az 1737. évi „Regulamentum” szerint az ezredes partisanjának pengéje egészen, az alezredesé félig, a századosé csak az alsó része, a hadnagyé pedig egyáltalán nem volt aranyozva. Az ezredesi partisan arany rojttal, az alezredesi arany és fekete, a századosi fekete és sárga selyemrojttal volt díszítve, míg a hadnagy partisonon semmiféle rojt sem volt. A zászlós partisan helyett pengénélküli ú. n. „Springstock”-ot viselt. Az őrnagynak nem volt partisanja, mert az ezred felállításánál egyedül ő ült lovon, míg a többiek, így az ezredes is, gyalog voltak. A meneteket azonban mindig tiszt lóháton tette meg.

Képek a tengerészetből.

Irta: Braunwehri Braun-Vimmer Viktor
folyamőrőkapitány. (4.)

VII.

A tisztikar rangelnevezései a laikus előtt szokatlannul hangzottak; ezek is a tengerészet multját tükrözik vissza. Már alkalmam volt említést tenni arról, hogy a hadseregével kongruens hadnagyi rang hiányzott a tengerészetnél. Zavart okozott, hogy azért mégis szó esett hadnagyokról, mert békében meg volt a fregatthadnagyi és sornajóhadnagyi rang, háborúban — mint később látjuk — a korvetthadnagyit is rendszeresítették. A haditengerészetek régi, fából épített (később páncéllal is ellátott) vitorláshajóit nagyságuk és aszerint, hogy hány fedélzeten egymás felett voltak ágyúi elhelyezve: korvetták, fregatták vagy sorhajóknak nevezték; ebből a sorból vezették le a tiszték rangelnevezéseit is: fregatthadnagy a főhadnagynak, sorhajóhadnagy a századosnak megfelelő rangbeosztás volt. 1908 előtt a fregatthadnagyot sorhajózászlósnak hívták, ami természetesen még jobban összezavarta a fogalmakat. Közbevetőleg meg kell említenem, hogy az egyéves önkéntesség intézménye a tengerészetnél annyiban nem egyezett a hadseregnél bevezetett elvekkkel, hogy nálunk az erre kvalifikáltak az önkéntesen leszolgált idő után, mint tartalékos kadétkok, vagy hasonló rangúak, okvetlenül kiváltak a szolgálatból, tehát így a tisztikar rangtól el voltak zárva. Midőn a hosszú háború alatt a tartalékból bevonult és később kitűnően bevált, nagyrészt már korosabb kadétkoknak a rangemelés érdemeik elismeréséül okvetlenül meg kellett adni, a rangsort azzal egészítették ki, hogy korvetthadnagyokat is rendszeresítették. A törzstiszti rangsorban már csak a fentebb elmondottak ismétlését látjuk: voltak korvett- és sorhajókapitányok. Az aranykarszalagok általában a hadsereg egyenruházati szabályzatának csillagjait helyettesítették. A tengernagyok közé — kiket összefoglaló elnevezéssel zászlóstiszteknek hívtak — tartoztak az ellentengernagy, altengernagy és tengernagy. Amidőn a háború folyamán a hadseregben a vezérezredesi rendfokozatot rendszeresítették — az uralkodó különös kegyből és kivételesen a flottaparancsnoknak is a „nagy admirális” rangot adományozta.

A zászlóstisztek elnevezése arra vezethető vissza, hogy hajóikon rangjelző lobogókat viselnek, amelyek úgy a saját kötelékben, mint a nemzetközi érintkezésben is nagyrészt a parancsnokló tengernagy hajójának megkülönböztetésére, másrészt a rangviszonyok megjelölésére szolgálnak. A rangjelzés éjjel is jól felismerhető módon, egy, kettő vagy három fehér árboclámpával történt aszerint, hogy milyen tengernagyi rangjelzésre szolgált. Még egy többször említett elnevezéssel egészíthetem ki a mondottakat: commodorenak azt a rangban már idős, rendszeren közvetlenül az előléptetés előtt álló sorhajókapitányt hívják, aki egy hajócsoporthat vezetésével van megbízva; nálunk rendszeresített rangjelző lobogója is volt.

A hadihajó is az élőlények komplikált belső szervezetét mutatja. Ez nemcsak a műszaki berendezésére vonatkozik, amely ezerféle célra szolgáló számtalan alkatrészről van összetéve és amelyeknek megbízható és zavartalan összműködését örökösen ellenőrizni kell, hanem az erre szükséges szakavatott személyzetre is. Gépezet mindenütt helyettesítheti az emberi erőt, de az ember értelmét sehohsem pótolhatja. Hogy a hadihajón előforduló tennivalók helyesen és rendszeren elvégezhetők legyenek, a a személyzet különleges szerepbeosztása szükséges. Min-

den célszerűségből elrendelt mozgás a hajón átgondolt terv szerint foglalkoztat minden egyes embert. A hajónak nautikai szempontból való biztosítása a szabad tengeren, a kikötésével vagy mozgásbahozásával járó műveletek, továbbá a balesetek vagy tűzvész esetén szükséges intézkedések és végül a harcra való készenlétbehelyezése, mind külön-külön és már előre elkészített terv szerint történik. A kiadott riadójelre ezt a tervet a legnehezebb körülmények között is és a legapróbb részletéig pontosan keresztülvinni, mindig a hajóskiképzés legfőbb célja és feladata.

Az egyes szakmák vezetésével egy-egy tiszt és a megfelelő legidősebb altiszt voltak megbízva. A hajót mozgató és az egyéb nagyszámú gépezetek kiszolgálását és karbantartását a gépüzemvezető és munkatársainak felügyelete mellett a gépészlegénység végezte.

Minden szakmavezető altisztnek megvolt a maga anyagraktára, amelyet olyan féltve őrzött és olyan szorgalommal töltött meg, mint a méhek a kaptárt. Személyes fájdalmat érzett mindegyik, ha kincseiből valamit fel kellett a szolgálati molochnak áldozni. Voltak olyan ezermesterek is, akik — úgy látszik az élettelen anyagok egy eddig még érthetetlen és természetellenes szaporodási folyamata következtében — a hajó leszerelése után több anyagot hoztak elő a raktárból, mint a szolgálatbahelyezés idején oda beraktak. Visszatérve az előbbiekre, minden szakmatiszt a rendelkezésére álló legénységgel így egy körülhatárolt munkakört tölt be, amelynek végcélja az anyag megóvása és a legénység kiképzése által a hajónak békében és háborúban egyaránt megkövetelt harckészültsége.

Vizsgázott óvónő sem kezelheti gondosabban a reábízott gyermekeket, mint a szakmatiszt a leltári anyagot vagy a fegyverzetet. A tüzér az ágyúját, a torpedómatróz a torpedókat tartotta tükörfényes állapotban, pedig ez az olajozás dacára is elég munkát igényelt, mert a tengervíz a gyors rozsdaképződést különösen elősegíti. Hogy milyen finom olajat igényelt a fegyverzet egyik-másik része, az bizonyítja legjobban, hogy a matróz szívesen csepegtetett belőle a kenyérére is, ha úgy találta, hogy még nagyon messze van az ebédidő.

A hajó nagy kronométere, rendszeren három darab, csak a navigációt vezető tiszt által hozzáférhetően egy rejtélyes külön helyiségben voltak elhelyezve, és hogyan elhelyezve! Minden óra két tengely körül forgathatóan egy külön ládikában, minden ládika az óraszekrény egy körülpárnázott fiókjában. Az órákat, melyeket a helyükről elmozdítani nem volt szabad, naponta ugyanabban a délelőtti órában kellett felhúzni és ugyanakkor a három óra járását egymás között összehasonlítani, hogy ezáltal esetleges rendellenesség az óraművekben azonnal megállapítható legyen. Megbocsáthatatlan gondatlanság lett volna a felhúzásukról megfeledkezni; nem hallottam, hogy valamikor ez előfordult volna. A pontos óráknak a csillagászati helymeghatározásoknál igen fontos szerepük volt. Ma már e tekintetben is modernebb segédeszközt nyújt a dróttalan táviró.

A már sokszor említett első tiszt — vagy az összes szakmák tisztjének — feladata, mint már neve is mutatja, nálunk is az egész munkakörök szerves összekapcsolása volt, tehát az egész sokoldalú szolgálat ellenőrzése és irányítása őt terhelte. Ez a súlyos feladat párosítva a hajótest és tekintélyes felszerelésének folytatólagosan jó és rendszeres állapotban való megtartásával, olyan ügykört jelentett, amelynek az előírt módon való betöltése egy munkabíró ember teljes figyelmét és energiáját követelte meg. Mint már fentebb említettem, tengerészetünkben a tisztvizsgákkal a további előléptetés feltételei adva voltak, de

a személyes érvényesülés gátversenyében az első tiszt szolgálati állása volt az az akadály, amelyen sokak pályafutása megakadt. A szolgálattal járó nagy elfoglaltság és felelősség, mint könnyen érthető is, teljesen a hajóhoz kötötte az első tisztet és mivel egyben a parancsnok helyettesítése is öre hárult nagyon gyakran, de még tengerentúli utazások alatt is, előfordult, hogy a hajót csak a leszerelés után hagyta el elsőízben. Hű vazallusa, az öreg hajómester, mindenben osztotta főnöke sorsát. Kora reggeltől az esti sorakozóig, sokszor az este 9 órakor kezdődő főkörjáratig, fáradhatatlanul járták kettesben a lépcsőket, a zeg-zugos hajórészeket és raktárakat, az ott foglalatostkodó személyek nem nagy örömeire. Száz ember legalább száz foltot hagy maga után a festett falakon, a fedélzet padlózatán és mind a száz foltot el kell megint tüntetni, mert a tisztaság csak akkor erény, ha teljes és szeplőtelen. Ez az örökös harc az ellenséges kicsiségek ellen örölte fel lassan még annak a vasidegzetű egyénnek humorát is, aki máskülönb a török kizmet lélekkisímitó elvei szerint igyekezett berendezkedni az életben. Ne csodálja tehát senki, hogy ez a félelmetes, koránkelő, mindenütt keresgélő és mindent megtaláló, nyugtalan hajószellem többnyire nem a legjobb hangulatban volt. A humorát vesztett ember pedig a tengeren olyan, mint a jéghegy: feltűnését már messziről ködös hidegség jelzi.

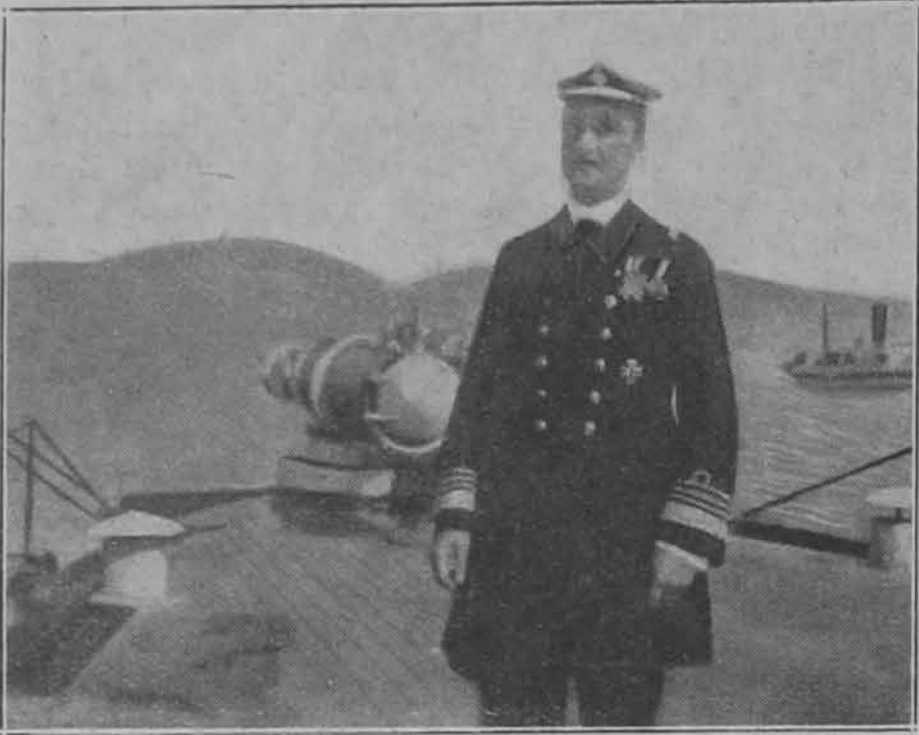
Legjobban szerette volna féltő elővigyázatosságból az összes csónakokat biztos helyükön hagyni; ha sok munkával rendbe lettek szedve, szerinte halálos vétek volt őket megint sérüléseknek kitenni, de ezt a kényelmes módszert még sem lehetett alkalmazni, mivel a csónakok nem dísznek, hanem használatra készültek. Bizony, a kadétra kellett bízni őket, akihez részint elvből, részint szomorú tapasztalatok alapján nem nagy bizalom fűzte. Pedig a tenger éppen az az elem, amely különös hajlandóságot mutat arra, hogy öserejét szüntelenül foglalkoztassa. Hirtelen haragra kelve, tör-zuz, nehogy valamiképpen félreértsük nyugalma.

Szándékosan komoran festettem meg az első tiszt képét, pedig ez a tusrajz nem is őt magát, hanem hálátlan tisztségét ábrázolja.

Nem akarok magam is hálátlan lenni. Voltak azért a fiatalságot szívvel-lélekkel megértő és atyaiag érző első tisztek is elég gyakran, akik mindig csak arra néztek, hogy jót-rosszat szépen kiegyenlítve közvetítsenek a kevésbé megértő és kevésbé engedékeny parancsnoknál. Akadt persze olyan is, aki teljesen érzéketlenül állott a fiatalság gondolatmenetével és igényeivel szemben; az ilyen embereket lélektanilag még ma sem értem meg. Vagy megértsem azt a kényelmes öreg urat, aki szabadságot kérő tisztjeinek kívánságát a maga részéről sajnálattal utasítja vissza és arra hivatkozik, hogy a váratlanul elhunyt hajóparancsnok kegyeletben tartandó utolsó kívánsága éppen az volt, hogy senki se menjen szabadságra? Ez megdönthetetlen argumentum, az kétségtelen, csak hogy az előzmények okszerűségéből nem volt levezethető és ez volt a hibája. Nagy szerencse az életben, hogy az emberek nem egyformák.

VIII.

A tengerész, bármelyik világrészben ringott is bölcsője, babonás, ha nem is vallja be; amellet a véletlen szeszélye mindig közrejátszik abban, hogy ez a jellemgyönggesége gyökeret verjen benne. Én magam is az vagyok, de nem csoda. Voltak hajók, amelyeken folyton apró-cseprő bajok történtek és amelyeken váratlanul

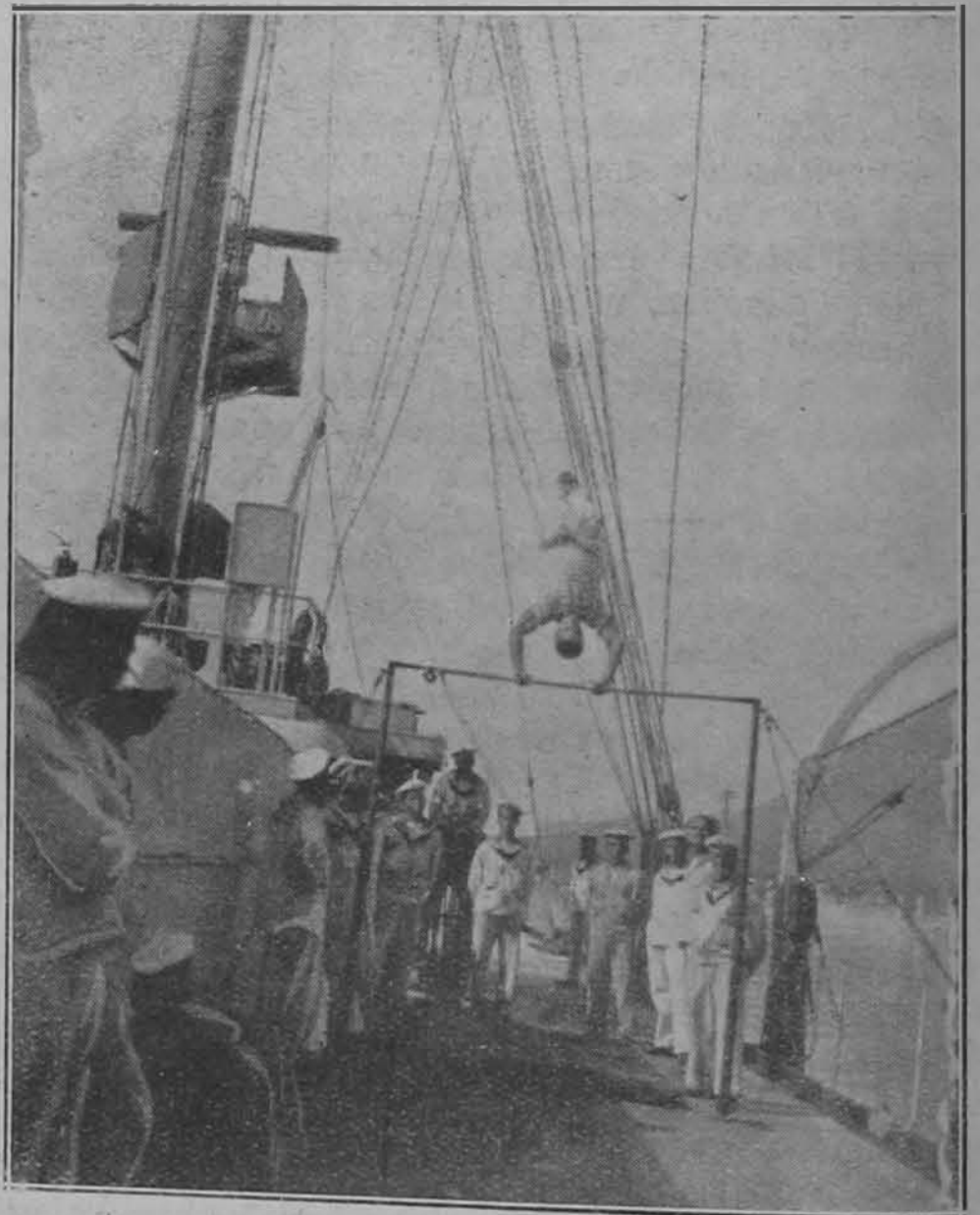
Kormányzó Úr Öföméltósága mint hajóparancsnok a Novara fedélzetén.

minden kombináció ellenére egy olyan esemény is bekövetkezett, amit másutt sohasem észleltek. Régi megfigyelés szerint és ellenőrizhetően sorozatos kellemetlenségek ment át majdnem kivétel nélkül az a hajó, amely pénteki napon indult el hosszabb útra. Feltűnő balszerencse kísérte egyik vagy másikat; a horgonyfelhúzásnál egy-két ember súlyos sérülésével kezdődött és tartott tovább, a parancsnok haláláig. (Nincs tudomásom róla, hogy ennek is lett volna utolsó kívánsága.) Egy balsors-tób üldözött hajón élni pedig nem volt éppen kellemes, mert a felszigazott idegek mindig valami újat vártak. Hogy a balsejtelmek lábra ne kapjanak és ne befolyásolják végül a fegyelmet is a hajón, később már hivatalból úgy rendelték el az indulást, hogy az lehetőleg ne essék péntekre. A „Szent István” csatahajó építése még mielőtt vízre bocsátották volna, apránként már 38 ember életébe került; tragikus vége is újabb súlyos emberáldozatokat követelt. A balsors sötét árnyéka fedte ezt a páncélóriást. Több ilyen komor esetet sorolhatnék fel, de kár a mult sötét szellemeit felidézni. Inkább valami mulatságosabbat. Szolgált nálunk valamikor egy régi tengerészgenerációból származó öreg parancsnok, akiről mindenki tudta, hogy nagyon babonás. Azok közé tartozott máskülönb, akik előszeretettel vitorláztak le-fel napokon keresztül a kikötők előtt, részben, hogy a legénységet egészséges mozgásban tartsák, részben azért, mert a kikötőben előljárók is voltak, ez pedig rendszerint az önállóságot befolyásolja kedvezőtlenül. A tisztikar ezzel ellentétben, a tengerem eltöltött kellő idő után szívesen van a kikötőben is; ezt igazság szerint nem is lehetett rossz néven venni tőle. Jelen esetben egy élelmes tiszt felhasználva azt a kedvező körülményt, hogy a fedélzetről egy szellőztetőcső vezetett az öreg úr hálófülkéjébe, éjjeltájban vérfagyasztóan mély hangon leszólt a csövön: „Máté, Máté, siess a kikötőbe!”. A parancsnok felriadt álmából, de hallucinációnak tartotta a kísérteties hangokat, melyek keresztnevének szólították; amidőn azonban ezek megisméltődtek, felét se vette tréfának, hanem tényleg a szférákból jövő túlvilági parancsnak értelmezte őket és fejcsóválva törődött bele, hogy horgony elé álljon a kikötőbe. Kiválóan vezette a hajóját, a rossz idő nem zavarta, ellenkezőleg, ilyenkor volt a legelevenebb, hasonlóan a felkorbácsolt habok felett elsuhanó albatroszhoz. Ebből a fából volt faragva a fia is; aki parancsnok volt egy torpedónaszádon; ott ismertem meg példa-

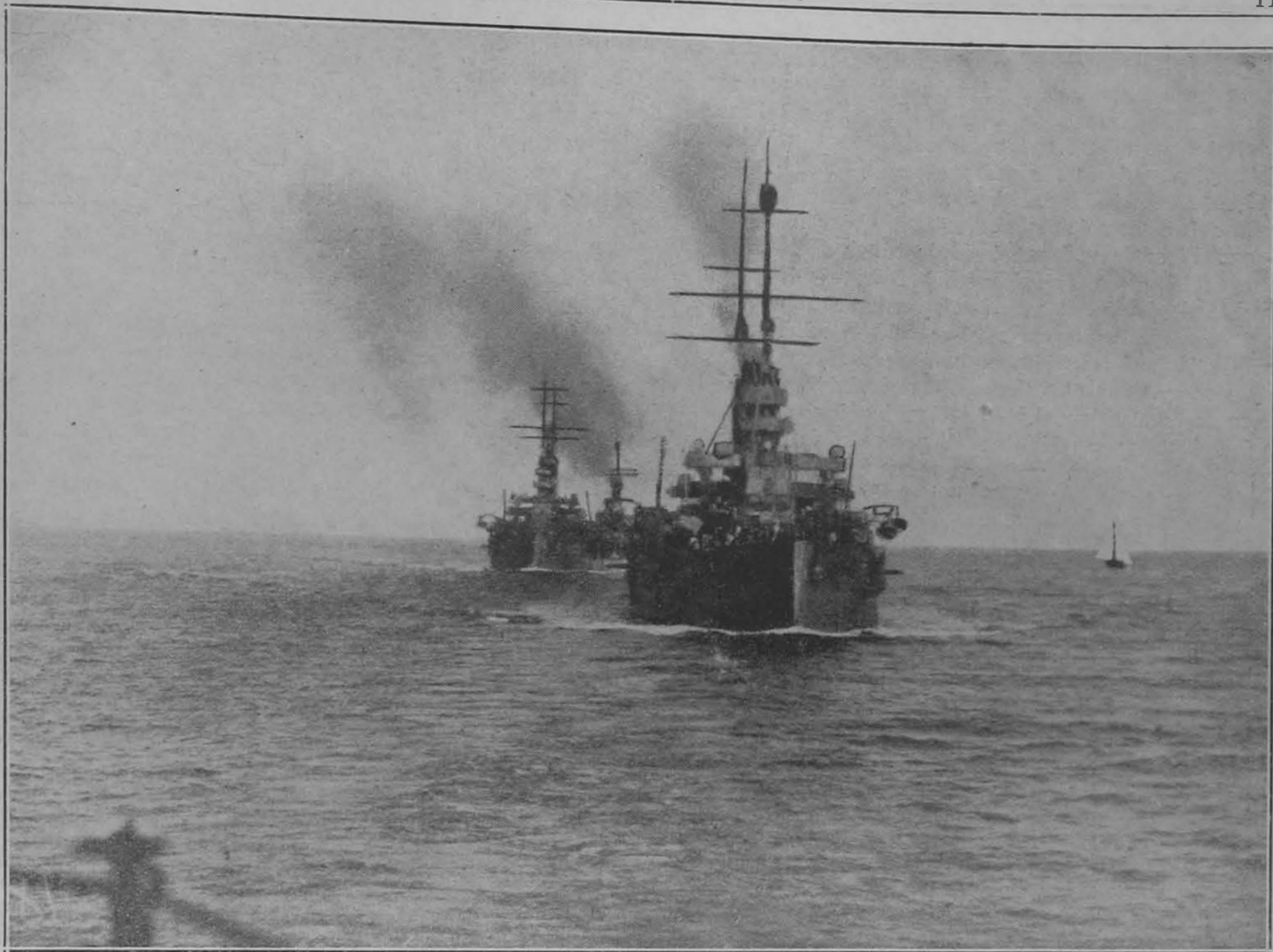
adó egyéniségét. Higgadtabb embenrel azóta sem találkoztam; minden angol megirigyelhette volna hidegvérét. Ment is nála minden, mint a karikacsapás.

Megemlítem azt is, hogy szerencsekrajcárt akkor dob a tengerész a vízbe, ha hosszú szélcsend után megútna a mozdulatlanságot a vitorlás hajón, végre egy kis kedvező szelet kér az illetékes istenektől. Azt mondják, van foganatja. Vénbeli tengerész sem a sirályokra, sem a delfinekre nem emel fegyvert.

Péntek volt, a babonától eltekintve, az a nap, amelyen délelőttöként felszerelt hadihajókon a riadógyakorlatokat tartották. Egy jól ismert kürtjelre, melyet kipihent tüdővel átvettek a többi kürtösök is, hirtelen vad lárma verte fel a hajó csöndjét. Mint a felriasztott hangyabolyban, úgy szaladgáltak az emberek le-fel, ide-oda, kilki hová a beosztása állította. Fegyvercsörömpölés és parancsok szaggatott szótagjai töltötték be a levegőt. Képzelt ellenségről beérkezett rémes jelentésekre a tüzéség összes, fával töltött, ágyúit beállította a támadóra, úgyhogy az álnok ellenség inkább feladta a harcot ezen az oldalon, de annál nagyobb számban tünt fel ismét a másikon, abban a csalóka és semmivel sem indokolt reményben, hogy itt több eredményt érhet el. Így ment az egész délelőtt. Itt egy feltételezett léket betömni, ott egy hirtelen kelekezett képzelt tüzet kellett eloltani; sorra került a hajó egész fegyverzete, mozgásban volt minden és mindenki. A hajóorvos is harcrakészen állott, a vöröskereszt megnyugtató jelével a karján, de még a számok nagymestere, a gazdasági főnök is letette a tollat erre az időre és frissen letörölt szemüvegén át nézte a láthatatlan puszkaporfelhőket a levegőben, azzal a jó érzéssel, hogy sem az élelemraktárt komolyabb veszedelem nem fenyegeti — és, hogy legkésőbb fél 12 órakor az izgalomnak, amelyért egy korsó sör fogja kárpótolni, okvetlen vége lesz. Az első tiszt és nyomában a

Sport a fedélzeten.

Kifutó pánfélőshajók.

szolgálatvezető altiszt a szerepbeosztás vaskos könyvével lépésről-lépésre ellenőriztek minden embert, hogy ott vannak-e az előírt helyükön és hogy úgy vannak-e foglalkoztatva, amint azt a sorszámuk megköveteli. Bármennyire idegölő és az ismétlések miatt unalmas volt is ez a gyakorlatozás, mégis a harcra előkészítés nélkülözhetetlen és legfontosabb módszere volt. Később a hirtelen bekövetkezett komoly időkben számtalanszor átérezte mindenki, hogy a békeidőben nem lehet eléggé sokat tanulni és gyakorlatozni; csak egy jól felkészült hajóegység parancsnoka indulhatott a biztonság érzetével kiküldetésére. A biztonság érzetét pedig nem lehet semmivel, még bátorsággal sem, pótolni.

Az első rövid újonckiképzés után a pólai matrólaktanyából a hajókra küldték a legénységet. Télen kisebb, nyáron nagyobb számban voltak hajóink felszerelve, amelyek a kiképző hajórajt alkották. A kiképzés az előírt részletes program betartásával történt és időközönként a hajók gyakori mozgását is igényelte. Éjjeli és nappali gyakorlatok egész sora töltötte ki az időt. A programszerűséget az utóbbi időkben ismételtlen megzavarták események, melyeknek eredetét az örökösen forrongó Balkánon lehetett megtalálni és amelyek előre vetették sötét árnyékukat a jövőbe. Ezek a közbeeső izgalmak vágyva óhajtott megszakítását képezték annak a sokszor már alig elviselhető egyhangúságnak, amely a Dalmátpart valamely eldugott, a kultúrától teljesen érintetlen öblében horgonyon álló hajórajon erőt vett. Voltak ilyen elhagyott természetes kikötők, ame-

lyeknek mészköves, szakadozott partján egy-két barnászöld bozóton kívül nem volt semmi; egy-két magára hagyott kecske, vagy itt-ott egy halászcsónak volt minden, ami az életnek jelét adta. Mindig jókor jött egy kis mozgalom, amely felvillanyozta az idegeket.

Éppen arra való tekintettel, hogy a hadihajó váratlan kiküldetések esetén olyan helyzetbe kerülhetett, ahol teljesen saját erejére volt utalva és amelyben azzal is számolnia kellett, hogy a parittal való érintkezés közben fegyveres ellenállásra fog találni, a személyzet egy nélkülözhető része készenlétben volt, hogy megfelelő fegyverzetrel ellátva haladéktalanul partra szállhasson. Egy ilyen partraszállás fegyveres csónakokon és a menetelésre is felszerelt matrólakkal elég színes képet nyújtott, bár nem tartozott a közkedvelt gyakorlatokhoz. Mindig élénk emlékezetemben marad egy ilyen partraszállás, amidőn a boxerlázadás idején, 1900 szeptemberének egy havas reggelén, magam is partra szálltam a Taku-öbölben horgonyzó hajórajunkról, alighogy oda megérkeztünk. Összes hajóink személyzetéből összeállítva egy különítmény alakult meg és útba lett indítva Peking felé. A vasútvonalat a kínai hordák elpusztították, azért az út legnagyobb részét gyalogmenetben tettük meg, a teherszállításra vett csökönyös öszvérfalka változatos cirkuszprodukciója által minduntalan feltartóztatva. Többnyire fiatal, teherhordásra még nem idomított állatok voltak ezek, amelyek a legravaszabb mozdulatokkal igyekeztek kellemetlen terhüktől megszabadulni. Idővel persze a matrólakok között is akadt egy-egy ügyes állat-

szelidítő. Óriási kiterjedésű rizsföldek szokatlanul magasra felnőtt rozsdászöld szárai között, a felperzselt és elhagyott falvak idegenszerű és füstszagú romjai mellett vezetett el utunk; itt közelebről, amott távolabbról hallatszott menetelés közben egy-egy riasztó lövés, célját és okát nem tudta senki. A nyolcadik nap délelőttjén tűntek fel a homokdombok mögött körvonalakban a mennyei birodalom zavargó fővárosának színpadi kuliszákra emlékeztető, óriási méretű falai — és egy óra múlva kürtszó mellett vonultunk be a sokat emlegetett északi kapun, amelyen át néhány héttel előbb az orosz felszabadító hadsereg tört be elsőnek a városba. Sohasé bántam meg, hogy első hosszabb szabadságomról hívtak be erre az útra. Hónapokat töltöttem Pekingben és majdnem két évet messze Keleten. A nemzetközi bonyodalom alkalmat adott, hogy az összes nagy államok fegyveres katonáit egy hatalmas táborban láthassam és hogy megismerjek két nagy mongol nemzetet saját hazájában. Különösen a vadregényes, érdekes ezerváltozatú, szépségében páratlan és feledhetetlen Japán úgy maradt meg emlékezetemben, mint egy fiatalkori álom színpompás képei. Óh, Butterfly!

IX.

Ott, ahol aránylag kis helyeken sok ember él együtt, hihetetlenül fontos a beosztás; úgy az idő, mint a hely beosztását illetően. Pontos napi- és hetirend irányította a hajószemélyzet időszerű foglalkoztatását; a hely pontos beosztása pedig terv szerint a mozgását szabályozta. Az idő- és térbeli határok eltolódása a hajókon mindig zavart okoz és mivel ott a rend a sok egyes személyekből alakult szerves test jólétét és biztonságát szolgálja, célszerűségből kerülni kell hogy zavar álljon elő. Meg kell gondolni, hogy az újabb csatahajókon jóval több, mint ezer ember él és a teljes hadifelszerelésen kívül posta, gőzfürdő és gőzmosóda, sütőde, szikvízgyár, dohánytőzsdé és mozgófényképszínház is helyet kap rajta. Egy acélból épült mozgó vár és város együttvéve.

Előírásaink szerint minden embernek a hajón meg volt a sorszáma és ennek a sorszámnak a mindennapi élet változatosságában mindenütt a céllal kitűzött helye. A hajószolgálatra rendeltetett legénység, mint tömeg, két részre volt osztva; így alakult a jobb- és a baloldali legénység; ezek újból megint két részből, úgynevezett negyedekből, állottak. A rendszeres szerepbeosztás lehetővé tette, hogy menetben levő hajón a rendes szolgálat minden követelményeit az egyik vagy másik oldal legénysége egyedül is kielégíteni képes legyen. Nagyobb hajón menetben egyik fél, kikötőben csak az egyik negyed legénysége állott szolgálatban. A legénység rendszerint a tiszti őrszolgálat felváltásával egyidőben vette, illetve adta át a szolgálatot. Rossz idő, különleges viszonyok, nehezebb munkák az összes fedélzeti legénység folytatlagos igénybevételét követelték meg. Ez elég gyakran előfordult és, különösen éjjel, igen fárasztó volt. A gépészlegénység és egyéb személyzet elkülönített részeit képezték a legénységnek és külön előírás szerint lettek alkalmazva.

A hajón a „jobb” vagy „bal” sokkal fontosabb fogalom, mint bárhol máshol. Nemcsak az irány megjelölésére, hanem más egyéb körülmények meghatározására is szolgál. Jobboldalon csak páratlan, baloldalon csak páros szám nyert alkalmazást, személyeknél éppúgy, mint a felszereléshez tartozó tárgyaknál. Ilyen értelemben a 3. számú ágyú vagy az 5. számú csónak csak a jobb-

oldali sorban, a 4. számú fényszóró vagy a 128. számú függőágy csak a baloldalon elhelyezettek között volt keresendő. A „jobb” ettől eltekintve mindig az előnyözt oldal; a parancsnok és tisztikar a jobboldali feljáró lépcsőt, a legénység kizárólag a baloldalon levőt használja; az idősebb tiszt a jobboldali fülkét, az egy ranggal fiatalabb a következő baloldalt foglalja el. Mindemben rendszer, szembeötlő kivételek nélkül.

Bonyolult szerkezete folytán a hadihajó belseje fedélzetek és válaszfalak által merőleges és vízszintes irányban beosztva, számtalan kisebb és nagyobb elkülönített részből alakul. Ez a körülmény, de az is, hogy a működő gépek zaja a szóbeli parancsok közvetítését erősen zavarja, a legénység mozgásának irányítására kürt- és sípjelleket alkalmaztunk a hadihajókon. Ezek, mivel nemcsak parancsokat vagy tisztelgést, de legtöbb altiszt egymástól különböző hívójelleit is kifejezték, elég nagy számban voltak és elég gyakran hangzottak el a nap folyamán. A síphangokhoz nem szokott fül, nem ismerve értelmüket, a madárkereskedések zürzavaros hanghullámaiban képzelte magát, pedig igen vitális fontosságuk volt. Bámultam, hogy milyen kitünő hallással fogta fel egyik vagy másik altiszt őket és még inkább, hogy milyen művészi tökélyre vitték egyesek a síp használatát. Ha az őrg hajómester egyszer-egyszer évtizedes gyakorlattal sípjába fújt, akkor mindig a meggyőzés, a meggyőzésre való törekvés, a vak engedelmességre való intés és a pillanat komolysága hangzott ki bellőle. Nem lehetett mással összetéveszteni, zamatja volt, mint az óbórnak.

Vannak ismétlődő események a hajón, melyek a rend érdekében időnként éppen a rendet bontják meg. Ilyen a szénbehajózás, amely mint szükséges rossz, fenékiig felkavarja és mozgásba hozza az egész hajót. A gépüzemvezető ádáz fölénnyel szemléli már jó előre a terepet a fedélzeten, ahol előbb-utóbb szénhegyek keletkeznek, és mint aki meg van arról győződve, hogy már csak percek kérdése és csak egy intésébe kerül, hogy a fehér fedélzet féltve őrzött érintetlensége megszűnjék. A fűtők olajos serege, kiket foltóthagyó foglalkozásuk miatt az első tisztt és a zsörtölődő hajómester mindig csak ellenszenvvel látnak a fedélzeten, most fontosságuk tudatában önérzetesen veszik birtokukba a magasabb régiókat is. A fedélzet még menteni igyekeznek, amit lehet és ponyvával takarja le féltettebb részeit, de már azzal az érzéssel, hogy nem sok haszna lesz. Megjönnek és a hajó mellé állnak, több-kevesebb kiabálás közben a szénrel telt uszályok; a legénység nekiktámad vaslapátokkal és hatalmas porfellegek között megindul a zajos munka. Néhány perc elég és már az alvilág sötét erői uralják a fedélzetet. A szénpor mindent ellep, keresztül hatol minden nyíláson és hasadékon, ráül a szempillákra és eltorzítja az arcvonásokat. Dübörög a nyílásokba dobott darabos szén órákon át, míg végre a rakományt elnyeli a hajó gyomra. A szerecsenné vált legénység a szenekosarak hallmazában megpihen és egy-egy korty vizesborral öblíti le szénporos torkát.

(Folytatjuk.)

A hátultöltő puskát Dreyse német mérnök találta fel 1836-ban. A poroszok azonnal felismerték ennek a fegyvernek az előnyeit és hadseregükben azonnal rendszeresítették. A szomszéd államok, így a régi monarchia is, a nagy horderejű találmányt figyelmen kívül hagyták és továbbra is a régi, nehézkes kezelésű elöltöltő puskát tartották meg hadifegyverül.

Torpedóhaszád viharban.

A tengeri leszerelés.

Az 1930-as év a tengeralattjáró jegyében áll. Ebben az évben fog a tengerek modern rémének létkérdése végleg eldőlni. A két legnagyobb tengeri hatalom, Anglia és az Amerikai Egyesült-Államok kezét nyújtottak egymásnak azzal a kettős céllal, hogy egyrészt beszüntetik az egymás ellen irányuló tengeri versengést, másrészt pedig közösen lépnek fel a mindkettőjüknek nagyon kényelmetlen tengeralattjárók ellen.

Angliának és Amerikának a tengeri leszerelésre vagy legalább is a további felszerelések korlátozására irányuló kezdeményezése komoly lépés lenne a béke felé, mert következményeiben szárazföldi leszereléshez is vezethetne, — ha csakugyan létrejönne. Ez azonban nem valószínű.

A most folyó tengeri leszerelési konferencián ugyanis két, teljesen ellentétes érdekű csoport áll egymással szemben — eltekintve a két csoporton belül fennálló további ellentétektől. Az egyik oldalon Anglia és Amerika, akiknek világgazdasági politikájuk a világ nagy kereskedelmi utait uraló flottát követel. Ennek a célnak legjobban a 10.000 tonnás cirkálók felelnek meg. A két állam tehát úgy szeretné a tengeri hatalom kérdését véglegesen rendezni, hogy ők ketten egyenlő számú ilyen cirkálót tartssanak, a többiek pedig a Washingtoni-egyezményben megállapított arányban megfelelően kevesebbet. A partok védelmére tarthat minden állam az előírt tonnatartalom határain belül annyi kisebb egységet, amennyit akar, mert a partok hossza különböző, de tengeralattjárót ne tartson senki! Persze azért, mert a nagy cirkálókat kisebb egységekkel támadni nem lehet, de tengeralattjáróval igen, az utóbbi ellen tehát a nagy cirkáló sem jelent abszolút fölényt, Anglia és Amerika (tehát nem volnának minden körülmények között a tenger urai.

Ezzel szemben a kisebb tengeri hatalmaknak, és pedig Franciaországnak és Olaszországnak nagy partvidéket kell megvédeniök, amit a legeredményesebben és főleg a legolcsóbban tengeralattjárókkal lehet végrehajtani. Érthető tehát, ha a mai nehéz gazdasági viszonyok között egyik állam

sem fog olyan olcsó és amellettt igen hatásos fegyverről, mint amilyen a tengeralattjáró, lemondani. Japán pl. háború esetén csak tengeralattjárókkal lesz képes ellenfelei ellen boldogulni, ennél fogva a tengeralattjáró kérdésben ő is Olaszország és Franciaország mellé állott. Hogy miképpen fogják ezeket az ellentétes követelményeket a leszerelési konferencián áthidalni, azt nem igen lehet elképzelni. Alkalmassint sehogy. A konferencia eredménytelenül fog lezáródni, úgy, mint 1927-ben Genfben.

Teljes leszerelésről persze a tengeren éppoly kevéssé lehet szó, mint a szárazon vagy a levegőben. Mert a leszerelésnek nem a tengerek szabadsága, hanem a kalózkorszak felelevenedése, szárazon és a levegőben pedig teljes anarchia volna a természetes és nem éppen kívánatos következménye. Flottákra és hadseregekre tehát, ha nem is háborús célokra, de az emberiség belső ellenségei ellen minden körülmények között szükség van. A flották nemcsak, hogy nem zárják ki a tengerek szabadságát, hanem ellenkezőleg, annak biztosítását szolgálják. A tengerek szabadsága alatt értendő, hogy minden nemzet kereskedelmi hajói teljes biztonságban használhassák a tengeri utakat, tehát háborúban levő nemzeteknek se álljon jogukban semleges nemzetek hajóit feltartóztatni, átkutatni vagy lefoglalni. A világháború előtt a tengerjáró nemzetek nemzetközi szerződéseket kötöttek a tengerek szabadságára nézve; a központi hatalmak tehát a háború alatt is szabadon kereskedhettek volna semleges államokkal a tengeren, ha a békebeli szerződéseket a háborúban is tiszteletben tartanák.

De éppen Anglia volt az első, aki felborította a fennálló megállapodásokat, mert belátta, hogy Németországot csakis gazdasági elzárással (tengeri blokádnak) lehet legyőzni. Az angol hajók tehát minden semleges hajót elfogták az alatt az ürügy alatt, hogy a központi hatalmaknak hadi dugarut szállítanak. Ez az önkényes eljárás leginkább Amerikát károsította, mert az amerikaiak voltak a legnagyobb hadiszállítók. Németország erre a tengeralattjáró-háborúval felelt, mire aztán a tengeren teljes anarchia állott be. Amerika tulajdonképpen azért lépett háborúba, hogy „a tengeri kereskedelmét megvédje”, de akkor tulajdonképpen Anglia ellen kellett volna fordulnia, mert először az sértette meg a ten-

geri nemzetközi jogokat. De hát Amerika könnyebbnek gondolta a központi hatalmaknak megadni a kegyelemdőfést, mint az akkor a tengeren tízszoros fölényben levő Angliát legyőzni. Az entente-propaganda az egész világ véleményét a német tengeralattjárók, mint különösen barbár hadviselési eszköz ellen hangolta, amit Anglia ügyesen a maga hasznára fordított és Amerika is szívesen fogadott, mert a saját valódi céljait leplezte vele. Amerika közvéleménye az entente-propaganda nyomása alatt Németország és a tengeralattjárók ellen fordult és ezzel eldőlt a háború sorsa és a mi sorsunk is. Azt lehet mondani, hogy Trianon közvetlen következménye a tengeralattjáró háborúnak. A tengeralattjárót mindenki gyűlölte, mert a — németeket gyűlölte, mondják a franciák, akiknek ma a tengeralattjáró a legbiztosabb fegyverük Anglia túlságos tengeri hatalma ellen. Ma már, hogy nem a németek, hanem a franciák kezében van, természetesen nem barbár eszköz. Tíz év nagy idő! Ez alatt az idő alatt az általánosan gyűlölt fegyver olyan nagy jelentőségre vergődött, hogy miatta a világ hatalmasai két táborba szakadnak. 1930 meg fogja hozni a feleletet arra a kérdésre, hogy marad-e a tengeralattjáró, vagy sem?

P—y—V.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(21. közlemény.)

256. §. A századparancsnok, miután az elhalt fogolyra vonatkozó összes szükséges iratokat beszerezte, azokat ha a fogoly kényszermunkára, 1 évet meghaladó börtönre vagy fogházra volt ítélve, haladéktalanul a belügyminiszternek küldi meg.

Ha a fogoly csupán vádlott volt, akkor ezeket az iratokat ahhoz az igazságügyi rendészeti tiszthez küldi meg, aki az elővezetési, bekísérési, letartóztatási vagy örkísérési rendeletet kiadta. Ha az elhalt foglyot a törvényszék vagy a fellebbezési törvényszék vétség miatt ítélte el, akkor az iratokat a törvényszék, illetőleg a fellebbezési törvényszék ügyészének kell megküldeni.

A fogolynak megszökését vagy elhalálózását azzal a hatósággal, amelyikhez a foglyot kísérni kellett volna, tudatni kell.

II. ALFEJEZET.

Katonai foglyok örkísérése.

257. §. Tilos a csendőrségnek akár egyedül, akár különítményekben menetelő katonai foglyokat kísérni, hogyha azokról örkísérési lap kiállítva nincs és azok az előírt szükségletekkel ellátva nem lettek.

Ebből kifolyólag valahányszor az őrsparancsnokok a katonai foglyoknak örkísérési lapot állítanak ki, az illetékes alhadbiztos vagy annak helyettese az örkísérési lap átadását el nem mulaszthatja.

A katonai foglyoknak a személyleírását az örkísérési lapra mindig rá kell vezetni.

Ha a katonai egyén el van ítélve, akkor az örkísérési laphoz az ítélet kivonatát is csatolni kell.

258. §. Polgári foglyok örkísérésére vonatkozó rendelkezések a katonai foglyokra nézve a következő szakaszokban felsorolt módosításokkal alkalmazhatók.

259. §. Valamely katonai egyénnek akár valamely ítélet, akár valamely katonai parancs alapján a foglyok jegyzékébe

való bevezetését csupán a hadosztály- vagy a csapatparancsnok rendelheti el.

260. §. Minden katonát és hadsereghez tartozó egyént elfogása után az őrs a fogházban s ha az nincs, a laktanya őrszobájában helyezi el.

A katonai egyén azonban letartóztatva két napnál tovább nem lehet.

261. §. Mindazokban az esetekben, amikor letartóztatott katonai egyének fogház hiányában a laktanya őrszobájában vagy más helyen őriztetnek, azoknak élelmezésére nézve a 248. §-ban foglaltak irányadók.

262. §. Az örkísérés végett a csendőrségnek átadandó katonai foglyokat mindig az illetőknek csapatteste kell hogy az örkísérést elindulását megelőző napon átadja a csendőrségnek és pedig vagy a helyi fogházban, vagy pedig a laktanya őrszobájában.

A csendőrök nem kötelesek a foglyok átvétele végett a laktanyába menni.

A büntetőszázadhoz vezényelt katonák örkísérését mindig a csendőrség végzi.

Az örkísérést parancsnoka felelős az őrizetére bízott katonákért és azok tárgyaiért.

A katonák ellen kényszerítő rendszabályok csak az alábbi esetekben alkalmazhatók:

1. ha csapattestük által veszélyeseknek nyilvánítottak;
2. ha magatartásuk miatt attól lehet tartani, hogy útközben botrányt követnek el;
3. ha szökési kísérletet tesznek.

263. §. Az örkísérés végett átadott katonákat rendszerint vonaton kell szállítani. Szárazföldi utakon az örkísérés gyalog történik, kivéve azt az esetet, ha a fogoly megbetegedett vagy kényszerítő körülmények miatt az utat gyalog folytatni nem lehet.

Ilyen esetekben a foglyok továbbszállítása kocsin történik, a katonai szállítási szabályok rendelkezéseinek megfelelően.

264. §. Ha valamely katona mint elítelt vagy terhelt útközben megbetegszik, akkor azt a legközelebbi kórháznak át kell adni. Felügyelete azonban úgy a csendőrségnek, mint a helyi hatóságnak kötelessége.

265. §. Ha valamely katonai foglyot a kórháznak adták át, a csendőrség köteles időközönként ott megjelenni s meggyőződést szerezni arról, vajjon otttartózkodása indokolt-e s azzal kapcsolatban nem történt-e visszaélés.

266. §. Ha a katonai kórháznak átadott fogoly onnan megszökött, a kórház gondnoka vagy intézője erről a csendőrséget azonnal értesíteni köteles, amely az esetről jegyzőkönyvet vesz fel.

267. §. Ha valamely fogoly a csendőrség őrizetéből megszökött, akkor a személyleírást, az örkísérési lapot vagy az ítéletnek kivonatát a szomszédos őrsöknek az örkísérést parancsnoka azonnal megküldeni köteles.

Ha a fogoly menetközben szökött meg, az örkísérést parancsnoka jegyzőkönyvet vesz fel, amelynek az alábbi adatokat kell tartalmaznia: a megszökött fogoly nevét és előnevét, a csapattestét, amelyhez tartozott, az ítélet keltét, a kiszabott büntetést, a szökés helyét és körülményeit.

Ezt a jegyzőkönyvet szolgálati úton haladéktalanul a megyei csendőrparancsnoknak kell megküldeni.

Ha a megszökést követő öt nap alatt a szökevény letartóztatása nem következett be, a csendőrparancsnok a jegyzőkönyvet a légióparancsnoknak megküldi, aki azt a hadügyminiszterhez (katonai igazságügyi osztályhoz) terjeszti elő és egyben azt is jelenti, hogy a szökevény után nyomozás le lett-e folytatva és milyen eredménnyel.

Ha a csendőrség őrizetéből megszökött foglyot menekülése közben valamelyik csendőr elfogta, erről az a légióparancsnok, amelynek területén az elfogás történt, a hadügyminiszternek (a katonai igazságügyi osztálynak) jelentést tesz.

Az ilyen eseményről a csendőrparancsnokok a hadosztályparancsnok útján a hadtestparancsnoknak is jelentést tenni kötelesek.

268. §. Ha a megszökött katonai fogoly a haditengerészeti kötelékébe tartozott, ugyanezeket az alakításokat kell szem előtt tartani, de az ügydarabokat a tengerészeti miniszternek kell megküldeni.

Ebben az esetben a csendőrparancsnokok az előfordult eseményt a hadosztályparancsnok útján a hadtestparancsnoknak és azon tengerészeti járás prefektusának jelenti, amelyiknek állományába a megszökött fogoly tartozott.

269. §. Ha valamelyik katonai fogoly akár a csendőrség

kezei között, akár valamelyik foghelyiségben meghalt, a 230. §. rendelkezései szerint kell eljárni.

270. §. A csendőrségnek szigorúan tilos kényszermunkára ítélt katonát örkísérés végett örkíséresi lap és ítélet, az előírt ruházat és felszerelési tárgyak nélkül átvenni.

A csendőrségnek éberem örködni kell, nehogy a foglyok a ruházati és felszerelési cikkeket útközben vagy éjjelzéseknel elhagyják. Ha azt veszi észre, hogy a fogdából való kivételezés alkalmával valamelyik fogolynak valamely tárgya hiányzik, erről azonnal jegyzőkönyvet vesz fel, amit a fogházör is aláírni tartozik. Ezt a jegyzőkönyvet, amely a csendőrök igazolására szolgál, a fogoly örkíséreti lapjához kell csatolni.

271. §. Amidőn a foglyok a kijelölt műhelybe megérkeznek, az alhadbiztos meggyőződnie köteles, hogy a nekik kiadott ruházati és felszerelési cikkek teljes számban megvannak-e. Ha hiányt állapít meg, a hiányzó tárgyokról jegyzőkönyvet vesz fel és azoknak értékét, ha a hiány a csendőrök gondatlansága folytán állott elő, fizetéslevonás útján a csendőrök által megtérítetteti.

Ezek a rendelkezések érvényesek mindazokra az esetekre is, amikor a csendőrségnek valamely katonai egyént valamely meghatározott helyre kell kísérenie.

(Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

20. Kérdés. *A tettes megkérdi a sértettel, hány óra van? A sértett erre átadja megtekintés végett az óráját. A sértett az óráját csak azon feltétel mellett hajlandó visszaadni, ha egy régebbi tartozását kifizeli. Büncselekményt követett-e el a tettes?*

Válasz. Ha a tettes magatartásából arra lehetett következtetést vonni, hogy az óra megtartásáért a tulajdonát visszakövetelő sértettel szemben erőszakra is kész, cselekménye a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének kísérlete. A zálogszerzésnek ily módja jogtalan még akkor is, ha a tettes magánjogi követelése nem is lenne vitás.

21. Kérdés. *A járőr tettenér és igazolatlanul egy belföldi egyént, aki határátlépő igazolvány nélkül az ország határát át akarja lépni. A járőr megfelelő figyelmeztetés után útjára bocsátja az illetőt, de később újból az országhatár közvetlen közelségében találja, mert kétségtelenül a járőr figyelmének kijátszásával meg akarja szándékát valósítani. Tekintve, hogy az egyén küléle a járőr előtt ismeretes, elfogható-e?*

Válasz. A határ engedély nélküli átlépését a járőr figyelmeztetése ellenére ismételt megkísérlő egyén elfogható a Szut. 312. D. 23. pontja alapján, mert gyanús körülmények között a közbiztonságra veszélyesnek látszik. A járőr nem tudhatja ugyanis, mily célból akarja az illető átlépni ily körülmények közt az ország határát s má' oka lehet arra, hogy a szabályos engedelem megszerzését mellőzze.

22. Kérdés. *A járás főszolgabírája több leventegyakorlatra köteles egyén elővezetésére ad ki felhívást az őrsnek, mint-hogy az illetők igazolatlanul elmulasztották a gyakorlatokon való megjelenést. A járőr megjelenik az illető községben s az esti órákban a szomszéd községből munkából hazatérő érdeklődőket várja az autóbussz-megállóban. A tettes minderről értesülvén, az autóbussz elé megy, megállítja az autóbusszt s figyelmezteti a rajta utazó érdeklődőket a járőr eljárására. Az érdeklődők erre az autóbusszról leszállnak s a járőr eljárása meghiúsul. Büncselekmény-e a tettes eljárása?*

Válasz. A Btk.-nek a fogolyszöktetésről szóló rendelkezései csak azt a cselekményt nyilvánítják büntetendőnek, amely a már fogságba helyezett vagy hatósági őrizetben lévő fogoly-

nak megszöktetésére irányul. A fennforgó eset nem ilyen, tehát nem kell foglalkoznunk azzal a kérdéssel sem, hogy az elővezetett levente fogoly-e, vagy sem, mert ennek a kérdésnek vizsgálata szükségessé tenné annak megállapítását is, mily célból rendelték el a leventék elővezetését.

Ellenben a tettesnek cselekménye nagyon is közel áll az 1921:III. t.-c. 6. §-ának 1. bekezdésébe ütköző vétség tényálladáshoz. Ez a törvényhely ugyanis bünteti azt, aki a m. kir. csendőrség alakilag és tartalmilag egyaránt törvényes rendelkezése ellen engedetlenségre hív fel. Vita tárgya sem lehet, hogy az elővezetést foganatosító csendőrség rendelkezése alakilag és tartalmilag törvényes volt, mert a járőr az elővezetésre irányuló felhívást törvényes hatóságtól kapta, a rendelkezés tartalma pedig a főszolgabíró törvényes hatáskörében kiadott rendelkezése volt.

A nyomozásnál részletesen meg kell állapítani, miként értesült a tettes a csendőrség szándékairól s tisztában volt-e azzal, mit akar végrehajtani a járőr. Tisztázni kell ezután, mily szavakkal szólította fel az autóbussz közönségét a tettes avégből, hogy a csendőrség rendelkezése meghiúsuljon.

Ennek a büncselekménynek elbírálása a kir. ítélőtábla székhelyén levő kir. törvényszék hatáskörébe tartozik. A feljelentést tehát e törvényszék székhelyén levő kir. ügyészségnél kell megtenni.

23. Kérdés. *A halászejgy birtoka az ismert halászati módok mindegyikére foglal-e magában jogosítványt?*

Válasz. Az 1925:XLIII. t.-c. 7. §-a kimondja, hogy a halászejgy egymagában a halfogásnak semmiféle módjára nem jogosít. A halászatra jogosultság forrása ugyanis nem a halászejgy, hanem a meder tulajdonjoga. A meder tulajdonosa természetesen átruházhatja ezt a jogát másra is. Halászejgyet kaphat esetleg olyan egyén is, akinek halászni nincs joga seholsem.

Az a kérdés már most, mily módon halászhat a halászati jogosult, részben a fennálló törvényes rendelkezéseken, amelyek egyes halászati módokat kihágásnak nyilvánítanak és büntetnek, részben azon a szerződésen alapszik, amelyet a halászati jogosult a meder tulajdonosával vagy ennek megbízottjával, jogutódával köt. Ha pedig maga a meder tulajdonosa halászik, jogának korlátja egyedül a törvény, amely egyébként elég sok megszorítást tartalmaz a halászati jog gyakorlásának mikéntjére nézve.

24. Kérdés. *Mit kell az alatt érteni, hogy a csendőrség katonailag szervezett őrtestület?*

Válasz. Tudjuk, hogy az 1881. évi III. t.-c. a csendőrséget katonailag szervezte meg. A katonai szervezettség, katonai jelleg lényege a következő pontokba foglalható össze:

1. A csendőrség tagjai által elkövetett büntetendő cselekmények elbírálása a katonai btk. alapján, a honvédbíróságok útján történik. Azt mondhatjuk, hogy a legélesebb, leghatározottabb és leglényegesebb különbség a polgári és katonai (csendő) egyének között a két, egymástól független igazságszolgáltatás illetékességében rejlik.

2. A csendőrség egyéncire mind egymás között, mind pedig a honvédség, illetve a katonailag szervezett közrendészeti szervek egyéneihez való viszonyukban a Szolg. Szab. I. Rész XIII. fejezetében foglalt fegyelmi fenytőhatalom rendelkezései érvényesek.

3. A Szolgálati Szabályzat I. Rész és egyéb honvédségi utasítások, szabályzatok, amelyek a tisztek előléptetésére, rangmeghatározására, felülvizsgálatára, minősítésére és nősülésére vonatkoznak, a csendőrtisztekre is érvényesek.

4. A csendőrtiszteket is az államfő nevezi ki s a becsület-

Várkapuk vagy fából készült mellvédek felrobbantására a harmincéves háborúban az úgynevezett petárdát használták, amelyet már a török háborúkból ismertek. A petárda nagy, üres vasgolyó volt és löporral kellett megtölteni. Ahol lehetséges volt, ott a felrobbantandó kapuba vagy cölöpzetbe vaskampót erősítettek, arra akasztották a petárdát és meggyújtották. Ha mély árok vagy víz miatt nem lehetett a kapuhoz férközni, akkor hosszú gerendát hegyeztek meg, hegyét vassal páncélozták, végébe erősítették a petárdát és kerekre helyezve, teljes erővel a kapuba lódtatták, a petárdát pedig gyújtószinórral felrobbantották. A petárda kezelése igen veszélyes lévén, önként jelentkező emberek dolgoztak vele; ilyenekben egyébként sohase volt hiány, mert siker esetére mindig nagy jutalom volt kitűzve.

ügyek intézése is a honvédségi becsületügyi szabályzat alapján történik.

5. A csendőrség tisztjei és legénysége a honvédség hasonló rendfokozatú egyenével egyenrangúak. A rendfokozati elnevezések és jelvények elvei a honvédségével azonosak.

6. A csendőrség zártrendben és harcban a honvédségi gyakorlati és hárszabályzatok határozványaihoz igazodik.

7. A csendőrség tagjai esendőreskű mellett katonai esküt is tesznek.

A katonai értelemben vett fegyveres erőnek azonban a csendőrség nem kiegészítő része. A fegyveres erő főhivatása ugyanis az, hogy az ország biztonságát külső ellenség ellen megvédelmezze, ezzel szemben a csendőrség főfeladata az, hogy az ország belső biztonságát tartsa fenn; a csendőrség a közbiztonság őre, ezért is nevezzük őrtestületnek.

25. Kérdés. Mit értünk személybiztonság, vagyonbiztonság, közbéke alatt? (Szut. 1. p.)

Válasz. Személybiztonság alatt az ember életének, személyes szabadságának és becsületének megóvását, vagyonbiztonság alatt a vagyon ellen irányuló büntetendő cselekmények (lopás, csalás, stb.) megakadályozását értjük. Közbékének mondjuk a társadalmi osztályok, nemzetiségek és felekezetek békés együttélését.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy öngyilkosságnak feltűntetett gyilkosság kiderítése.

Nyomozták: Német Ferenc őrmester és Mihály Joachim csendőr (Sárospatak).

1925 december 6-án 11 óra 30 perckor Sárospatak vidéki körjegyzősége telefonon értesítette a sárospataki őröt, hogy Fazekas János bodroghalászi lakos saját lakásán felakasztotta magát s mire hozzátartozói észrevették, már meghalt.

A bejelentés alapján 1925 december 6-án 12 órakor Németh Ferenc őrmester és Mihály Joachim csendőrből állott járőr vezényeltetett ki Bodroghalász községbe azon meghagyással, hogy Fazekas János öngyilkossági ügyében a nyomozást ejtsék meg.

A járőr a helyszínére megérkezve, a hullát az akasztási helyéről levéve és már a szobában kiterítve találta. A körülötte siránkozó hozzátartozói, Fazekas Jánosné, a néhai neje és leánya, Fazekas Julianna tájékozódás végett a járőrnek a következő felvilágosítással szolgáltak.

Fazekas János pár esztendő óta állandóan rossz viszonyban élt velük. Iszákos ember volt és a családban gyakori volt a veszekedés. Több esetben előfordult, hogy a családtagoknak nem lehetett otthon háltniok, mert őket elpusztítással fenyegette. Így azon hó 5-én is, amikor a községben lakodalom volt s ők elmentek a menyasszonyt megnézni, amidőn estefelé hazamentek, Fazekas Jánost részegen találták s ily állapotban mindjárt veszekedni kezdett. A veszekedés kb. este 8 óráig tartott, amikor őket már ütlegelni akarta s azzal fenyegetődzött, hogy még ma végezni fog vagy magával vagy ő velük.

Ekkor félelmükben a községben lakó ifj. özv. Dudás Józsefnéhez menekültek, ki Fazekasnénak leánya, Fazekas Juliannának pedig nővére és azon éjjel ott is aludtak.

Másnap reggel 5— $\frac{1}{2}$ 6 óra tájban mentek haza, mikor Fazekas Julianna tüzet rakott a sertésnek moslékot melegíteni s midőn ezzel készen volt, úgy 7 óra tájban a tehének etetése végett az istállóba indult, azonban az istálló ajtaja belülről be volt támasztva s azt csak vállának többszöri erős nekifeszítése után tudta kinyitni annyira, hogy a keletkezett nyíláson a fejét bedugva, az istállóban széjjelnézhetett. Ekkor látta és tudta meg, hogy atyja felakasztotta magát, mire ő ijedtében ott összeesett. Midőn az ijedtségből magához tért, az esetet a szomszédoknak, majd a községi bírónak tudtára adta, ami után a községi előjáróság a holttestet megvizsgáltatta, eredeti helyzetéből a szobába vitette. Az esetről ennél többet nem tudnak. Eközben a járőr megtudta azt is, hogy az udvarban, de külön épületben lakik az elhalt fia is, Fazekas Sándor, aki feleségével együtt 15-én délután 5 órától másnap 6-án reggel 6 óráig szintén a lakodalomban volt s így az esetre nézve semmit sem tudtak mondani.

A helyzet ez volt, amikor a járőr a helyszínét, majd a hullát megvizsgálta: a helyszínén, mivel ott már az eredeti helyzet meg volt változtatva, semmi gyanús körülmény nem volt megállapítható. A hullavizsgálatnál mindjárt feltűnt a járőrnek, hogy annak szemei, szája rendesen le voltak csukva; hosszabb szemlélgetés után annak fején a jobb halánték fölött, a haj alatt, alig észrevehető hosszúkas, kiemelkedő részt találtak, melynek teteje kissé véraláfutásos volt. A sérülésre vonatkozólag hozzátartozói előadták, hogy pár nappal ezelőtt disznóölés volt és ez alkalommal Fazekas János olyan részeg volt, hogy az udvaron elesett és akkor ütötte meg magát. Egyébként az arca is kissé duzzadt és halovány volt, testén más sérülés nem találtatott, a bal lábszára hullafoltos volt.

Járőr a hullán talált észleleteit feljegyezte s miután az akasztási jelek hiánya miatt a járőrben gyökeret vert a gyanu, hogy Fazekas János nem öngyilkosság következtében halt meg, a helyszínét elhagyva, a közeli szomszédoknál, majd a községben kezdett puhatozni az után, hogy az elhunyt milyen családi és anyagi körülmények között élt. A puhatozás során az elhunytnek több jó ismerőse és barátja kérdeztetett ki s valamennyien azt adták elő, hogy Fazekas János italszerető és házsártos természetű, de egyébként szorgalmas és törekvő ember volt; 12 holdnyi földje és egy háza volt. Szomszédjaival és a község lakosságával jó viszonyban élt, de a családjával és különösen fiával, Fazekas Sándorral állandóan haragban voltak. Ezek szerint tehát a járőr feltevése az volt, hogy ha tényleg bűncselekmény forog fenn, azt csak a sértett hozzátartozói követhették el. Ezt a feltevést azonban bizonyíték hiányában kétségesse tette az a körülmény, hogy Fazekas János 66 éves életkora dacára is olyan erőteljes ember volt, hogy a vele együtt élő, csak-

A régi monarchiában 1848-ig mindössze csak öt lovassági laktanya volt, még pedig Bécsben, Ennsben, Páduában, Milánóban és Veronában. A lovasság a többi állomásokon a lakosságnál volt beszállásolva s lovassági állomásokul leginkább mezővárosokat és falvakat választottak. Egy lovasszereg elhelyezésére persze több várost és falut vettek igénybe, mindegyikbe egy századot, félszázadot, de legtöbbször csak egy szakaszt helyezvén el. Az egyes katona a szakasz szálláskörletén belül havonta változtatta helyét; a szakaszokat fél évenként, a századokat pedig évenként cserélték.

nem magával is tehetetlen, szélütött feleség és 18 éves, véznatermetű leánya részéről a bűncselekmény elkövetését a járőr lehetetlennek tartotta. Ezért Fazekas Sándort vette gyanuba, aki a már említettek szerint 5-én este 6 órától 6-án reggel 5 óráig a lakodalomban volt. Ezt állította Fazekas Sándor a feleségével együtt. Ennek tisztázása végett a járőr a lakodalomban résztvevők közül több egyént kikérdezett és valamennyien, de különösen a községi bíró és még néhány községi előjárósági tag is erősen állították, hogy Fazekas Sándor estétől kezdve reggelig velük egy asztalnál borozgatott, közben több ízben felállt táncolni és tánc végeztével ismét visszament asztalukhoz. Részeg nem volt és nem emlékeznek arra sem, hogy huzamosabb ideig nem látták volna maguk között. Egyébként Fazekas Sándort olyan józanéletű és páratlanul becsületes embernek ismerik, hogy róla a legkisebb bűncselekmény elkövetését sem tételezik fel, sőt azt egyenesen kizártnak tartják.

Ezúttal sem került tehát olyan adat elő, melynek alapján a járőr az általa gyanusnak talált egyénekek szemben határozottan felléphetett volna. Ezért pusztán a hullán talált fentebb jelzett nyomokból merített gyanu alapján a járőr elhatározta, hogy bizottság kiszállását fogja kérni, de hogy a bizottságnak alaposabb ok nélküli való kiszállása elkerültessék, előbb Kondor Miksa járási körorvost kérte oda a hulla megvizsgálása végett, aki oda megérkezve, a hulla megvizsgálása után a járőrnek azt a véleményt adta, hogy a hulla fején levő sérülés nem súlyos és keletkezésekor sem lehetett olyan súlyos, hogy annak következtében esetleg eszméletlen állapotba juthatott volna. Hogy a szemek csukva vannak és nyelve nem lóg ki, ez önakasztásnál is előfordulhat, így tehát ha egyéb gyanus körülmény nem forog fenn, az eltemetés iránti engedélyt ki lehet kérni.

Az orvos eltávozott, a járőr pedig az eshetőségeket tovább fontolgatva, ismét az istállóba ment és a Fazekas Julianna által előadott ajtófeszégetéssel kapcsolatban az ajtó betámasztására szolgáló vasvillanyél végétől feszégetés következtében keletkezhető behorpadást, vagy horzsolódást kereste a már odvas fenyőfaajtón, de azon semmi ilyen nyomot nem talált. Majd ismét a szomszédoknál érdeklődött, hogy nem észleltek-e valami különösebb zajt, mozgolódást, vagy egyéb gyanus jelenséget, de senki sem hallott, sem nem látott semmit.

Mindezek dacára a járőr megmaradt előbbi gyanuja és elhatározása mellett és hogy a nyomozásnak nagyobb teret nyithasson, kérte a bizottság kiszállását.

A bizottság másnap, vagyis 7-én délután 3 órakor érkezett a helyszínére s a hulla felboncolása után azt állapította meg, hogy a halál fulladás következtében állott be, de nem akasztás következtében, hanem az illető már haladoklott, amikor felakasztatott. Így tehát Fazekas Jánost csak bűnös kezek akaszthatták fel.

A bizottság megérkeztéig a járőr arra törekedett, hogy a pusztán gyanun kívül valami kézzelfogható bizonyítékot is szerezzen, de csupán az a halvány gyanuok volt felfedezhető, hogy a családtagok a kikérdezés alatt a legcsekélyebb szánalmat sem mutatták az elhunyt iránt, hanem csak folyton annak kiállhatatlan házsártos természetét és iszákosságát hangoztatták. A bizottság azon véleménye, hogy nem önakasztás történt, valamint hogy az istállóajtó erőszakos benyitásának semmi nyomát felfedezni nem lehetett, nemkülönben az a körülmény, hogy a rablógyilkosság esete is ki volt zárva, végül a család ilyen közömbös, semmi szánalmat nem mutató viselkedése a járőrben mindinkább megérlelték a gyanut, hogy a tet-

test az elhalt családjában kell keresni, mert csak nekik állhatott érdekükben a folyton veszekedő, házsártos embert láb alól eltenni. Mivel a tett végrehajtása szempontjából csak Fazekas Sándor és Fazekas Julianna jöhettek tekintetbe, őket a járőr a bizottság eltávozása után elfogta és kikérdezés végett a község házára kísérte. A gyanúsítottak a járőr által elibük tárt, reájuk irányuló és fentebb felsorolt bizonyítékok súlya alatt 4 órai makartagadás után a tett elkövetését beismerték s annak végrehajtása az alábbiak szerint nyert beigazolást:

Néhai Fazekas János kb. 6 esztendő óta állandóan civódásban élt a feleségével és a fiával, Fazekas Sándorral. A folytonos veszekedés annyira megérlelte Fazekas Jánosnéban es anyjában való ragaszkodása folyton, annak leányában, Fazekas Juliannában a terj, illetve atya iránti gyűlölet, hogy annak meggyilkolását vették tervbe. Így az eset előtt kb. 3 hettel Fazekas Jánosné mac, Fazekas Sándort is felbiztatta és kérte, hogy valami módon tegye el láb alól az öreget, majd ezt követőleg egy héttel Fazekas Jánosné leányával együtt átment a fiához, Fazekas Sándorhoz és mindketten kérték, hogy végezzen már valahogy az atyjukkal, mert ők már nem bírják tovább, ha helyzetük így tart tovább, kénytelenek lesznek a Bodrognak menni. Ettől kezdve mindennap ösztönözték Fazekas Sándort atyja elpusztítására, mígnem az a folytonos unszolásnak engedve, megígérte, hogy elintézi a dolgot. Így 1925 december hó 1-én felkereste idősebb nővérét, ifj. özv. Dudás Józsefné szül. Fazekas Mária és annak, valamint az azzal vadházasságban élő Varga Istvánnak előadta, hogy atyját meg akarja ölni, de mivel ő egyedül a saját erejében nem bízik, kérte őket is, hogy legyenek segítségére. Nővére nem szólt a dologhoz, csak annyit, hogy ő nem bánja, csináljanak, amit akarnak, mire Fazekas Sándor és Varga István között az a megállapodás jött létre, hogy a december 5-i lakodalomba, amelyre Fazekas Sándor is hivatalos volt, Fazekas Sándor el fog ugyan menni, de ez alkalommal végre fogják hajtani a buncselekményt. Megállapodtak, hogy a kitűzött nap estéjén Fazekas Julianna is a néne lakására fog menni, ahol Varga Istvánnal együtt fog várakozni addig, míg Fazekas Sándor a lakodalomból szintén odaérkezik. A kitűzött nap estéjén a megállapodáshoz képest tényleg egybe is gyűltek és este 8 óra tájban hárman — Fazekas Sándor, Fazekas Julianna és Varga István — elindultak a bűnös útra. Atyjuk lakásához érve, előbb Fazekas Julianna ment be megnézni, hogy az atyja mit csinál. Midőn meggyőződött, hogy atyja már ágyban fekszik, kiment az udvarra és az ott várakozó bátyjának szolt, hogy mehetnek Fazekas Julianna ekkor kint maradt örködni, a két ember pedig bement, ahol Fazekas Sándor az ágyban fekvő atyjának két karját a rajtlevő takaróval lefogta, míg Varga István a már az udvaron magához vett kötelet a lefogott Fazekas János nyakára hurkolta és a hurkot addig szorította rajta, míg eszméletét veszítette.

Ekkor az áldozatot az ágyról levették, felöltöztették, kivitték az istállóba és a nyakán levő kötéllel a mestergerendára feikötötték. Ezután Varga nyomban haza távozott, Fazekas Julianna és Fazekas Jánosné, kik a gyilkosságot végignézték, a Fazekas Sándor lakásán lefeküdtek, míg Fazekas Sándor visszament a lakodalomba és reggelig mulatott.

Fentiek alapján, tehát Fazekas Sándor és Varga István mint a gyilkosság tettesei, Fazekas Julianna mint felbujtó és bűnsegéd, Fazekas Jánosné mint felbujtó elfogattak és 1925 december hó 9-én a sátoraljaujhelyi királyi ügyészségnek tényvázlat alapján átadattak, míg ifj.

özv. Dudás Józsefné és Fazekas Sándorné, kikről szintén kiderült, hogy a tervezett gyilkosságról annak elkövetése előtt tudomással bírtak, mint bűnpártolók feljelentettek.

*

A járőr eljárását vizsgálva, a következőket állapíthatjuk meg:

Németh örmester, midőn járőrtársával a helyszínére érkezett, a hullat már kiterítve a szobában, a síránkozó hozzátartozók által körülvéve találta. A hulla fején a szemügyrevétel alkalmával hozzátartozók által elragadhatóan indokolt sérülésen kívül más gyanus nyomot nem talált. Ezt a sérülést még a hullához hívott orvos is veszélytelennek minősítette.

Ha nem lelkiismeretes, mindenkire gyanakvó csendőr lett volna Németh örmester, az orvos által is öngyilkossági esetnek minősített ügyben a további érdeklődést, puhatólást beszüntette volna s a bűncselekmény soha ki nem derült volna.

Gyanut benne csupán az keltett, hogy az elhalt felesége és gyermekei a legcsekélyebb bankodást sem mutatták, sőt folytonosan az elhalt hibáit hangoztatták.

A megejtett helyszíni szemlén, minthogy a helyszín a járőr megérkezésekor már megváltoztatott állapotban volt, nyomot találni nem lehetett. Egy felületes csendőr nem is találhatott volna. Németh örmesternek azonban az áldozat leánya által a vasvillával kitámasztott ajtóról előadott meséje elegendő alap volt ahhoz, hogy ezt a már eddig szerzett gyanuját is alátámaszta újabb bizonyítéknak tekintse. Feitevése helyes is volt, mert ennek beállításával nem voltak a tettesek elég elővigyázatosak. Ha a tettesek az önkivületi állapotban levő áldozat felakasztása után az ajtót vasvillával belülről tényleg betámasztották és a padláson keresztül távoztak volna, bizonyítékot szerezni ellenük egyáltalában nem, vagy csak igen nehezen tudott volna a járőr.

Az örs közbiztonsági zavarái ezzel az esettel szaporodtak volna, a tettesek csak megmosolyogták volna a tehetetlen csendőröket, míg így a járőr becsületet szerzett a csendőrségnek, mert alapos munkájuk a törvény kezére juttatta Fazekas Sándort, Fazekas Juliannát és édesanyjukat, melynek eredményeképpen Fazekas Sándort életfogytiglani, Varga Istvánt 15 évi és Fazekas Juliannát 9 évi regházra ítélte a sátoraljaújhelyi kir. törvényszék. Fazekas Jánosné még mint vizsgálati fogoly az ítélet előtt meghalt.

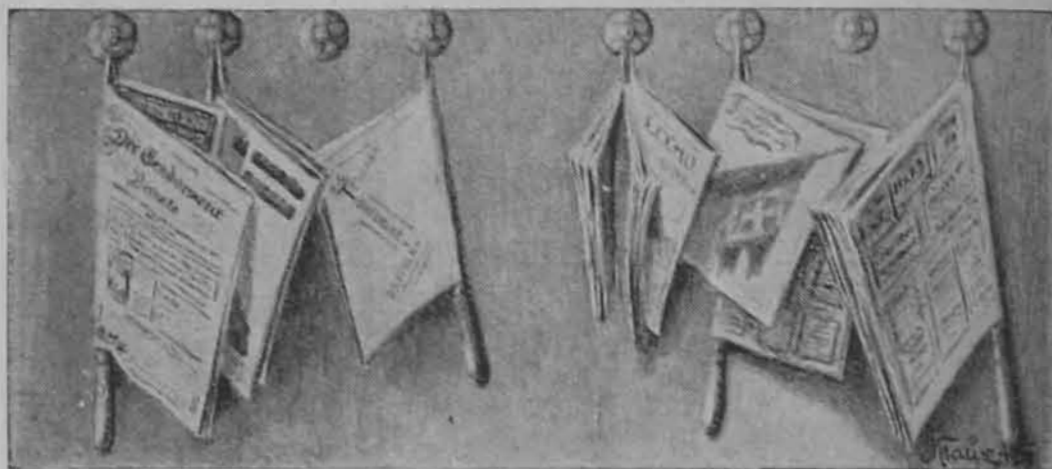
Ezen eset tanulságos példája annak, hogy a jó csendőr előtt a helyszínen talált állapot nyitott könyv, amelyből a történeteket leolvashaja és ebből a további nyomozáshoz biztos és helyes alapot szerezhethet. Az alap tehát a helyszín, melyre a további nyomozás felépíthető. A legtöbb esetben a helyszíni szemle egymagában is meghozza a kívánt eredményt. Természetes, hogy olyan esetben, amikor az öngyilkosság látszata mellett gyilkosság gyanuja forog fenn, a Szut. 420. pontja alapján bírői szemlére kell kérni. A járőr a Szut. 422. pontja szerint a helyszínen maradni és a nyomokat megőrizni köteles.

A jó csendőr még a természetes halálesetek alkalmával is érdeklődik, hogy nincs-e valami bűncselekmény a háttérben, különösen köteles azonban erre hirtelen halál esetében még akkor is, ha az különben aggálytalannak látszik, mert később megindul a mende-monda és akkor nyomot kapni, eredményt elérni, mikor a helyszín már megváltozott, az áldozat a temetőben porlad, — kivéve a mérgezési eseteket — már nem, vagy csak igen nehezen lehet.

Öngyilkossági esetekben a lehetőséghez képest mindig kipuhatólandó annak indítóoka. Az ilyen érdeklődésnek, puhatólásnak azonban nem szabad a nyomozás előírt formájában történnie, nehogy az esetleg valóban ártatlanok meggyanúsítását és a lelkileg anúgyis lesújtott hozzátartozók felesleges zaklatását okozza.

Tanulságul szolgál az előjáróságnak az a véleménye, hogy a gyanúsítottól ilyen bűncselekmény elkövetését „fel sem tételezték.” Ebből sohasem szabad kiindulni. Gyanu alól egyedül csak a bizonyítékok hiánya mentesíthet valakit, feltevés nem.

Jellemző, hogy a tanúk egyike sem emlékezett rá, hogy a gyanúsított a lakodalomból eltávozott volna. Ez — figyelembevétel a boros hangulatot — érthető, de tanulságul szolgál arra, hogy az ilyen bemondásokat milyen óvatosan kell a csendőrnek fogadnia.

LAPSZEMLE.

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie Nationale.

2334. szám.

A hivatalos lap (Journal Officiel) 1929. évi november 5. és december 5. száma újból rendszerezte az 1851. év óta megszűnt régi „hadnagyság” (lieutenant) és „századosság” (capitainerie) elnevezéseket. E régi kifejezéseket később az „arrondissement” (körlet), majd a „section” (szakasz) kifejezések helyettesítették, melyek nem voltak megfelelőek. A régi, egyszerű kifejezések találókban s a csendőrség sajátos szervezetének megfelelőbbek voltak s kizárták mindenféle félreértést. A „section” elnevezés jellemzően alkalmazható a csapatnál, de nem felel meg a csendőrségnél, mely gyalogosokból, lovasokból, kerékpárosokból és gépkocsizókból áll, kik valamennyien az igazságügy és más különböző hatóságok szolgálatában állanak s nem töltenek be egyszerűen csak katonai szerepet. Amilyen helyesen fejezi ki a „legion” (légió, csapatparancsnokság, megfelel a mi kerületünknek) elnevezés a csendőrségnél a csapat egységét, épp oly találó a „capitainerie” és a „lieutenant” kifejezések alkalmazása, mint a légió részei, mely parancsnokságokat az elnevezésüknek megfelelő rangú tisztek vezetnek. A csendőrség ezen egységei nem azonosak a gyalogság, a műszaki csapatok s a vasúti ezred „section” parancsnokságaival. Sokkal megfelelőbb már a mozgó egységek „peloton” (szakasz) elnevezése.

Nem helytálló a csendőrségnél a „compagnie” (század) elnevezés sem, mert ezt az egységet egy „chef d'escadron” (alacsonyabb rangú törzstiszt) vezeti, míg a többi fegyvernemek ily elnevezésű egységeit századosok vezénylik. Előkerült a „subdivision” (alosztály, helyesen a mi csendőrosztályunknak megfelelő egység) kifejezés is, melyet egy „département” (megye) csendőrségének összességére használnak. Alkalmasság látszik még a „compagnie” kifejezés helyett a „groupe” (csoport) megjelölés is, melyet a Korzika szigetén alkalmazott csendőrségnél és a mozgó gárdánál a „compagnie” elnevezés helyett már eddig is alkalmaztak. Végeredményben a csendőrség egységeinek elnevezésére a legalkalmasabbak a „brigade” (örs), „lieutenant” (hadnagyság), „capitainerie” (századosság), „subdivision” (alosztály, osztály) és a „legion” (légió, ezred) kifejezések, mint amelyek legtalálókban és jellemzőbben felelnek meg a csendőrség sajátlagos szervezetének.

lassú mozgási eszközeivel távol van a helyzet magaslátától. Ezen a téren még nagyon sokat kell tenni, hogy a csendőrség sokoldalú feladatainak eleget tehessen. Mindenekelőtt a csendőrségi gépjárművek szaporításán kell kezdeni.

Spanyolországban a céllövés nemzeti sport. Az országos lövészversenyen az összes legyvernemek, tehát a csendőrség legjobb lövészei is részt vesznek. A november 1-én Bilbao városban megtartott Vizcaya (Vickaja, a mi térképeink szerint Biscaya) tartományi versenyen a csendőrség vitte el a pálmát, amennyiben az öt első díjat két csendőrszázados és három csendőraltisztt nyerte el. Ignacio Gárate csendőrszázados, az első díj nyertese, a következőképpen magyarázza a jó lövés titkát: „Erős akarat és lelkesedés kell hozzá! Az én lelkesedésem négy bajtársamra is átragadt!” — Természetesen ismerni is kell a használt puskát, mert többekévé minden puskának megvan a maga sajátossága. Különösen az „eltérést” kell figyelembe venni. (A spanyol lövészet szerint is az eltéréseket egy merőleges és egy vízszintes vonallal felezett lőtáblán kell kipróbálni. A két vonal keresztezése a célpont. A találat pontjától a célponton át vonalat húzunk s arra ellenkező oldalon reámérjük a találati pont és a célpont távolságát. Az így nyert pont lesz az új célpont. A lövészek meg kell szokniuk, hogy lövés közben ezt a kis „javítást” alkalmazza. Szerk.)

A spanyol közbiztonsági szolgálat történetéből érdekes képet találunk a lapban. Cataluna (Katalunja = Katalonia) tartomány 1719 április 29-én külön csendőrséget állított fel magának „Escuadra de Mozos” (Eszkuadra de Mócosz = legényszakaszok) elnevezés alatt. Ezt a külön csendőrséget kétszer feloszlatták, de újból felállították. 1892 óta már csak kizárólag helyi rendészeti szolgálatot végeznek Barcelónában; egy királyi rendelet úgy intézkedett, hogy ez a külön csendőrség kiváló szolgálatainak elismeréséül eredeti egyenruhájában fennmaradjon. Mindenesetre eredeti egyenruhájuk van: pantalló, rövid ujjas mellény, épp oly rövid, de félrövid ujjú ptykés kabát és kemény cilinderkalap.

A csendőrsparancsnoki vizsgára készülő altisztek számára a lap a csempészetéről és sikkasztásról szóló törvényekből mindazt kivonatban közli, amit a vizsgán tudni kell.

A melléklet az 1928. évi, 1929-ben módosított közlekedési törvény teljes szövegét tartalmazza.

Állat az emberben.

A tiszazúgi arzénmérgezéseknek közbiztonsági, azaz csendőri vonatkozású részével már foglalkoztunk, a nyomozás szakszemponyjából még majd részletesen visszatérünk rájuk. Most közbevetőleg csak az ötlött a szemünkbe, hogy a főtárgyaláson a gyanúsítottak és tanúk szájából elhangzó vallomások során milyen döbbenetes vonást észlelhetünk ezeknél a sajátosságosan bűnös embereknel. Ez a döbbenetes vonás, amely gondolkodóba kell, hogy ejtse nemcsak a tanítót, a papot, a bírót és a csendőrt, de minden kultúrembert is, az, hogy ezekben a tiszazúgi méregkeverő némberekben szinte teljességgel hiányzik a képesség, amely Jó és Rossz között különbséget tud tenni. Aki a tárgyalások menetét egy-két napig figyelte és a jelenségeknek, megnyilvánulásoknak az eredetét szokta kutatni, kétségtelenül megállapíthatja, hogy ezeknél a tiszazúgi asszonyoknál talán nem is annyira a lelkek romlottságáról, mint inkább az agy teljes sötéttségéről kell beszélni. Ha az állat — valamely szükségletét ki-

elégítendő — akadályt talál az útjában, félremarja azt, ha van hozzá elegendő fizikai ereje. Ezeknek az asszonyoknak útjukban volt a férj, a gyermek, a szülő s mert viszont az arzén kéznél volt, minden különösebb aggodalom és lelki tusa nélkül küldtek a másvilágra embereket, egyszerűen azért, mert az útjukban voltak. S ahogy a kutya vinnyogva, de értelmetlenül néz a gazdájára, aki végig-husángolja, mert az előző nap két csirkét megfojtott, körülbelül ezzel az értelmetlenséggel bámul a tettesek egymásé a törvényszéki elnökre, amikor kihirdeti az ítéletet: „... kötélt általi halál, ... életfogytig tartó fegyház...” stb.

Nem értik. S ebben az értelmetlenségben van valami korlátoltan naiv őszinteség. Valahogy úgy érzi az ember, hogy ezeknek a vádlottaknak legtöbbször sokkal inkább ille nék a pápuák bíraskodása elé, mint oda, ahol a művelt emberi elme által kicsiszolt, kifinomított és a mi nézetünk szerint való tökélyre komplikált modern büntetőjog szerint mondanak ítéletet felettük. Nem fűtötte őket semmi különleges, nagy szenvedély, csak az az ősi állati ösztön, amely benne él minden teremtett lényben, az az ösztön, amely nem ismer erkölcsi féket. Ez az erkölcsi fék vagy erkölcsi gátlás, amit a német úgy nevez, hogy: „moralischer Halt”, még az emberekben is csak akkor fejlődhet ki, ha a lélek kellően megműveltetik. Ezeknek a tiszazúgi vádlottaknak nagy része még írni és olvasni sem tud, többen közülük nem tudják a Miatyánkot, nem ismerik a Tízparancsolatot, általában hiányzik belőlük minden kulturának még az alapvető magva is. Ez a tiszazúgi pör mindennél erősebb bizonyítéka annak, hogy a tudatlanság, a műveletlenség milyen veszedelemes és mekkora nagy bűnöknek csíráját hordozza magában. Az az erkölcsi gátlás nélkül való állati ösztön, amely a vádlottak szörnyű cselekedetének rugója volt, fertőző levegőjével egész községeket mótelyezett meg, amelyet levezetni, értelmetlenné tenni csak egy módon lehet: tanítás, felvilágosítás, művelés útján.

Igen sok biztató jelünk van arra, hogy e téren a közeli évek öröndetes változásokat fognak hozni. Iskolák épültek és épülnek nemcsak a legkisebb községekben, de a tanyákon is; itt is, ott is kultúregyesületek alakulnak, korhelykedő suhancok helyett tisztességtudó leventékkel találkozunk a községekben és a vasárnapi korcsmai verekedések helyett mind nagyobb lesz azoknak a száma, akik az egészségesebb és nemesebb szórakozásokat keresik, akik rádiót hallgatnak, felolvasásokon vesznek részt, vagy műkedvelő előadásokon szerepelnek.

Ha meg valakinek mégis eszébe jutna azt mondani, hogy a tudás és a felvilágosodottság a „régijó” erkölcsöket rontja, annak Nagy Frigyes szavaival felelünk: „Ez az állítás csak olyantól eredhet, aki maga is tudatlan és lusta s aki mindent magának igényel, de semmire nem képes”.

A budapesti csendőrtiszti társalgó közgyűlése. A budapesti csendőrtiszti társalgó és étkezdének az alapszabályok 12. §. 1. pontjában előírt rendes évi közgyűlését január 21-én 17 órakor tartották meg a társalgó nagytermében. A közgyűlésen monostori Erreth Aladár tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese elnökölt. A közgyűlésen megjelent tisztek között ott voltak: romániai lovag Czögler Gusztáv ezredes, Soltész Imre ezredes, Zselonka József ezredes, Vlaszaty Béla ezredes és a budapesti csendőrtisztikar számos tagja. Lábady Kálmán ezredes, a társalgó és étkeзде elnökének a felhívására Bérczy Gyula g. százados, a társalgó pénztárosa, Scholtisz József százados, a társalgó és étkeзде gondnoka és Vargha László g. százados, a társalgó

könyvtárának a kezelője megtették beszámoló jelentésüket. A jelentéseket a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul vette s a felmentéseket megadta. Ezután került sor a választásokra s a közgyűlés pénztárosnak, gondnoknak és könyvtárkezelőnek egyhangulag továbbra is *Bécsy Gyula* g. századost, *Scholtisz József* századost, illetve *Vargha László* g. századost választotta meg. A tiszti társalgó átalakítása és berendezése a múlt év folyamán befejezést nyert. A helyiségek otthonosak, csinosak s általában alkalmasak arra, hogy előkelő közönséget láthasson vendégül a budapesti csendőr tisztikar. Mi nem vagyunk barátai a luxusnak, de annak sem lehetünk hívei, hogy a külsőségekkel semmit se törődjünk. A budapesti tiszti társalgó vezetősége szerencsésen eltalálta azt a határt, ameddig a mai gazdasági viszonyok között ezen a téren elmehetünk s a vezetőség gondos, körültekintő munkáját dicséri, hogy a rendelkezésére bocsátott szerény anyagiakat a célszerűség, takarékoság és jóízű összeegyeztetésével használta fel. A társalgó helyiségei valóban kellemes, otthonos és úri kereteket nyújtó találkozóhelyül szolgálhatnak az egész csendőr tisztikarnak, családjaiknak és vendégeiknek.

Csendőrségi Közlöny, 3. szám. Személyes ügyek. A Kormányzó Úr Öfömméltósága dícsérő elismerésben részesítette: vitéz *Bátky József* és *Szaplonczay György* őrnagyokat, *Tölgyesi Viktor* Mihály és vitéz *Liptay László* századosokat, adományozni méltóztatott továbbá: *Orbán István* I. kerületbeli tiszthelyettesnek az V. osztályú magyar érdemkeresztet, *Házy János* I. kerületbeli alhadnagyának és *Németh József* I., III. kerületbeli tiszthelyettesnek a magyar bronz érdemérmét. III. oszt. tiszti szolg. jel. adományoztatott: *Szluha Dénes* őrnagyának. — Névváltoztatás: *Dibás József* garaduai őrsbeli őrmester nevének *Darvas*-ra, *Hruska* Mihály ludányi őrsbeli őrmester nevének *Hajnal*-ra és *Szonyán János* romhányi őrsbeli csendőr nevének *Szivós*-ra változtatását a belügyminiszter megengedte. Nyngállományba helyezettek: *Dobos* Illés VI., *Orbán Sándor* V., *Horváth Ferenc* II. szegedi V., *Józsa György* V., *Nagy István* III. szegedi V., *Pura Tivadar* I., vitéz *Balogh Ferenc* II., *Strekfusz József* V., *Kiss György* VII., *Fitos Mihály* IV., *Nagy János* III. székesfehérvári II., *Kovács József* budapesti I., *Molnár Gábor* V. kerületbeli tiszthelyettesek. — Szabályrendeletek. — A belügyminiszter úr megengedte, hogy a csendőrlegénység őrmestertől felfelé fekete pantallót, a tiszthelyettesek és alhadnagyok Pejacsevich-nadrágot és az összes legénység fehér nadrágot a tömegterhére is igényelhessenek, ha elegendő tömegkövetelésük van. — Az 1924. évben megállapított napi 300 korona fenntartási pótlék felszámítását az őrsöknek mindaddig, amíg a kérdés egységes rendezést nyer, mellőzniük kell. — A martonyvásári őrs létszáma 12 főre felemeltetett, a lovasberényi, abai és seregélyesi őrsök létszáma 8—8 főre leszállított. — A kerületi parancsnokság székhelyén levő gyengélkedő-szobák ágyyneműmosatási költségei a javadalmazás terhére külön elszámolást nyerne. — A szelvényes távirati úrlapok beszerzése az irodaátalány terhére történik. Az eddig kincstári költségen beszerzett ilyen úrlapok árát nem kell visszatéríteni. — Távbeszélő bevezetések: a kővágószőlősi őrsre 3. szám alatt, a deszki különítményre 2. szám alatt, a diósjenői őrsre 3. szám alatt. — Tükörlámpák beszerzésénél a kereskedelemügyi miniszter a *Ligeti Sándor* és fia céget (Kispest, Üllői-út 182.) ajánlja. — A belügyminiszter részletesen szabályozza a csendőrség és a rendőrség kölesönös közbiztonsági szolgálati viszonyát. A rendelet szövege túlnyomórésztben megegyezik a Szut.-nak idevonatkozó rendelkezéseivel. A Szut.-tól eltérő részletintézkedések főleg azokat az őrsöket érdeklik, amelyek a m. kir. rendőrség hatósági területén teljesítenek szolgálatot. — Hajózási balesetekre és szerencsétlenségekre vonatkozó bejelentéseket az őrsök az illetékes révhatóságokhoz azonnal továbbítani kötelesek. — A belügyminiszter a járdák seprési idejét olyan helyeken, ahol a kapunyitás ideje szabá-

lyozva van, kapunyitás előtt egy órával, ahol pedig nincs szabályozva, reggel hat órában állapította meg. — Az adománygyűjtéseket jövőben az alispán engedélyezi. Utcai urna- és perselygyűjtésre ugyanazon a helyen évenként legfeljebb három engedélyt szabad adni. — Az őrsöknek minden halálos kimenetelű balesetről ezentúl a statisztikai hivatalhoz az e célra rendszeresített úrlapon jelentést kell tenniük. A jelentést a főszolgabírónak kell beterjeszteni s ő továbbítja a statisztikai hivatalhoz. — Jászkarajenő községet a m. kir. minisztérium a szolnoki járásbíróterületéből a ceglédi járásbíróterületébe esatolta át. — A Karos—kiskövesdi mellékút a kisebb határszéli forgalom számára megnyitott. — Köztenyésztésre nem szánt mének a főszolgabíró rendelkezései szerint időnként hatósági vizsgálatra elővezetendők. — Gyökérgolyva (gyümölcsfabetegség) terjedésének megakadályozása. — Boroshordók tartalmának és tarasúlyának feltüntetését mellőzhetik a kereskedelmi miniszter által kijelölt vállalatok. — Zalaköveskút és Nemesbükk községek „Nemesbükk“ név alatt egyesítették. — *Nemesszeghy Pál* és *Béres József* csendőrök személyazonossági igazolványai érvénytelenítették.

A nemzetközi bűnügyi rendőrségi bizottság bécsi kongresszusa. A nemzetközi bűnügyi rendőrségi bizottság (Internationale Kriminalpolizeiliche Kommission) 1923-ban alakult meg Bécsben, az első nemzetközi rendőrségi kongresszus alkalmával. A bizottság 1926-ban, a berlini közrendészeti kiállításon ült össze újból s azóta minden évben ülészik. Bécsben, Antwerpenben, Bernben tartott eddig üléseket. Választott elnöke ezidőszerint *Schober*, osztrák szövetségi kancellár. A bizottság nem hivatalos jellegű. Célja az, hogy az európai államok rendőrségei között a kapcsolatot közvetlenebbé, gyorsabbá és a közvetlen eszmecsere révén eredményesebbé is tegye olyan kérdésekben, amelyek az egész kontinens rendőrségeit egyaránt érdeklik (nemzetközileg körözötték, pénzhamisítók stb.). Állandó kerete a titkárság, amely állandóan Bécsben van, a titkár *Oskar Drössler* dr. (Polizeidirektion). Hivatalos lapja a bizottságnak: „Internationale Öffentliche Sicherheit”, amelynek szerkesztője a bizottság titkára. Másik kiadványa a bizottságnak: „Erkennungszeichen echter und gefälschter Banknoten und anderer Werte”. A bizottság megpróbálta érdekkörébe vonni a többi kontinensek, tehát az egész világ rendőrségeit, a tapasztalat azonban azt mutatta, hogy a nagy távolságok ezeket a kapcsolatokat túl nehézkesekké és érdektelenné teszik.

A bizottság ezévi ülését Bécsben tartotta, január 22-én. Az általános megbeszélések, tárgyalások után megválasztották a bizottság tisztikarát s ebbe, mint az igazgatóválasztmány tagját, dr. *Dorning Henrik* budapesti főkapitányhelyettes is beválasztották.

Hibaközvetítő üvegcéltábla elnevezéssel *Verböczi Kálmán* ny. őrnagy (Budapest, Horthy Miklós-út 69., II. 3. sz.) kiváló taneszközt szerkesztett a hibaháromszögelés és a célpontáthelyezés gyakorlásának a megkönnyítésére. A puskával és géppuskával való kiképzésnél és a miniatürfegyverekkel üzött céllövés oktatásánál rendkívül hasznos taneszköz. A hibaháromszögelési és célpontáthelyezési gyakorlatokat kis távolságokon, de a látóhatáron belül bármely messzebb fekvő célpontra is nagyon megkönnyíti. Nagy előnye, hogy a célzásnál elkövetett legkisebb hibát is érzékenyen közvetíti s ezzel a legpontosabb ellenőrzést teszi lehetővé. A célzási gyakorlatokhoz eddig használt céltáblák használatát fölöslegessé teszi, mert a készülék segítségével minden tárgyra — harcszerű célra is — anélkül lehet célozni, hogy azokat a készülék eltakarná. Alkalmazásával sok időt lehet megtakarítani és fölöslegessé válik a jelzők szolgálata is. Hibaháromszögelési lapok sem szükségesek. A készülék egyszerű, könnyen kezelhető és tartós. Ára segédeszközökkel és használati utasítással együtt 15 P, csomagolás és postaköltség: 1.60 P. Megrendeléseket levelezőlapon, utánvétellel vagy az ár

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, lárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5. Alapítva: 1770. évben. Csenedőrsöknek kedvezményes részletfizetés!

előzetes beküldése mellett, *Verbőczy* ny. őrnagy fent megadott címére kell beküldeni.

Világháború 1914—1918. címmel a Hadtörténelmi Levéltár nagyszabású történelmi munkát ad ki. Az 1914 augusztusi hadieseményeket tárgyaló kötet február elején hagyja el a sajtót. Ez a kötet a mozgó hadviselés egymást gyors ütemben követő eseményei, meglepetésszerűen változatos fordulatai következtében a világháború egyik legérdekesebb fejezetét örökíti meg, mely nemcsak tudományos katonai tanulmányokhoz ad alapot, de a harci események lefolyásának izgalmasan érdekesítő leírásaival a nagyközönség számára is élvezhető, mindvégig lebilincselő olvasmányt nyújt. A mindenkori, kétoldali hadműveleti helyzet megértését színesnyomású, gazdag vázlatosorozat és térképmelléklet teszi szemléltetővé. A könyv iránt már most nagy az érdeklődés. Megrendeléseket a Hadtörténelmi Levéltár kiadóhivatalához (Budapest, I., Bécsikapu-tér 4. sz.) kell beküldeni. A mű ára füzve 21 P 60 fillér, kötve 24 P.

Dicséretetek. A pécsi csendőrkerület parancsnoka *Horváth Károly* III., *Vitéz Erces Károly*, *Boldog József* és *Papp János* IV. tiszthelyetteseket, mert mint szakasz- és őrs- (különítmény-) parancsnokok a reájuk bízott különleges és igen fontos szolgálatot fáradhatatlanul, kiváló szorgalommal, lelkiismeretes és eredményesen teljesítették; *Nagy Károly* I., *Szima Miklós*, *Németh Antal*, *Varga József* I. és *Jentics István* tiszthelyetteseket, valamint *Szabó Lajos* III. tiszthelyetteset, mert a Balaton mentén mint szakasz-, őrs- (különítmény-) parancsnokok a fürdőévad alatt reájuk hárult szolgálatot önfeláldozóan, lelkiismeretes és közmegelégedésre teljesítették; *Vitéz Tóth István* IV. tiszthelyetteset, mert 1929 szeptember 7-én a Balatonon dühöngött nagy vihar alkalmával, gyors és célirányos intézkedésével életveszélyes helyzetbe került két polgári egyént a vízből kimentett, továbbá, mert a Balaton mentén a fürdőévad alatt reájuk hárult szolgálatot önfeláldozóan, lelkiismeretes és közmegelégedésre teljesítette és *Tobak István* őrmestert, mert 1929 szeptember 7-én a Balatonon dühöngött nagy vihar alkalmával életveszélyes helyzetbe került két polgári egyénnek a vízből való kimentésénél járőrvezetőjét hathatósan támogatta, nyilvánosan megdicsérte.

Őrsparancsnoki kinevezés. A budapesti csendőrkerület parancsnoka *Böjte Albert* tiszthelyetteset őrsparancsnokká kinevezte.

Előlétek. A budapesti csendőrkerületben törzsőrmentserré: *Fehérvári Antal*, *Melis Ferenc* őrmesterek: őrmesterré: *Csató István*, *Purger Antal*, *Nagy R. Imre*, *Mauschitz János* csendőrök. — A szombathelyi csendőrkerületben őrmesterré: *Lipi Kálmán*, *Bognár József* csendőrök.

Köllő Péter tiszthelyetteset kéri *Kovács István* kevermési kocsmáros, hogy címét közölje vele.

Közlekedési kihágások, az összes szárazföldi közlekedési kihágásokat felölelő, könnyen kezelhető zsebfüzet. A csendőrség részére összeállította dr. *Élthes Gyula*. Ára portómentesen 1 P 20 f. Megrendelhető a szerzőnél, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35., II. 8.

Mindazokat, akik 1916 augusztus és szeptember havában, a román hadjárat alkalmával Orsovánál a Marschall Kálmán akkori csendőrfőhadnagy úr századában voltak beosztva, kéri *vitéz Fábry György* m. kir. csendőrszázados, hogy címüket közöljék vele. Címe: Nyiregyháza, csendőrség.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Leksikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Rágalom. Kényes kérdés ez mindenképen s ha egyáltalában köze van hozzá, erős ellenbizonyítékkal kell a tárgyaláson előállania, hogy a maga igazát bizonyítsa. Ha sor kerül rá, a levelében írt körülményeket tárja fel s igyekezzék azokat tanúkkal is igazolni. Különösen fontosnak látjuk e tekintetben a levelében tárgyalt fiatalember nyilatkozatát, de fontos az is, hogy a többieket is bizonyítani tudja, valamint azt is, hogy ön már a múlt év április közepén teljesen visszavonult. Előre nem lehet megmondani az ilyen ügyek kimenetelét, de ha úgy érzi, hogy be akarják hálózni, védje magát. Fontos, hogy most senuniféle egyezkedési tárgyalásokba bele ne bocsátkozzék, mert ezzel később sokat árthat magának.

Harkány. Olvassa el lapunk 1928. évi 9. számában közölt leksikon-válaszunkat.

A m. kir. csendőrség tagjai legolcsóbban

vásárolnak posztót, fehérneműt és textilárut

FEKETE JÓZSEF

á r u h á z á b a n

Budapest, VI. ker., Király-utca 84. sz.

Kedvező fizetési feltétellel.

Kérjen költségmentes vételkényszer nélkül próbacsomagot!!

A csendőrség mélyen tisztelt Tisztikarát

ezennel tisztelettel meghívom

úri és egyenruha-osztályomba,

ahol a legelőzékenyebb és legszolidabb kiszolgálásban részesül.

Mély tisztelettel

Sport és lovaglókban is specialista

STANICS JÓZSEF

úri és egyenruha szabó szalonja
Budapest, IV. Váci-utca 20.
félem. — Telefon: Aut. 827-56

1902. Dház. 1. Közöltük. 2. Nyugállományban engedély nélkül nősülhet. Ha tényleges szolgálatba visszaveszik, három évig tényleges szolgálatot teljesít s ez idő alatt a feleségével együtt él, akkor a felesége özvegyi nyugdíjra igényt tarthat.

F. J. Ezek a tárgyalások már évek óta folyamatosan vannak, de hogy eredményt mikorra lehet várni s hogy miként fogják rendezni a kérdés részleteit, azt ma senki sem tudná megjósolni. Mi reménykedünk, önnek is ezt ajánljuk a türelmen mellé.

K. I. A dunai csoport Orsova—Mehádia szakaszán a csoportparancsnok abban az időben Knechtl alezredes volt. Ide volt beosztva Marschall Kálmán esendőrszázados, jelenleg őrnagy. Hogy a kérdezett század parancsnoka ki volt, azt nem tudjuk iratokból megállapítani, forduljon kérelmével Marschall őrnagy úrhoz (Szentesen osztályparancsnok), talán az őrnagy úr meg tudja adni a kellő felvilágosítást. Levelében természetesen juttassa azt is kifejezésre, hogy ezekre az adatokra milyen célból van szüksége.

Gyimesbükk. 1. Irodaségdtiszt állás nagyon sok hivatalnál van, honnan tudhassuk mi azt, hogy hol s mikor lesz üresedés? Kísérje figyelemmel a Budapesti Közlönyt, a pályázatok időről-időre ott jelennek meg. Városhan a polgármesteri hivatalban, községben a községi előjáróságon bizonyára szívesen megengedik, hogy időközönként az említett hivatalos lapot megtekinthesse. 2. Természetes, hogy előbb az állásnak kell meglennie s azután kérhet csak próbaszolgálat céljaira szabadságot. Ujra csak azt mondhatjuk ezzel kapcsolatban is, amit az 1. pont alatt mondtunk: kísérje figyelemmel a pályázati felhívásokat, adja be azok alapján a kérvényét s ha valahová felveszik és ott próbaszolgálatot kell teljesíteni, akkor kérjen szolgálati úton a belügyminiszter úrtól (VI. c. osztály) erre a célra szabadságot. 3. Februárban kezdődik az útnemestri tanfolyam, valószínű, hogy a jövő év februárjában is lesz. Azt nem lehet előre tudni, hogy hány esendőrtisztet fognak oda felvenni. A pályázati felhívás kellő időben fog megjelenni a Budapesti Közlönyben, kísérje azt figyelemmel.

Hóvirág es. őrm. Az államvasúti utazószemélyzethez csakis négy középiskolai végzettséggel juthat be. Az államvasutaknál betöltendő állásokat a Budapesti Közlönyben szokták kihirdetni, a közeljövőben is megjelenik néhány ilyen pályázati felhívás. Kísérje azokat figyelemmel. Hogy milyen iratok kelljenek a pályázatokhoz, az a pályázatok szerint változik. A felhívásokban pontosan megtalálja az összes feltételeket s azt is, hogy milyen iratokat kell csatolni. Ha közvetlenül tud átjutni a vasúthoz, akkor a esendőrségi szolgálati ideje a nyugdíjidejébe beszámít. Most megvan rá a lehetőség, hogy a kötelezője lejárt előtt adjon be az államvasutakhoz felvételi kérvényt, ha a pályázati felhívások megjelennek. Ha azután a felvételre a vasút hajlandóságot mutat, tőlünk leszerelhet kötelezőjének a letelte előtt is.

Hadtárva. 1. A háborús emlékérem adományozására vonatkozó intézkedéseket a múlt évi 26. sz. Csendőrségi Közlönyben megjelent 4631—eln. VI. c. 1929. sz. B. M. rendelet tartalmazza. 2. Ha ez sem örkíséret, akkor mi volna az?

Hóvirág. Nem jó a jeligét virágidények szerint válogatni, mert zavarok lesznek belőle. Kérdésére: Olvassa el lapunk múlt évi 19. számában „Feltámadunk“ jeligére küldött üzenetünk 4. pontját és a mai számunkban „Hóvirág es. őrm.“ jeligére küldött üzenetünket. A fogházőrséghez most nincs felvétel, inkább létszámsökkentés van ott is.

Holyka. Mai számunkban „Mente“ jeligére adtuk erre a kérdésre választ.

Többeknek 1930. A 250.000—1929. B. M. rendelet 101. §-a értelmében a közúti forgalomban résztvevő kerékpárokat a tulajdonosuk nevét és lakóhelyét feltüntető táblával kell el látni. Ez a rendelkezés kötelező a esendőrség tagjaira is. Ha a esendőrség kivétel volna, joggal követelhetnék ezt más testületek tagjai is. A táblák megváltoztatása elvégre nem kerülhet olyan sokba, hiszen nem hetenként helyezik át a esendőrt egyik őrsről a másikra. Meg kell szoknunk, hogy ne akarjunk minden téren kivételek lenni, úgymint eléggé benne van az emberekben az a betegség, hogy mindenben „soron kívül“ és „kivételesen“ akarnak szerepelni. Ma már az a kivétel, aki — nem kivétel.

Pro patria. 1. Amint néhány soros adatközléséből megállapítható, visszahonosítását kell kérnie. Csak az okmányok alapján lehet megállapítani apja illetőségi helyét. A polgármesteri hivatalba vigye be a rendelkezésére álló okmányokat, mutassa azokat be és a további eljárásra vonatkozólag ott megkapja a bővebb felvilágosítást. 2. Ha ismernők az illetőt, akkor lehetne véleményt mondanunk, így azonban nehéz. Igen fontosnak tartjuk azt, hogy van-e a szerelem mellett valami szál, ami hozzánk fűzi, amiből hinni lehet, hogy a fajunkkal szemben táplált érzelmeinek reális alapja van. A szerelem ugyan áthidal sok mindent, csak éppen a faji kérdésnél kicsiklik meg nem egyszer. Ha eleinte nem is, de esetleg később, amikor a szerelem lehül vagy mondjuk: lehiggad. A faji vérség olyan nagy hatalom, hogy amik a befolyása alól ember nem mentesítheti magát, nagyon meg kell tehát gondolnia a dolgot. Tengernyi keserűség és méltatlanság áll a két faj között s önnek, mint magyar esendőrsnek, csak olyan házasságot szabad kötnie már a saját nyugalma érdekében is, amelyből önre ilyen megalkuvás nem nehezedik. Ha mindezeket megfontolta s úgy találja, hogy meghasonlás nem fenyegetheti, akkor: adja be a kérvényét. A többi az előjáróktól függ, ehhez már nem szólhatunk hozzá.

Dr. B. B. Szeged. Megpróbáltuk átdolgozni, de nem lehet belőle kihozni azt, amire nekünk szükségünk van, mindenképpen szétesik.

Mente. Táborig barna a zsinórzat és a rózsza.

1910. Az élet- és járadék biztosítások valorizálásának a kérdését az 1928. évi XII. t.-c. rendezi. Az említett törvény általában egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről (valorizálásáról) intézkedik, szövege olyan terjedelmes, hogy üzenetben nem közölhetjük. Nézze meg a törvényben.

Tata. Nincs megállapítva, hogy az állami egyenes adónak hány százalékát teszi az egyházi adó. Az egyházi adó mértéke a hírköztség anyagi viszonyaitól függ elsősorban. Ha soknak találja a kirótt adót, panasszal fordulhat a püspökhöz s ha ott se kap kielégítő orvoslást, felterjesztéssel élhet a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.

K. S. Záhony. Ha az apjának Vámospéresen illetősége van, akkor önnek nem kell visszahonosítási kérvényt beadnia. Az ön születési helye e tekintetben nem játszik szerepet.

Toborzott. A háborús emlékérem alapszabályai (Cs. K. 26—1929. 1. pont e) alpontja csak azokra az egyesekre vonatkozik, akik különös szolgálatokat tettek a nemzetnek egyéni magatartásukkal, pl. a kommunizmus idejében a Ludovika Akadémia ellenforradalmi akciójában résztvevő hallgatók. Azok, akik a nemzeti hadseregnek tagjai voltak, csak ezen az alapon a háborús emlékéremre nem tarthatnak igényt.

Remény. Csak a hadtörténelmi levéltár mondhatja meg, forduljon oda (Budapest, Vár, Bécsikapu-tér 4. sz.).

Hegedő
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészesen javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ing. en küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára

BUDAPEST, VII., RAKÓCZI-ÚT 71.

Egyedülmagyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

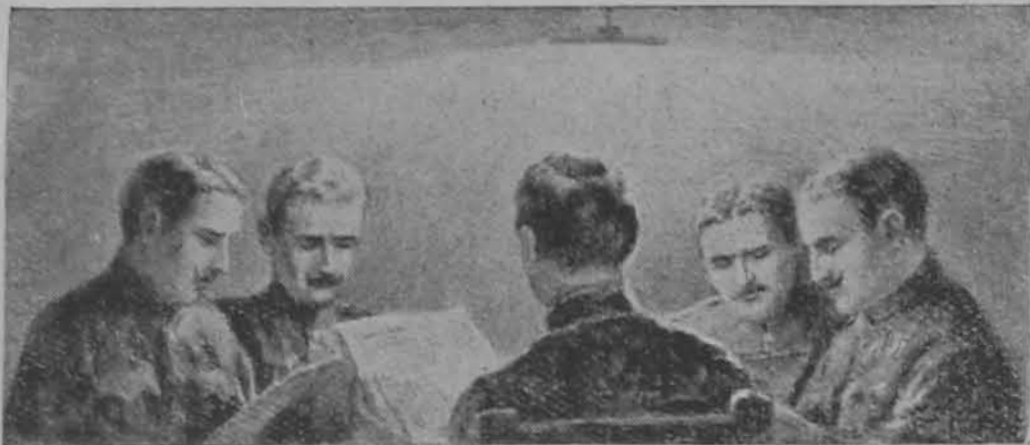
6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzárán, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK ÉS FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).

Fiók: VI., Andrassy-út 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény —

ÍRTA: BARÉNYI FERENC.

(4.)

— Csakugyan, erre nem gondoltam — szölt Szelniczky és a szeme felragyogott. — Most jut eszembe, hogy a lovak is ismerhették, mert emlékszem, hogy Mihálka két hónapig ezekkel a lovakkal járt.

— No látod, ezért ették meg a lovak a véres szénát, mert ismerték Mihálkát. Mástól nem fogadták volna el, sőt megbokrosodtak volna a friss vér szagától. Hát elhiszed-e most már, hogy Mihálka a gyilkos?

— Nagyon gyanus az igaz, de mégsem tudom elhinni Mihálkáról.

— Nem hiszed? Hát, majd meglátod — szölt rá Gál őrvezető kicsendülő bosszúsággal a tamáskodó Szelniczkyre. — Most aztán én bemegyek a postára. Te itt maradsz, amíg visszajövök.

Gál őrvezető kifogta a lovakat és leszerszámozta, csak a kurtaszárra engedett gyeplőt hagyta rajtuk. Felpattant a nyerges hátára. Sebes vágatásban iramodtak a lovak a falu felé. Patáik sűrűn hányták hátra a jeges havat. Pár perc alatt berobogtak a postaudvarra. Gál őrvezető bekötötte a

lovakat az istállóba, aztán bement a postára. Gizi fakó arcú, aggodóan kérdő szemmel fogadta.

— Megtaláltam a postaszánt az erdei úton, kirabolva. Az őrmester úr, meg Vaszi ott fekszenek mellette, — hol-tan. Meggyilkolták.

Gizi felsikoltott: — Szent Isten! Mi lesz most!? Kétségbeesetten tördelte a kezeit. Gál őrvezető nem válaszolt. Más dolog vonta el most a figyelmét.

A szögletben egy darócruhás, magas ember rakosgatta a postacsomagokat. Mihálka volt. Gál őrvezető szeme megakadt rajta. Fuiss karcolást látott a homlokán, ez még inkább élesztette a fellobbant gyanút. Önkéntelenül is rámeresztette szúrós tekintetét. Mihálka megrezsent és lesütötte a szemét. A csomag, amit éppen felemelt, kihullott reszkető kezéből. Gál őrvezető lázasan dolgozó agyában meggyőződéssé vált a gyanu: — Ez a gyilkos, senki más!

Megkoppant a berregő távirógép és a villámszikrán messzire futott a rémhír. Estére ellepte a falut a kakastollasok serege. Elsőnek a járásparancsnok, Illyés Mihály járás-őrmester érkezett meg, hogy a serényen folyó nyomozást irányítsa. Mint a feltűrt hangyaboly, olyan volt most a más-koir oly csendes falu képe. Fűrésző kopók módjára jártak-keltek a csendőrök erre-arra, nyomot kerestek. Ezalatt a község házában Illyés járás-őrmester faggatta Mihálkát, de sikertelenül, mert konokul tagadott. Házát, istállóját is átkutatták, de nem találtak semmi gyanusát.

Mint a csiga a csápjait, úgy eresztette ki a csendőrlaktanya a járőröket minden irányba. Fáradhatatlanul jöttek-mentek, gyorsan jártak-keltek és mire visszatértek, mindegyik hozott valami fontos hírt, értékes adatot: — Mihálkának adóssága volt, itt ennyi — ott annyi. A hitelszövetkezetről volt egy váltója, amit már óvatoltak, sőt már perelték is. Megállapították még azt is a csendőrök, hogy Mihálka ezt a váltóját kamatostól kifizette, de csak a gyilkosságot követő délelőttön.

Mihálka mégis rendületlenül tagadott. Váltig hangoztatta, hogy ősszel a bukovinai erdőkben járt fát vágni és a favágással sokat keresett. Ezt, a látszatra a javára szóló körülményt, igazolni is tudta. Igen ám, de amennyit a fa-

A Csendőrségi Lapok

a m. kir. csendőrség
egyedüli szaklapja és egyetlen
hirdetési orgánuma.

Megjelenik havonta három-
szor, 1-én, 10-én és 20-án
32 oldal terjedelemben, hir-
detés mm. soronként 24 fill.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, I., Országház-u. 30.
Tel: Aut. 600—20. (271. m. á.)

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintarló gyapju, a legerősebb
strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kammgarn, szintarló, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus
kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelre.
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes
szakképzett vezetésem mellett működik.

vágással keresett, az nem tett ki annyit, mint amennyit a perelt váltóra kifizetett. Honnan került ki a többi? Ha a favágással szerzett keresetéből fizette volna ki a váltót, akkor nem perelték volna. Miért éppen a gyilkosságot követő napon fizette ki a váltót, miért nem előbb? A fogas kérdések özönét zúdította Illyés járásörmester Mihálkára, de hatástalanul. Mihálka rendületlenül tagadott.

Illyés járásörmester kezdte belátni, hogy így nem sokra megy Mihálkával s elhatározta, hogy más módszerhez folyamodik. Abból a feltevésből indult ki, hogy Mihálka a sok adósságából csak ezt a váltót fizethette ki, mert a többit már nem tudta kifizetni, mivel időközben Gál örsvezető őrizetbe vette, amikor a homlokán a friss karcot meglátta. A pénzt is azelőtt rejthette el valahová. Alkalmat kell tehát adni Mihálkának, hogy a rablott pénzt rejtekéből előszedhesse és bátran felhasználhassa. Ez pedig csak egy esetben lehetséges, ha Mihálka szabaddal van. Tehát szabadon kell engedni. Hiszen úgy sem szökhetik ki a csendőrgyűrűből.

Mihálka nagyot nézett, amikor Illyés járásörmester váratlanul azt mondta neki: — No Mihálka, maga már hazamehet. Nem hitt a fülének s még jobban elcsodálkozott, amikor Illyés járásörmester a nagyobb hatás kedvéért még kezet is fogott vele. — Örülök, hogy kiderült az ártatlansága, annál inkább örvendek, hogy kitisztázta magát a gyanúból, mert bizony nagyon resteltem volna, ha kiszolgált csendőr léte reblógyilkosságra vetemedett volna. Na, Isten áldja meg!

Mihálka reszketve ment el a község házáról. A kérdések özönétől elfáradt agya hirtelenében nem tudta felfogni a nagy örömet. Gyanakodott is még eleinte, hogy hátha csak csendőrfogás az egész, hogy kelepcebe csalják. De Illyés járásörmester kezet fogott vele, már pedig ha gyilkossággal gyanúsítaná, nem adott volna kezet — gondolta Mihálka és megnyugodott.

Amikor az utcára ért, mélyen szívta magába a friss szabadlevegőt, melytől egészen felélénkült. A szabadulás ujjongó érzésével, boldogan ment hazafelé.

Fagyos, szeles reggel volt, amikor egy szán állt meg a jeges országúton a postahivatal előtt. Berta néni éppen a nappalit szellőztette és kíváncsian nézett ki az ablakon, hogy vajjon ki jöhetett? Egyelőre nem látott egyebet, csak egy nagy lábzsákba torkoló vaskos bundát, melynek felhajtott gallérján bolyhosszűrű prémsapka ült. A magas szörme-gallér és a prémsapka között felfedezett aztán egy kékülő piros orrot s két hegyesen felfelé álló jégcsapot, melyek egy szebb reményekre jogosító, csonttá fagyott bajuszt képviseltek. Ebből Berta néni azt a következtetést vonta, hogy térfi-vendég áll a házhoz. Még látta, hogy a bunda megindult s nehéz megmozdulással egy gémberedett tagú fiatalember szállt ki belőle, ki az egyik kezében irattáskát, a másikban pisztolyt szorongatott oly görcsösen, mintha folyton attól félne, hogy kiragadják a kezéből. — Ki lehet ez? tűnődött Berta néni s csendesen betette az ablakot. Aztán felszította a tüzet s a kályha mellett megállva, kíváncsian nézett az ajtó felé. Halk kopogtatás után kinyílt az ajtó s a szőke fiatal-ember, amennyire meggémberedett testétől telt, meghajolt: — Dr. Balogh János postatitkár vagyok, a postamesternőt keresem.

Berta néni előrejött s a kezét nyujtotta: — Én vagyok az, özv. Berczelyné.

Balogh mégegyszer meghajolt, ezúttal már könnyebben s kezet csókolt Berta néninek, aki az egyik karosszékre tessékelt.

— A postaigazgatóság küldött ki hivatalvizsgálatra, — kezdte Balogh, amint az öblös karosszékre elhelyezkedett. — mert megkaptuk a jelentést, hogy a postát az országúton kirabolták.

— Igen, igen — bólintott Berta néni, — szornyú kérem, borzasztó izgalmon mentünk át. Nagyot sóhajtott és az-

tán belefogott a gyilkosság elbeszélésébe. Balogh készségesen hallgatta a hosszú nyúló elbeszélést. Ugy érezte, mintha leragadna a szeme. Azért, hogy el ne aludjon, hamar közbeszólt:

— A pénz megkerült?

— Most nyomozzák a csendőrök. Az egyik gyilkost már elfogták. Ismertem évek óta, nem hittem volna, hogy ilyen kegyetlen rablógyilkosságot elkövessen. Ennyi bajt csinált nekünk, — panasolta Berta néni, aztán mert nem találta ildomosnak, hogy saját bajukkal inkább foglalkozzék, mint a vendégével, résztvevő mosollyal fűzte hozzá — meg a titkár úrnak . . .

— Ó kérem, kérem — hajlongott udvariasan Balogh — hivatásom, kötelességem . . .

— No igen, de mégis, azt hiszem, hogy nehezebb esett titkár úrnak, ilyen télvíz idején a városból kimozdulni . . .

— Hát van benne valami, — mondotta Balogh fontoskodó képpel, — hiszen egész éjszaka utaztam, no és hogyan, azt elképzelheti nagyságos asszonyom.

— Hogyne, hogyne, — bólintott Berta néni, — s mind-ammellett el tudom képzelni, hogy éppen karácsony táján elhagyni a családját . . .

— A családomat? Nincs nekem családom — felelte Balogh mosolyogva s aztán szinte bocsánatkérőleg fűzte hozzá: — Kérem én még mötlen vagyok.

— Nőtlen? — ismételte Berta néni s miután töviről-hegyre jól megnézte Baloghot, megállapította, hogy rokonszenves fiatalember. — Azért mégis nehezen mozdult ki a városból — folytatta Berta néni s közben felállt. — Lásna, lásna, én milyen haszontalan öregasszony vagyok, oktalanul trécselek magával, ahelyett, hogy ellátnám, ahogyan a megszüről jött, kedves vendéget állik.

— Kezét csókolom, köszönöm szépen, — szabadkozott Balogh, — igazán nem kérek semmit. Hiszen csak a hivatalvizsgálat végett jöttem, különben nem merészkedtem volna be ilyen korán. Majd a vendéglőben . . .

— Attól ugyan felkopna az álla. Nincs a faluban olyan vendéglő, amelyben úriember megszállhatna. Kedves titkár úr, hivatalvizsgálat ide, hivatalvizsgálat oda, akárhogy tiltakozna, most az én főztömre van kárhóztatva. No, de nem prézsmítálok többet, megyek a konyhába. Rögtön hozom a jó forró reggelit. Tessék addig ebből a jó törkölyből kortyolgatni, ez is jól melegít. Mit szeret jobban, teát vagy kávét?

— Igazán restellem, — hajlongott Balogh.

— Sose restellje, nem tehet róla, hogy magát küldték ki hivatalvizsgálatra. Mi meg örvendünk, hogy ilyen rokonszenves fiatalembert küldtek s nem valami morgó vén bácsit, — szólt Berta néni barátságos mosolygással s teletöltötte Balogh poharát a jó öreg törkölyből. — Ugy lá, itthagynom az üveget, töltögessen magának, amíg a reggelit készítem. Rögtön hozom.

Berta néni a konyhába sietett s amint az ajtó bezárult utána, Balogh kényelembe helyezkedett a karosszékre a duruzsoló kályha mellett. A törkölyt szürsölgetve körül-nézett. — Egészen barátságos háztáj, lám nemesi címer a falon, úgy látszik jó család. Meg is látszik az asszonyon. Szegény, öreg napjaira úgylátszik magára maradt s dolgozni kénytelen. Pedig jobb sorot érdemelne szegény, hiszen olyan kedves néni, jó néni. Milyen jó itt. Szemlélődő tekintete a pisztolyára tévedt és szinte hangosan elnevette magát. Kál-lemesen csalódott. Amikor a városból erre a nagy útra indult, attól tartott, hogy csupa rablógyilkossal lesz dolga. Egész uton pisztolyát szorongatta, minden bokorban gyilkosokat nézett s olyan békeséges világot talált itt, amilyen-ről nem is álmodott. — Ez a nyugalom, ez a csend, ejnye be jó itt. Szorgalmasan kortyolgatott a jó törkölyből és a hidegtől elgémberedett tagjai mindjobban felengedtek. A viszontagságos éjjeli utazás fáradalma most ütött ki rajta s ahogy a kályha barátságos melege lágyan körülölelte, valami jól-

Közszádkodásokban és magánháztartásokban a jó kávé nélkülözhetetlen

— Ujból szállítjuk a békebeli eredeti **3 és 5 kilós** plombált zsákokban. —

3 kg. SOERABAJA kávékeverék ára P 23. — —o— 5 kg SOERABAJA kávékeverék P 38 —

Költségmentesen leszállítva, ingyen csomagolásban, kívánatra **3 havi** részlelvezetésre. — Kérje ingyen árjegyzékünket összes gyarmatúkra.

FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG BUDAPEST, V., FERENC JÓZSEF-TÉR 5.

eső kellemes zsiübadtság szállta meg. A szemhéjába mintha ólmot öntöttek volna, nehezebbre válva, mindjobban rákiváncozott a szemére. Boldogan kinyújtózott a karosszékben és kéjesen lehunyta a szemét. Lassan-lassan lecsuszott a feje és egyszerre szépen elaludt.

Míg a reggeli vendég ilyen korán elaludt, azalatt Gizi a másik szobában az izgalmas éjszaka után későn ébredezett. Első gondolata a postarablás volt, gyorsan felkelt, hogy utána nézzen, mennyire haladtak a nyomozással. Amint felöltözött, kiment a nappaliba s egyenest az ablaknak tartott, hogy kinézzen, lát-e valami különöset. Nem látott semmit; csak amint nézelődött, mégis különöset észlelt, mintha fűrészelnének. De nem az utcáról hallatszott, hanem belülről a háta mögül. Megfordult és meglepetten meresztette ki szemét. A kályha mellett, a karosszékben egy szöke fiatalembert látott meg, aki boldog nyugalommal aludta az igazak álmát, mintha csak otthon lenne.

— Ki ez a barátságosképű fiatalember? S hogyan kerül ide? — kérdezte Gizi önmagától és ideges, siető lépésekkel a konyha felé indult. Az ajtóban összetalálkozott Berta néni-vel, aki a dúsán megrakott reggelis tálcával igyekezett az ebédlőbe.

— Mama, itt van egy ismeretlen fiatalember — jelentette Gizi riadtan.

— Balogh titkár a postaigazgatóságtól, hivatalvizsgálatra jött, — magyarázta Berta néni s a sarokba nézett, hol a karosszékben a barátságosképű fiatalember rendületlenül tovább horkolt.

— Elaludt szegény, hogyme; a hosszú utazás — mondta megértő lélekkel Berta néni, — fel ne ébreszd, gyere ki, hagyd aludni. Lábujjhegyen, csendesen kimentek. Az ajtót is vigyázva tették be, nehogy zajt üssenek, pedig akár nagy hangon is beszélhetek volna, mert még ágyúszóra sem ébredt volna most Balogh, olyan mélyen aludt. Vendégszerető tapintattal aludni hagyták a fáradt vendéget.

Egyelőre hagyjuk mi is aludni a barátságosképű fiatalembert s nézzünk át a szomszédba, a csendőrlaktanyába. Ott is vendéget kaptak. A főügyész ült az örsirodában és érdeklődve hallgatta meg Illyés járásörmestert, aki a postarablás nyomozásáról tett jelentést neki.

— Mihálkát szabadon bocsátottam — jelentette Illyés járásörmester. A főügyész felhúzta sűrű szemöldökét. Mozdulata inkább rosszálásra, mint kíváncsiságra mutatott. Illyés járásörmester annak vette, hogy a főügyész nem helyesli a Mihálka szabadonbocsátását, éppen ezért sietett is eljárását megindokolni. — Azért tettem, mert arra számítottok, hogy közben Mihálka az elrejtett pénzt elő fogja venni és a pénz felhasználásával bizonyítékot szolgáltat maga ellen...

— És ha megszökik? — vetette közbe a kérdést a főügyész s aranykeretes szemüvege felett szigorúan nézett Illyés járásörmesterre.

— Nem szökhetik meg, — felelte Illyés járásörmester a biztonság hangján, — hiszen az az ötven csendőr, aki ide van vezényelve, mind őt vigyázza.

A főügyész elgondolkodott, szigorú tekintete lassan megnyihült. — Hát jó, nem bánom, hiszen a feltevése nem rossz s talán eredményre vezet — mondotta Illyés járásörmesternek — csak aztán legyenek résen, hogy meg ne ugorhasson.

Halk kopogtatás hallatszott s a főügyész hangosan szólt:

— Szabad! — Amint megnyílt az ajtó, valamennyien meglepetten néztek a jövevényre. Nem csoda, hogy nagyon meglepődtek, mert aki az imént bejött, nem volt más, mint az, akiről éppen az imént beszélgettek, a rablógyilkossággal gyanúsított Mihálka. A főügyész nem ismerte, Illyés járásörmester súgta meg neki észrevétlenül, hogy milyen fontos ember, aki most bejött. A főügyész érthető kíváncsisággal fordult Mihálka felé, aki halk köszönés után zavartan mondotta: — A főügyész urat keresem.

— Én vagyok, — szólt a főügyész, — mit akar?

— Méltóságos főügyész úr, hallottam, hogy a boncoláshoz nem kapnak senkit, — kezdte Mihálka és reszkető keze idegesen csavargatta kopott bárányszőcsüvegét. A főügyész gyanakodón húzta fel a szemöldökét, hiszen még ki sem tűzte a boncolás idejét. Egyáltalában még szó sem volt arról, hogy a boncoláshoz segédeket keressenek. Illyés járásörmester és Gál örsvezető is csodálkozva hallgatták Mihálkát.

— Csendőr voltam, mielőtt postakocsis lettem, tudom, hogy milyen nehéz ilyenkor a hatóság helyzete, — igyekezett Mihálka érthetetlen ajánlására valami elfogadható magyarázatot adni. — Ezért jelentkezem már most, hogy én majd segítek a holttesteket felboncolni...

— Ajánlását elfogadom, — szólt szárazon a főügyész. — Holnap reggel 8 órakor lesz a boncolás.

Mihálka elköszönt. Anígy kiment, a főügyész hosszasan nézett utána s aztán megcsóválta a fejét. Amikor az ajtó becsukódott, a főügyész Illyés járásörmesterhez fordult: — Vajjon miért vállalkozik ez az ember a boncolásra? A holttesteket vagdosni, fűrészelni a csontokat borzalmas munka.

— És hozzá még azt méltóztassék számbavenni, — mondotta Illyés járásörmester a főügyésznek, — hogy a Mihálka felesége édestestvére a meggyilkolt postakocsisnak.

— Szóval a sógorát gyilkolta meg s most még fel is boncolná. Szörnyű, ennyire elvetemedett gazember! — háborodott fel a főügyész hangosan.

— Valami fontos oka kell legyen, hogy a boncolásra vállalkozik, — jegyezte meg Illyés járásörmester, — hiszen minden egyébtől eltekintve, még ha nem is ő lenne a gyilkos, de a családja mindig irtózáttal nézne rá, ha a halott sógorát felboncolná. Valami nagy oka van, hogy ennek kitenne magát, azzal, hogy ezt a véres munkát vállalná...

Siket csend borult az örsirodára, mind a hárman mélyen elgondolkodtak. Gál örsvezető szólalt meg legelőbb, olyan arccal, mintha a fogas kérdést máris megfejtette volna. — Én már sejtem a dolgot. Méltóztassék tekintetbevenni, hogy Mihálkának nagyon sok adóssága van, amelyből eddig csak azt a bizonyos hitelszövetkezeti váltót tudta kifizetni, de a többi adósság is már a körmére ég, éppen azért égetően szükséges neki az elrablott pénz. Azonban a pénzt nem használhatja, mert gyanu alatt van. Amellett, gondolom, erősen nyugtalaníthatja, hogy minduntalan maga előtt látja a nyomozó csendőröket. Mihálkának tehát életbevágóan fontos, hogy mennél hamarabb terelje el magáról a gyanút. Ezt pedig úgy gondolja a leggyorsabban megoldhatónak, ha önként vállalkozik a holttestek boncolására. Mert valószínűen úgy véli Mihálka, hogy akkor azt fogják gondolni az emberek, hogy nem ő volt a gyilkos, hiszen akkor nem darabolná fel még az áldozatok holttestét is.

A főügyész nagy figyelemmel hallgatta meg Gál örs-

REFORM RUHÁZATI R.-T. BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZAR-ÚT 7. (Félemelet).

Allandóan dús választék: kész női-, férfi- és gyermekfelsőkabátokban, kész férfi- és gyermeköltönyökben, szövet-, selyem-, flanel-, vászon- kötött és szövött- árúban, ág- és asztalneműekben, paplanokban, takarókban, szőnyegekben, divatárúban, szőrmékben, stb. stb.

A közelgő karácsonyi és újévi ünnepek alkalmából rendkívül olcsó árak mellett nagy vásárt rendeztünk.

Kedvező fizetési feltételek. TELEFON: Aut. 132-96

6-8-10 havi folyószámlahitelre

szelvények, szalongozások, matracok, paplanok, szőnyegek, sodronyok vasbutorok elsőrendű kivitelben Budapest, Ráday-utca 38. szám, kárpitos mesternél

BUTOR részleire Ó Budapest 3. olcsón VI., Ó-utca
Postások és rendőrség szállítója.

vezetőt s aztán rövid gondolkodás után azt mondotta: — Könnyen lehetséges, hogy így gondolkozik Mihálka, de ezzel az okoskodásával zsákutcába kerül, ahonnan nem lesz szabadulás. Majd meglátjuk, hogy hogyan fog viselkedni a boncolásnál.

Másnap reggel pontosan 8 órakor kezdődött a boncolás. Három éber szempár szüntelenül figyelte Mihálkát, aki látszólag egykedvűen végezte hóhéri munkáját. Egy arcizma sem rándult meg, de fakó, hamuszín arcán mégis meglátszott, hogy ádáz küzdelem dúl bűnös lelkében. A perzselő, égető lelki tüzet még szította a temetés és a rákövetkező halotti tor, melyet a meggyilkolt Vaszi emlékére rendezett a gyászoló rokonság. A halotti toron ott volt Mihálka is, meg a felesége. Gál őrsvetető a csendőreivel a kertben leste, hogy Mihálkák mikor és hogyan mennek el a torról. Jól tudta Gál őrsvetető, hogy ha tisztességes ember egyszer megbotlik, azt a legjobban kivallatja a saját háborgó lelkiismerete.

Éjfélre járt már az idő, amikor a torozó rokonság pityókosan hazaszéledt. Legutolsónak Mihálkák jöttek ki a házból és lassan bandukoltak hazafelé. Mihálka bizonytalan járásán szembeszökően meglátszott, hogy alaposan felöntött a garatra. Hosszú kezeivel folytonosan hadonászott, olyképen, mintha a felesége előtt mentegetődné. Az asszony lehorgasztott fejjel, szomorúan ballagott mellette. Gál őrsvetető csendőreivel óvatosan, nesztelenül járt a nyomukban. Mihálkák mit sem sejtve, bementek a házba s rá pár pillanat múlva kivilágosodott az udvarra néző ablak. Kutya nem volt a háznál s így a csendőrök észrevétlenül mehettek be az udvarra.

Gál őrsvetető óvatosan benézett az ablakon. Mihálka, mint a ketrebe zárt oroszlán, járt fel és alá a szűk szobában, a felesége az ágyon ült és mozdulatlanul meredt maga elé. Mihálka megint úgy hadonászott a kezeivel, mintha a felesége előtt mentegetődné. Telt-múlt az idő, de Mihálkák nem kúdktek le, pedig a torozástól is már álmosak lehettek. Ebből Gál őrsvetető arra következtetett, hogy mindkét kóros odabent a gyilkosságról beszélgetnek, hirtelen elhatározással megfogta a rozszant ajtó vásott fakilincset. Könnyen kinyílt az ajtó: Mihálkák riadtan döbbsentek meg. Az asszony kezébe temette arcát és görcsösen zokogta: — Lásd, megmondtam, hogy ne tedd meg!

— Mit? — kérdezte hirtelen rávágva Gál őrsvetető.

— Hogy ne öljék meg szegény Vaszit — felelte szipogva a síró asszony. Ellenben Mihálka leckéztető, türelmetlen hangon támadt Gál őrsvetetőre: — Mit akarnak tőlem? Hogy merészelték ilyen késő éjszaka a lakásomba jönni? Feljelentem, ha rögtön ki nem takarodnak a házamból!

— Csitt Mihálka, csitt! Csak lassan — lassan, — szölt rá Gál őrsvetető a méltatlankodó Mihálkára és reddőn mive a kezével, nyugodt hangon, de szigorúan rendreutasította Mihálkát; végezetül azt mondotta: — Feljelenthet ha akar, de most előbb én beszélek. — Aztán megparancsolta a csendőröknek, hogy kutassák át a házat. Hatha találnak valami gyanusát. Mihálka idegesen feszengett s a csendőrök szét-széledtek a házban.

(Folytatjuk.)

Nyomozási feladat.

(A Csendőrségi Lapok pályázata.)

Január 5-én (vasárnap) 24 óra után pár perccel a cegei őrsvetető Feketelak községben Pasti Imre ottani lakos legénytől arról értesült, hogy a községi vendéglőben, ahol aznap táncmulatság volt, Toke György ottani lakos vadort körülbelül 20–25 perccel ezelőtt a kocsmá udvarán szívenszúrták s megnalt. Járőr azonnal a helyszínre sietett s oda pár perc múlva megérkezve, a táncmulatságon résztvevőket, a hideg dacára, az udvaron fekvő hulla közelében csoportosulva találta. A csoport közepén ifj. Horváth Lajos, ottani lakos állt, kinek a felingerült tömeg azt kiabálta, „miért ölted meg ezt a szegény vadort?” A járőr ifj. Horváthot, hogy a felbőszült nép haragjától elvonja, őrizetbe vette.

Szemtanúi az esetnek nem voltak.

Az azonnal megejtett helyszínelés eredménye szerint: a hulla a kocsmá udvarán hanyatt feküdt, bal melléből a vér még mindig szivárgott, a hulla mellett és kissé alatta vértócsa. *Dulakodási*, láb- stb. nyomok a hulla körül, avagy *küzdeldelmi nyomok* a hullán észlelhetők nem voltak. Az elkövetési eszköz (kés, piszoly) sem a hullánál, sem a helyszínen feltalálható nem volt. Az elhalt jobbkeze tiszta, balkeze kissé véres. (Az elhalt jobbkezes volt.)

A közben megérkezett orvos már csak a beállott halált konstatálhatta, azzal, hogy az eset körülbelül egy órával ezelőtt, tehát 23 órakor történhetett. A halál oka szívszúrás következtében beállott elvérzés. A szúrás a sérült mellén s a ruhán előállott folytonossági hiány mérete szerint egy körülbelül 1 cm. széles zsebkestől eredhetett.

A további nyomozás során megállapítást nyertek a következők:

a) *Az elhalt vadór szolid, rendes életet élt.* Mult év október havában vadorzáson tettenérte idősb Horváth Lajos ottani lakost, az őrizetben levő ifj. Horváth Lajos atyját. A vadorzó célbavette az őt tetten érő Tóke vadort, mire ez a vadorzót megelőzve, őt egy lövéssel megsebesítette. Id. Horváth a sérülésébe később belehalt.

b) *Néhaj Horváth vadorzónak mindkét fia: Kálmán és Lajos, szintén résztvettek a mulatságon s már több ízben, de ezen mulatságon is, ismételve hangoztatták, hogy „Tökével még elbánnak“.*

A kritikus időben az idősebbik, Kálmán, már nem volt a kocsmában. Eltávozásakor azt mondta, hogy kedveséhez, Kovács Margithoz megy, aki gyászolt s azért nem vett részt a mulatságon. Öccse, Lajos, a megállapítások szerint, már a délutáni mulatság folyamán igen hangos, kötekedő volt s kissé italosnak is látszott. A kritikus időben a kocsmá udvarán kiunt járt. Ezt igazolja Humli János ottani legény, aki előadta, hogy a kocsmá udvarán az általa feltalált, de a sötétségben fel nem ismert hullától megrémülve, besietett a kocsmá tánctermébe és közölte, hogy halva fekszik valaki a kocsmá udvarán. — Ő útközben a kocsmá folyosóján találkozott ifj. Horváth Lajossal, ki, Humli szerint, egyedül — az udvar felől jött s ugyancsak a kocsmába tért vissza.

c) Humli előadását, miszerint ifj. Horváth Lajos a kritikus időben a kocsmá udvarán volt, igazolja *Halász János* ot-

SÁRGA JÁNOS
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDVAR SZÁLLÍTÓ

ALAPÍTVÁ: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

Csendőrség és honvédség

számára szükséges

könyvek és térképek

kaphatók

GRILL-féle könyvkereskedésben, Budapest, V., Dorottya-utca 2.

Az összes katonai kitüntetések, (miniatűrben is) katonai érem-
szalagok, hazai készítésű tűz-
zománcjelvények, sportérmék, versenydíjazások céljára szobrok, serlegek, vésetek, irodai gumi-
bélyegzők, f-lirati

Morzsányi Józsefnél Budapesten,

Alapítva: 1870. Telefonszám: Automata 822-17.

zománcablak
IV. kerület Eskü-út 5. Kívánatra árjegyzéket küldünk.

tani legény is azzal, hogy ő a jelzett időben kint járt ifj. Horváth Lajossal az udvaron, ahol természeti szükségüket végezték, közben kint egy cigarettát is elszívtak. Ez idő alatt azonban nem láttak senkit a kocsmá udvarán megfordulni. Igaz, hogy sötét volt, de egyébként is a hulla fekvésétől körülbelül 40 lépésnyire, a pajta mögött levő árnyékszék körül álldogáltak. Előadja, hogy ez idő alatt tőle ifj. Horváth el nem vált, vele együtt tért vissza a kocsmá helyiségébe, de nem emlékszik, hogy Humlival a folyosón találkoztak volna.

d) Az őrizetben levő, eléggé italos ifj. Horváth zsebkésére vonatkozólag előadja, hogy azt a tegnap náluk volt s a szomszéd községben lakó sógora tévedésből elvitte magával s így neki jelenleg kése nincs.

e) Az őrizetben levő ifj. Horváth ruhája, keze, zsebkendője stb. nem véres.

f) Horváth Kálmán, az őrizetben levő ifj. Horváth bátyja, még az éj folyamán szülei lakásán alva találtatott s az őt őrizetbe vevő járőrnek alibijére vonatkozólag azt adta elő, hogy ő az éjjel 22—1 óráig kedvesénél, Kovács Margitéknál volt. Kését előmutatta, annak mérete 14 cm. hosszú és 2 és fél cm. széles, nem véres.

g) Reggel a falun végig vezető s befagyott patak kis fahídja mellett csúszkáló gyereksereg egy fehér esontnyelű réres zsebkést talált (12 cm. hosszú, 1 cm. széles). A kést Simon Lajos ottani lakos legény sajátjának ismerte fel, kinek előadása szerint ez a kése a tegnap éjjeli mulatság alkalmával eltűnt.

Ő evés után valószínűleg a kocsmá asztalán felejtette s oman valaki elvihette. Gyanúja senkire sem irányul, mert az asztalnál sokan fordultak meg.

h) A kisbíró már a hajnali órákban egy kissé beszáradt, világosabb színű vérmaszatos, csipkézett, leányos zsebkendőt adott át a járőrnek, azzal, hogy azt a kocsmá és a csendőrök közötti útvonalon, az árok szélén találta. A zsebkendő monogramja K. M.

i) Tóth Anna, az elhalt menyasszonyjelöltje, a délelőtti órákban azt közölte a járőrrel, hogy őt Pásti Imre ottani lakos legény titokban állandóan ostromolta szerelmével. Gyakran hangoztatta előtte, hogy „nélküle élni nem tud — s nem bírja túlélni a Tökével való egybekelését“. Ő viszont a Pásti udvarlását azzal utasította vissza, hogy „őt már csak a halál választja el Tökétől“. A leány előadja, hogy minderről sem Tökének, sem másnak nem tett soha említést, mert nem akart békétlenséget előidézni s nem is vette komolyan Pásti fenyegetéseit.

A járőr ezen gyanu folytán Pástit is őrizetbe vette, mert még megállapítást nyert az is, hogy ő a kérdéses éjjelen több ízben is kint volt a kocsmá udvarán, azt hangoztatva, hogy gyomorfájása van. Pástiról megállapítható volt, hogy nem látszott rajta, mintha Tökével haragos viszonyban lett volna, sőt vele a mulatságon többször keccintott, tréfálódzott. Egyesek előadása szerint, midőn Humli a kocsmába berontva, az ottaniakkal közölte, hogy „valakit a kocsmá udvarán megöltek“, Pásti a többi mulatozókkal együtt kirohant az udvarra s magából kikelve azt kiabálta, hogy „szegény jó Töke barátomat megölték“, majd azzal távozott el a helyszínéről, hogy siet az esetet az őrsnek bejelenteni. Csak most lett gyanus a járőr előtt, hogy Pásti az eset bejelentése után nem tért vissza a járőrrel a helyszínére. Megállapítást nyert továbbá az is, hogy Pásti azon kabátjának jobb, alsó zsebének bélése, mellyel a mulatságon volt, kissé véres, mire nézve azt adta

elő, hogy az elmult szombat este disznótoruk volt, ez alkalommal kissé összevέrezte kezét s lehet, hogy a kabát zsebének bélése ettől lett véres.

Pásti a kését előmutatta, mérete 9 cm. hosszú, 1,8 cm. széles, nem véres. Pásti egyéb ruházata, testrésze nem véres. A délután folyamán a nála, valamint az ifj. Horváthnál megtartott házkutatás eredménytelen maradt.

j) Halász János az ad c) alatti előadását a délutáni órákban azzal vonta vissza, hogy őt erre ifj. Horváth Lajos kérte meg őrizetének egy óvatlan pillanatában, amikor a csendőrök a hullát nézegették; azt kérte, hogy 200 kg. búza ellenében mondja azt, hogy egész éjjel vele volt a kocsmában, a kritikus időben pedig együtt voltak kint a szükségüket végezni.

k) A megtartott boncolás megállapította, hogy a halált okozó szúrás seb 1,2 cm. széles, 9 cm. mély, mely a g) alatt jelzett kés méretét tekintve, attól következhetett. A szúrás ruhán keresztül, a szív jobbkamráját ütötte keresztül.

l) Sértett szülei előadták, hogy fiuk semmiesetre sem követett el öngyilkosságot, mindig vigkedélyű volt s röviden egybekelt volna menyasszonyával, Tóth Annával. Véleményük szerint fiuknak haragosai csak a Horváth-fiúk voltak, akik mindig hangoztatták, hogy atyjuk halálát meg fogják bosszulni s ettől való félelméről fiuk ismételtlen említést is tett. Simon legényre nem gyanakszanak, hisz azzal rokonságban is vannak. A Pásti özregy édesanyjával, ki németajkú, született Müller Katalin, az elhalt anyjának falubeli ismerőse, ugyancsak jó viszonyban élnek. Nem is tett az elhalt fiú sohasem említést arról, hogy Pásti neki haragosu lenne.

m) Mindhárom őrizetben levő gyanúsított tagadja a bűnösségét.

A közölt adatok az eset utáni napon 14 óráig voltak megállapíthatók.

Kérdés:

I. Ki vagy kik gyanúsíthatók a nyomozás által eddig beszerzett adatok (gyanúokok) alapján a tényállásban ismertetett bűncselekmény elkövetésével? Az egyes gyanúsítottak külön-külön tárgyalandók s a rájuk vonatkozó adatok felemlítésével a gyanu mibenállása indokolandó.

II. Mit kell még a nyomozásnak tisztáznia s mely adatok tisztázása dönti el a tettesség kérdését?

III. Leírandó a bűncselekmény legvalószínűbb lefolyása időrendben (rekonstrukció), de ennél csak a tényállásban szereplő személyekkel és az ott felsorolt adatokat lehet figyelembe venni.

A pályázat beküldésének határideje február 20. az eredményt a március 10-iki számunkban fogjuk közölni. Pályázatot csak a csendőrség legénységi állományú egyéneitől fogadunk el. A legjobb pályázatot egy szép zseborával, a másodikat aranyfoglalatú értékes cigarettaszipkával, a harmadikat pedig szép könyvvel jutalmazzuk.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

Fontos felhívás a rejtvényfejtőkhöz!

50 főnyeremény! Rejtvényverseny eddig nem létezett értékű díjakkal! 1800 jutalom!

Főbb díjak a következők:

Egy komplett hálószob berendezés
Egy motorbicikli
Egy előkelő szanatóriumban kétheti üdülés teljes ellátással
Egy különö vadászfegyver tokban, (nyertes választása szerint)
Egy 12 darabból álló férfi vagy női ketengye

Egy 3-lámpás rádiókészlet hangszóróval
Egy varrógép
Egy kerékpár
Egy 12 személyes komplett evőszék készlet tokban
Egy komplett froszalkészlet márvánnyal

Egy bőrkabát (férfi vagy női)
Egy kerti bútorgarnitúra (asztal, 3 szék, egy ernyő)
Egy gramofon
Egy női ezüst ridikül
Egy kétoldalt használható finom paplan
Egy elegáns bőrönd

A nyeremények teljes listája és a feltételek a „NŐK UJSÁGJA“ rejtvényszámában. Kérje azonnal díjmentesen. Budapest, IV, Bécsi-u. 3